

Riusu Cocareba SAN MATEO Toyani Jo'case'e

Los antepasados de Jesucristo

¹ Yureca, Jesucristo ira bain ba'isi'cuare toyani jo'case'e ba'iji. Baguë ira bain ru'ruña ba'isi'cua yua David, Abraham, ja'ancua bateña.

² Abraham yua Isaac pë'caguë baquëña. Isaac yua Jacob pë'caguë baquëña. Jacob yua Judá, Judá yo'jecua, bacua pë'caguë baquëña.

³ Judá yua Tamarni huejani, Fares, Zara, bacua pë'caguë baquëña. Fares yua Esrom pë'caguë baquëña. Esrom yua Aram pë'caguë baquëña.

⁴ Aram yua Aminadab pë'caguë baquëña. Aminadab yua Naasón pë'caguë baquëña. Naasón yua Salmón pë'caguë baquëña.

⁵ Salmón yua Rahabni huejani, Booz pë'caguë baquëña. Booz yua Rutni huejani, Obed pë'caguë baquëña. Obed yua Isaí pë'caguë baquëña.

⁶ Isaí yua mai ira taita ba'isi'quë David pë'caguë baquëña. Mai ira taita ba'isi'quë David, yua Israel bain quë'rë ta'yejeiye ëjaguë ba'iguëbi yua Urías rënjo hua'jesi'coni huejani, Salomón pë'caguë baquëña.

⁷ Salomón yua Roboam pë'caguë baquëña. Roboam yua Abías pë'caguë baquëña. Abías yua Asa pë'caguë baquëña.

⁸ Asa yua Josafat pë'caguë baquëña. Josafat yua Joram pë'caguë baquëña. Joram yua Uzías pë'caguë baquëña.

⁹ Uzías yua Jotam pë'caguë baquëña. Jotam yua Acaz pë'caguë baquëña. Acaz yua Ezequías pë'caguë baquëña.

¹⁰ Ezequías yua Manasés pë'caguë baquëña. Manasés yua Amón pë'caguë baquëña. Amón yua Josías pë'caguë baquëña.

¹¹ Josías yua Jeconías, Jeconías yo'jecua, bacua pë'caguë baquëña. Ba'iguëna, ja'anrën yua Israel bain preso zeanni sasirën baquëña, Babiloniana sasirën.

¹² Ja'nca preso zeanni sasi'cua ba'ijënna, ja'nrëbi Jeconías yua Salatiel pë'caguë baquëña. Salatiel yua Zorobabel pë'caguë baquëña.

¹³ Zorobabel yua Abiud pë'caguë baquëña. Abiud yua Eliaquim pë'caguë baquëña. Abiud yua Eliaquim pë'caguë baquëña. Eliaquim yua Azor pë'caguë baquëña.

¹⁴ Azor yua Sadoc pë'caguë baquëña. Sadoc yua Aquim pë'caguë baquëña. Aquim yua Eliud pë'caguë baquëña.

¹⁵ Eliud yua Eleazar pë'caguë baquëña. Eleazar yua Matán pë'caguë baquëña. Matán yua Jacob pë'caguë baquëña.

¹⁶ Jacob yua José, María ënjë, baguë pë'caguë baquëña. María yua Jesusni të'ya raco'ë, Cristo hue'eguëni.

¹⁷ Ja'nca ba'iguëna, Abraham ba'isirënbi David ba'isirën tëca, ja'anrënte cuencueto, catorce pë'caguë sanhuë zin jojosi'cua bateña. Ja'nrëbi, David ba'isirënbi Israel bain preso zeanni

Babiloniana sasirën tēca, ja'anrēnte cuencueto, catorce pē'caguē sanhuē zin jojosi'cua bateña. Ja'nrebi, preso zeanni sasirēnbi Cristo tē'ya raisirēn tēca, ja'anrēnre cuencueto, catorce pē'caguē sanhuē zin jojosi'cua bateña.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Yureca Jesucristo tē'ya raise'ere quēato, ñaca baji'i. Baguē pē'cago María yua Joseni huejaja'go baco'ë. Yuta huejama'icua ba'ijēna, Riusu Espiritubi bagona ti'anni, Ta'yejeiguē sēani, Riusu zin tē'yajeija'ye re'huabi. Re'huaguēna, bago bainbi masihuē.

¹⁹ Ja'nca masijēna, bago huejaja'guē José hue'eguē, re'o bainguē ba'iguēbi bainni gu'aye caye güeguē, Bagote ro yahue jo'cani senjoza ro'taguē baji'i.

²⁰ Ja'nca ro'taguē ba'iguēna, Riusu anje hua'guēbi gaje meni, Josebi eoruna canni eñaguēna, baguēni quēani achobi:

—José, David bainguē, Maríani huejaye huaji yēye beoye ba'ijē'ën. Riusu Espiritubi bagona ti'anni, zin tē'yajeija'ye re'huaguēna, zimbē ba'igo.

²¹ Ja'nca zimbē ba'igobi zinre tē'ya raigona, baguē mamire JESUS hue'yojē'ën. Baguē bain gu'a juchana zemosi'cuare tēani, bacua juchare senjoni, bacuani baja'guē sēani, ja'nca baguēte hue'yojē'ën, anjebi guanseguē cabi.

²² Yua Riusu ira coca canni jo'case'e, baguē ira bainguē raosi'quē toyani jo'case'e, ja'anre ro'tani, güina'ru ba'ija'guē caguē, yure ba'iyete cuencueni si'aye re'huabi. Ba coca toyani jo'case'e yua ñaca baji'i:

23 Romi zingobi zin nēcani, zinre tē'ya raija'go'co.
Tē'ya raigona, baguē mami yua Emanuel
hue'yosi'quē ba'ija'guē'bi, toyani jo'case'e
baji'i.

Ja'an mami yua bain cocabi cato, Riusu yua mai
naconi te'e ba'iji, caji.

24 Ja'nrebi, Josebi sēta rani, Riusu anje guanseni
jo'case'e'ru gūina'ru yo'obi. Mariani huejani babi.

25 Ja'nca huejani baguēta'an, bago zin ru'rureba
tē'ya raisi'quēni tē'ya raiye tēca, Josebi María na-
coni zin cu'emaji'i. Cu'ema'iguēbi, bago zin tē'ya
raigona, baguēte JESUS hue'yobi.

2

La visita de los sabios de Oriente

1 Jesús tē'ya raisi jobo yua Belén hue'ebi, Judea
yija ba'i jobo. Bain ta'yejeiye ējaguē Herodes
hue'ebi ja'anrēn. Ja'nca ba'iguēna, ma'choco
ēñajēn ye'yesi'cuabi ēnsēguē eta rai ca'ncobi rani,
Jerusalenna ti'anni,

2 coca senni acha bi'rahuē:

—Judío bain ta'yejeiyereba ējaguē ba'ija'guē
yuara tē'ya raisi'quē, ¿jarore ba'iguē'ne baguē?
Yēquēnabi ēnsēguē etajei yijare ba'ijēn, ba
ma'chocote ēñani, baguē tē'ya raise'ere masihuē.
Ja'nca ēñani, ma'chocobi saguēna, be'teni ti'anhuē.
Ti'anni, baguēna gugurini rēañu cajēn ba'iyē
yēquēna, senni achajēn baē'ē.

3 Senni achajēn ba'ijēna, bain ta'yejeiye ējaguē
Herodesbi achani, gue ro'taye beoye ba'iguē, ai
quēquēbi. Si'a Jerusalén bain'ga baguē naconi te'e
quēquējēn baē'ē.

⁴ Ja'nca quëquëjënna, Herodesbi pairi ëjacua, ira coca ye'yocua, si'acuani choini, ñë'coni, bacuani si'a jëja senni achabi:

—Ba Cristo ba'ija'guë çjarona të'ya raisi'quë ba'ija'guë'ne? senni achabi.

⁵ Senni achaguëna, bacua sehuohuë:

—Belén huë'e jobo, Judea yija ba'i jobo, ja'anruna të'ya raisi'quë ba'ija'guë'bi. Riusu ira bainguë raosi'quëbi ñaca toyani maina jo'cabi:

⁶ Belén huë'e jobo bain, Judea yijare ba'icua, mësacubi yua ai ta'yejeiyereba ba'icua ba'ija'cua'ë. Judea yija ëja bain ba'ija'cuare ro'tato, te'eguëbi mësacua huë'e jobobi rani, yë'ë bain Israel bain cacuare guansegüë ba'ija'guë'bi, maina toyani jo'cabi, quëani achohuë bacua.

⁷ Quëani achojënna, ja'nрэbi Herodes yua ba ma'choco ëñajën ye'yesi'cuare yahue choini, bacua ma'choco ëñasirënbare senni achabi.

⁸ Senni achani, masini, ja'nрэbi, bacuare Belenna saoguë cabi:

—Mësacua sani, ba zin hua'guë ba'iyete re'oye senni achani cu'ejë'ën. Cu'eni, tinjani, ja'nрэbi yë'ëna quëa rajë'ën. Yë'ë'ga baguëna sani gugurini rëanza, cabi.

⁹ Ja'nca caguëna, bacua saë'ë. Sani ëñato, bacua ma'choco ënsëguë etajei yija ëñase'e yua ja'ansirure sëji'i. Ja'nca së'iguë, bacuare sabi. Sani, ba zin hua'guë ba'i huë'ena ti'anni, ja'anruna nëcajaji'i.

¹⁰ Nëcajaguëna, ma'choco ëñajën ye'yesi'cuabi ba ma'chocore ëñajën, ai bojoreba bojojën baë'ë.

11 Ja'nca bojojën, ba huë'ena cacani ëñato, ba zin hua'guë yua baguë pë'cago María naconi baji'i. Ba'iguëna, bacua yua baguëna gugurini réanjën, baguë ta'yejeiye ba'iyete ro'tajën, ai bojo-huë baguëre. Ja'nca bojojën, bacua gajonganre a'nqueni, ai ro'i bonsere inni, baguëna ro insihuë. Zoa curi, incienso, mirra, ja'an ma'ña sēñete baguëna ro insihuë.

12 Insini, ja'nrebi ëoruna canni ëñato, Riusu quëabi: Herodes ba'iruna se'e go'ima'ijë'ën, canni ëñobi. Eñoguëna, bacua yua tin ma'abi sani, bacua yijana go'imate.

La huida a Egipto

13 Ja'nca gotena, Josebi ëoruna canni ëñato, Riusu anjebi ëoruna cabi:

—Yua huëijë'ën. Ba zin hua'guë, baguë pë'cago, bacuare sani, Egipto yijana gatijë'ën. Baruna ti'anni, yë'ë quëaye tēca bëani ba'ijë'ën. Herodes yua ba zin hua'guëte huaza caguë, baguëte cu'e ganoji, ëoruna cabi.

14 Caguëna, José yua ja'ansirën huëni, ba zin hua'guë, baguë pë'cago, bacuare ñamibi sani, Egipto yijana gatini saë'ë.

15 Sani ti'anni, Herodes junni huesëye tēca bëani baë'ë. Riusu ira bainguë raosi'quë canni jo'case'e'ru: “Yë'ë Zinre Egipto yijabi etaye choë'ë” ja'an canni jo'case'e'ru güina'ru yo'o güesebi Riusu.

Herodes manda matar a los niños

16 Yureca Herodes yua ma'choco ëñajën ye'yesi'cuare ëjoni jëhuabi. Bacua yijana go'ise'ere achani, Yë'ëre ro coquehuë caguë, ai bëinreba bënji'i. Ja'nca bëinguëbi si'a zin hua'na samu

tëcahuëan bacua go'ye ba'icua, ëmëcua, Belén huë'e jobo ca'nco ba'icua, ja'ancua huani senjojë'ën guansegüë cabi. Ma'choco ëñajën ye'yesi'cua case'ere ro'tani, zin hua'na ba'i tëcahuëanre cuencueni, ja'nca guansegüë cabi.

¹⁷ Ja'nca ba'iguëna, Riusu ira bainguë raosi'quë Jeremías hue'eguë, baguë coca cani jo'case'ru güina'ru baji'i:

¹⁸ Ramá yijana achato, ai ba'ie ai jëja ota oiye baji'i. Ira pë'cago ba'isi'co Raquel baco'ë. Bago mamacua junni huesësi'cua ba'ijëna, ai ota oco'ë bago. Zin hua'na beogo sëani, yequëcuabi bagoni bojo güeseye poremaë'ë, cani jo'cabi Jeremías.

¹⁹ Ja'nrebi, Herodesbi junni huesëguëna, Riusu anjebi gaje meni, José yua Egipto yijare ba'iguëna, baguë ëo cainsiruna ëñoni, baguëni cabi:

²⁰ –Yua huëijë'ën. Ba zin hua'guë, baguë pë'cago, bacuare sani, Israel yijana go'ijë'ën. Zin hua'guëni huani senjoñe yëcuabi yua junni huesëhuë, cabi.

²¹ Caguëna, José yua ja'ansi'quë huëni, ba zin hua'guë, baguë pë'cago, bacuare sani, Israel yijana goë'ë.

²² Goni, ti'an bi'rani achato, Arequelao hue'eguëbi yua Judea bainni guansegüë baji'i. Baguë pë'caguë Herodesbi junni huesëguëna, baguëbi bëani, bainni guansegüë baji'i. Ja'nca ba'iguëna, Josebi achani, Judeana saiye ai huaji yëguë baji'i. Ja'nca ba'iguëbi ëoruna canni ëñato, Riusu anjebi baguëni coca yihuoguë cabi. Ja'nca caguëna, Josebi huëni, ba zin hua'guë, baguë pë'cago, bacuare sani, Galilea yijana quëñëni saji'i.

²³ Ja'nca quëñëni sani, ti'anni, Nazaret huë'e jobona bëani bajji'i. Riusu ira bain raosi'cua cani jo'case'e: "Nazareno bainguë casi'quë ba'ija'guë'bi" zoe cani jo'carena, güina'ru bajji'i Jesusre.

3

Juan el Bautista en el desierto

¹ Ja'nrëbi jë'te, Juan Bautizaguëbi Judea yija beo re'otona ti'anni, bainni coca quëani acho bi'rabi:

² —Riusu ba'i jobo ëñoja'ñe yurera ti'anja'ñeta'an ba'iji. Ja'nca sëani, mësacua gu'a jucha yo'ojën ba'ise'ere gare jo'cani, mame recoyo re'huani ba'ijë'ën, quëani achoguë bajji'i Juan.

³ Juan ba'iyete cato, Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías hue'eguëbi baguë ba'ija'yete zoe cocare toyani jo'cabi:

Riusu bainguëbi beo re'otona ti'anni, ai jëja coca bainni quëani achoja'guë'bi: "Mai Ëjaguë rai ma'a re'huaye'ru re'huajë'ën. Te'e ruin ma'are baguëte yo'ocaijë'ën" quëani achoja'guë'bi, toyani jo'cabi Isaías.

⁴ Ja'nca toyani jo'caguëna, Juanbi ti'anni güina'ru yo'obi. Baguë cañare ëñato, camello rañabi tëonse'e bajji'i. Ga'ni tëinme baguë sëri seihuëte tënji'i. Baguë aonre ëñato, ba yija bu'nsu, o'a baya, ja'an bajji'i.

⁵ Ja'nca ba'iguëna, ai jai jubë bainbi, Jerusalén huë'e jobo, Judea yija, Jordán ziaya ca'nco, ja'anruanbi rani, Juanni achañu cajën raë'ë.

⁶ Ja'nca raicuabi bacua gu'a jucha beoru quëareba quëatoca, Juanbi bacuare Jordán zia yana bautizabi.

⁷ Ja'nca bautizaguëbi, fariseo bain, saduceo bain, ja'ancuabi bautiza güesejañu cajën raijënna, bacuani bëiñe ëñani cabi:

—¡Mësacua yua ro aña jubë se'ga'ru ro coquejën raisi'cua'ë! Riusu bënni senjosi'cua ba'ija'cua sëani, ¿queaca jëaye ro'taye'ne?

⁸ Mësacua yua gu'a juchare senjoni, mësacua recoyo mame re'huani ba'ijë'ën. Ja'nca yo'ojën ba'itoca, te'e ruiñe ro'tajën ba'ijë'ën.

⁹ Ro mësacua coca, Yëquëna yua taita Abraham mamacua sëani, Riusubi yëquënnani bëinma'iji catoca, ro huacha ro'tayë mësacua. Riusubi ënjo'on ba'i gatabëanbi inni, Abraham mamacuare re'huaye yënica, ja'nca re'huaye poreji.

¹⁰ Gu'a sunqui cueye'ru yo'oji Riusu. Zu'ubobi inni, re'oye guë'tosibo ba'iguëna, si'a sunquire ëñani, gu'a sunqui ba'itoca, aon quëinma'itoca, yua ba sunqui sita ru'rubi cueni, sunquire taonni, toana ëoji. Ja'nca yo'oye'ru gu'a bainni yo'oye ro'taji Riusu, caguë quëabi Juan.

¹¹ Mësacua gu'a jucha ro'tajën ba'ise'ere beoru jo'cani senjotoca, mësacuare oona bautizayë yë'ë. Ja'nca bautizaguëta'an, yequë, yë'ë'ru quë'rë ta'yejeiye ëjaguëbi yuara raiye ba'iji. Baguëca yua Riusu Espíritu naconi, toa naconi, mësacuare bautizaja'guë'bi. Quë'rë ta'yejeiye ëjaguëre sëani, yë'ë'ga ro yo'o conguë yo'oye'ru, baguë guëon ju'iyete sacaiye porema'iñë yë'ë.

¹² Trigo aonra'carëan tutuna huëaye'ru yo'ogüë raiji. Baguë huëa macabi inni, aonra'carëanre tu-

tuna huëani, hui'ya sèohuëan senjoguëna, trigo aon se'ga baguë aon re'huaruna ayani baji. Ja'nrëbi, hui'ya sèohuëanre chiani, toana senjoni ëoji. Ba toare cato, gare yayaye beoye ba'iji. Baguë bain conjën ba'icuanì ja'ncara'ru re'huani baji. Yequëcua conma'icuanì toana senjoni ëoji, quëabi Juan.

Jesús es bautizado

¹³ Ja'nca bautizaguë ba'iguëna, Jesusbi Galilea yijabi rani, Jordañana ti'anni, Juanni bautiza güeseye ro'taguë raji'i.

¹⁴ Ja'nca ro'taguë raiguëna, Juanbi baguëni ënse ëaye cabi:

—Yë'ë yua ro yo'o conguëre'ru ba'iguëna, më'ë yua yë'ëni bautizare'ahuë. Ja'nca sëani, ¿më'ë guere ro'taguë yë'ëna raiguë'ne? cabi.

¹⁵ Caguëna, Jesús sehuobi:

—Re'oji. Yureca Riusu re'oye ro'taguë ba'iyete güina'ru yo'ojën ba'ina'a. Ja'nca sëani, yë'ëre yureca bautizajë'ën, caguë sehuobi.

Ja'nca sehuoguëna, Juanbi baguëte bautizabi.

¹⁶ Bautizaguëna, ja'nrëbi Jesús yua ziyabi etabi. Etani, ja'ansirën guënamë re'otore ëñato, pico re'otobi joni a'nqueguëna, Riusu Espíritubi eta rani, ju'ncubo ba'iyë'ru ëñoni, Jesusna gaje meni tuabi.

¹⁷ Tuaguëna, ja'nrëbi guënamë re'otobi coca achoni raobi:

—Ënquë yua yë'ë Zin ai yësi'quë'bi ba'iji. Baguëni ai bojoyë yë'ë, quëani achoni raobi.

4

Jesús es puesto a prueba

¹ Ja'nrëbi, Jesús yua Riusu Espíritute baguëna, Espíritubi baguëte beo re'otona sabi. Saguëna, zupai huatibi Jesusni coqueza caguë, baguëte choji'i.

² Jesús yua cuarenta umuguseñare ja'anrute ba'iguë, gare aon aiñe beoye ba'iguëna, ai aon gu'abi baguëre.

³ Aon gu'a ju'inguëna, ja'nrëbi, zupai huatibi baguëna ti'anni cabi:

—Më'ë yua Riusu Zin bani'ga, ën gatabëanre inni, aonbëan'ru re'huaní ainjë'ën, cabi.

⁴ Caguëna, Jesusbi sehuobi:

—Bañë. Riusu coca ñaca toyani jo'case'e ba'iji: “Aon aiñe se'gabi ba'ima'icua'ë bain. Riusu cocarebare cato, si'ayebi recoyo aon sëani, ja'anbi recoyo huajëreba huajëjën ba'iyë bain” caguë sehuobi.

⁵ Sehuoguëna, ja'nrëbi, zupaibi baguëte sani, Riusu huë'e jobo Jerusalén casi jobona ti'anni, Riusu uja huë'e mi'chiyona mëani, nëconi,

⁶ baguëni cabi:

—Më'ëbi Riusu Zin bani'ga, yijana chajë'ën. Riusu coca yua ñaca caji:

Riusu anje sanhuëni më'ëre cuiraye guanseji. Guanseguëna, gatana junjama'iñe cajën, më'ëre ëñajën cuirajën, më'ëre tèani bayë, toyani jo'case'e ba'iji, cabi zupai.

⁷ Caguëna, Jesús sehuobi:

—Bañë. Yequëru'ga toyani jo'case'e ba'iji ën coca: “Mai Ëjaguë Riusuni ro coquejën choima'ijë'ën.” Ja'nca toyani jo'case'e sëani, më'ë case'ere yo'oma'iñë yë'ë, caguë sehuobi.

8 Sehuoguëna, ja'nrëbi zupaibi yua baguëte ëmë cubë na'miñona mëani, si'a ën yija re'otoña, ta'yejeiye ba'i joboan ba'iguëna, te'e jëana baguëni ëñoni,

9 baguëni cabi:

—Ai re'otoña si'ayere më'ëna insini, ba re'otoña ëjaguëre më'ëre re'huayë yë'ë. Yë'ëna gugurini rëantoca, ja'an beoru më'ëna insiyë yë'ë, cabi.

10 Caguëna, Jesús sehuobi:

—Bañë. Yë'ë ba'irubi quëñëni saijë'ën, zupai huati. Riusu coca yua ñaca caji: “Mai Ëjaguë Riusu se'gana gugurini rëanni, baguë se'gani conjën ba'ijë'ën” toyani jo'case'e sëani, më'ë case'ru yo'oma'inë yë'ë, caguë sehuobi.

11 Ja'nca caguë sehuoguëna, zupai huatibi baguëte jo'cani saji'i. Saiguëna, Riusu anje sanhuëbi rani, Jesusre conjën cuirahuë.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

12 Ja'nrëbi, Jesús yua Juan ba'iyete achato, preso zeansi'quë baji'i. Ja'nca ba'iguëna, ja'nrëbi Jesús yua Galilea yijana saji'i.

13 Sani, Nazaret huë'e jobore jo'cani, Capernaum huë'e jobona ti'anni, baruna bëani baji'i. Capernaum yua jai zitara yëruhua baji'i. Zabulón, Neftalí, ja'an yija re'oto huë'e jobo baji'i.

14 Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías hue'eguë ba'isi'quëbi coca toyani jo'caguëna, yure güina'ru yo'obi Jesús. Isaías coca toyani jo'case'e yua ñaca baji'i:

15 Zabulón yija, Neftalí yija, ja'an yijaña yua jai zitara yëruhua ba'i ma'a ca'ncorëte ba'iji. Jordaña que ca'ncona ti'anji. Ja'an yija si'aye

yua Galilea casi yija ba'iguëna, judío bain jubë ba'ima'icuabi ja'anruna ti'anjën ba'iyë.

16 Ja'an yija bain yua Riusu ba'iyete ro huesë hua'na ba'ijën, zije re'oto ba'iyë'ru baë'ë. Ja'nca ba'icuabi, ai mia re'oto ëñoguëna, ai bojojën ëñahuë. Junni huesëse'e'ru ba'icuabi, zijeibëte ba'ijën, ai sa'nti hua'na ba'ijënna, mame umuguse ñatani saoye'ru bacuani ëñose'e ba'iji. Ja'nca ëñose'e ba'iguëna, ai bojoye huanoji bacuare, toyani jo'cabi Isaías. Toyani jo'caguëna, Jesús yua baruna yure ti'anbi.

17 Ti'anni, ja'nrëbi, si'a bainni quëani acho bi'rabi:

—Riusu ba'i jobo ëñoja'ñe yurera ti'anja'ñeta'an ba'iji. Ja'nca sëani, mësacua gu'a juchare jo'cani, mësacua ro'tajën ba'ise'e beoru mame re'huanì ba'ijë'ën, quëani achoguë cabi.

Jesús llama a cuatro pescadores

18 Ja'nrëbi, Jesús yua Galilea zitara yëruhuana sani, mejabëbi ganiguë, ëñato, Simón caguëbi, baguë yo'jeguë Andrés hue'eguë naconi ba'ijën, hua'ire yojën baë'ë, hua'i yoye ye'yesi'cua sëani.

19 Hua'ire yojënna, Jesusbi bacuani coca caguë choji'i:

—Mësacua yua yë'ëni te'e conjën rajjë'ën. Mësacua yua hua'i yoye ye'yesi'cua ba'ijënna, bainre yoye mësacuani ye'yoyë yë'ë, caguë choji'i.

20 Caguë choiguëna, bacua hua'i yorëanre ja'ansiruna gare jo'cani, baguëni te'e conjën saë'ë.

21 Saijënna, baguëbi se'erë sani ëñato, Zebedeo mamacua samucua, Santiago hue'eguë, baguë

yo'jeguë Juan naconi baë'ë. Bacua pë'caguë Zebedeo naconi yogute ba'ijën, bacua hua'i yorëanre ta'nëjën ñuë'ë. Ja'nca ñu'ijënna, Jesusbi bacuani choji'i.

²² Choiguëna, bacuabi ja'ansirën bacua pë'caguëte jo'cani saë'ë. Ba yogute gare jo'cani, Jesusni te'e conjën saë'ë.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Ja'nrëbi, Jesús yua si'a Galilea yijana saiguë, bain ñë'ca huë'eñana cacani ye'yoguë, Riusu ba'i jobore bojo cocare quëani achoguë, si'a rau bacuare huachoguë ganiguë baji'i.

²⁴ Ja'nca yo'oguë ba'iguëna, si'a bain Siria yijare ba'icuabi achani, bacua bain rauna ju'incua, ja'si yo'ocua, huati bacua, hue'nhue rau bacua, gara rau bacua, ja'ancuare Jesusna sani ëñohuë. Sani ëñojënna, bacuare huachobi.

²⁵ Huachoguëna, ja'nrëbi, yequëcua ai jai jubë bain, Galilea yija, Decápolis yija, Jerusalén huë'e jobo, Judea yija, Jordaña que ca'nco, si'aruan ba'icuabi Jesús naconi te'e conjën saë'ë.

5

El sermón del monte

¹ Bain jubëbi raijënna, Jesusbi bacuare ëñani, cubë na'miña quëñëni mëji'i. Mëni ti'anni bëaguëna, baguë bain concuabi baguëna ti'an raë'ë.

² Raijënna, Jesusbi yihuo cocare bacuani ye'yoguë cabi:

La verdadera dicha del hombre

3 —Ro porema'i hua'nabi Riusu Espíritute cu'etoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Riusu ba'i jobo ëjacua'ru ruinja'cua'ë.

4 Bain gu'a juchare ro'tajën ota oitoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Riusubi bacua oiyete senjoni jo'caja'guë'bi.

5 Riusu yëye se'gare yo'oye cu'ejën ba'itoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Bacua yua ëja bain ba'iyë cu'ema'iñe cayë. Riusubi si'a yija ëjacuare bacuare re'huaguë ba'ija'guë'bi.

6 Aon gu'ana ju'incua aon cu'eye'ru re'oye yo'oye ai cu'ejën ba'itoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Riusubi yajisi'cuare bacuare re'huaguë ba'ija'guë'bi. Riusubi re'oye yo'oye bacuare conja'guë'bi.

7 Bainni ai oijën conjën ba'itoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Riusubi bacuare'ga ai oiguë conguë ba'ija'guë'bi.

8 Gu'a jucha gare yo'oye beoye ba'itoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Ja'an ba'icuabi Riusuni ëñajën ba'ija'cua'ë.

9 Bainni sa'ñeña bojo güesejën ba'itoca, ai bojoreba bojojën ba'iyë. Bacua yua Riusu mamacua casi'cua ba'ija'cua'ë.

10 Yequëcuabi yë'ë bain re'oye yo'oyete ëñani, bacuani je'o batoca, yë'ë bainbi ai bojoreba bojojën ba'iyë. Riusu ba'i jobo ëjacua ruinja'cua'ë.

11 Mësacuare'ga je'o bani, mësacuani hui'ya cani, yë'ëre concua ba'iyete ai bëinjën, ro coquejën, gu'aye cajën ba'itoca, mësacua'ga bojoreba bojojën ba'ijë'n.

12 Riusu ira bain raosi'cuare'ga ai gu'aye yo'ojën baë'ë, ja'anrë. Yureca, mësacua'ga ai je'o bajën ba'ija'cua'ë. Ja'nca ba'ijënna, mësacua yua Riusu ba'i jobona ti'anni, baguë bayete ro coreba coja'cua sëani, mësacua ai bojoreba bojojën ba'ijë'ën.

Saly luz del mundo

13 Mësacua yua onhua huanofne'ru bainni re'oye ëñojën ba'icua'ë. Ja'nca ëñojën, re'oye yo'ojën ba'ijënna, bacuabi huaji yëjën, gu'aye yo'oye yëma'iñe. Ja'nca ëñojën ba'icuata'an, onhua huanofnebi carajetoca, se'e mame re'huaye gare porema'iñe. Gu'a onhua ba'itoca, senjoñe se'ga ba'iji, bain za'nguruna.

14 Mësacua yua mia re'oto ëñoñe'ru ba'ijën, bainni re'oye ëñojën ba'icua'ë. Huë'e jobote cubëna yo'otoca, si'a bainbi ëñañe poreyë.

15 Majahuëte zëonni, guënarobi meñe jaoni ta'pimajën ba'iyë mai. Si'a huë'e bainbi ëñaja'bë cajën, ëmëna reoyë.

16 Ja'nca sëani, mësacua yua mia re'oto ëñoñe'ru, bainni re'oye ëñojën ba'ijë'ën. Ja'nca ëñojën ba'itoca, bainbi mësacua re'oye yo'ojën ba'iyete ëñani, mësacua Taita Riusu guënamë re'otore ba'iguëte ro'tani, Riusu ta'yejeiye ba'iyete ai re'oye cajën bojoyë.

Jesús enseña sobre la ley

17 Riusu ira guansesi coca toyani jo'case'e, Riusu ira bain raosi'cua toyani jo'case'e, ja'anre cato, gare quëñoni senjoguë raimaë'ë yë'ë. Ba coca case'e yua Riusu te'e ruiñe ba'i coca ba'iji. Ja'anre bainni masi güeseguë raisi'quë'ë yë'ë.

18 Ja'an cocare cato, guënamë re'oto, yija re'oto carajeiye tëca, te'e cocara'huërëte gue toñe beoye ba'ija'guë'bi. Ru'ru Riusu coca cani jo'case'e'ru si'aye güina'ru yo'ose'e ba'ija'guë'bi.

19 Ja'nca sëani, bainguëbi te'e guansesi coca cani jo'case'e'ru tin yo'oni, yequëcuani tin yo'oye ye'yotoca, ja'anguëbi yua Riusu ba'iruna ti'anni quë'rë yo'jereba ba'iguë hue'eguë ba'ija'guë'bi. Bainguëbi si'a guansesi coca cani jo'case'ere te'e ruiñe yo'oni, yequëcuani te'e ruiñe yo'oye ye'yotoca, ja'anguëbi Riusu ba'i jobona ti'anni, quë'rë jaiguëreba ba'iguë hue'eguë ba'ija'guë'bi.

20 Mësacuani ganreba yihuoguë cayë yë'ë. Ira coca ye'yocua, fariseo bain, bacua re'oye yo'oye'ru quë'rë re'oye yo'ojën ba'ima'itoca, mësacuabi yua Riusu ba'i jobona ti'añe porema'iñë.

Jesús enseña sobre el enojo

21 Mësacua yua ira coca guanseni jo'case'ere achan masiyë. Bainre huani senjoñe beoye ba'ijë'ën, caji. Bainre huani senjotoca, Riusu bënni senjoñe ba'ija'guë'bi. Ja'an coca guanseni jo'case'e ba'iji.

22 Ja'nca ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë cayë: Mësacua bainni bëinjën ba'itoca, bënni senjoñe mësacuare ba'ija'guë'bi. Mësacua bainni gu'aye catoca, ëja bain bënni senjoñe mësacuare ba'ija'guë'bi. Mësacua bainni, Gu'a bainguë'ë më'ë, mësacuabi catoca, Riusubi bënni, baguë toana senjoni ëoye ba'ija'guë'bi.

23 Ja'nca ba'iguë sëani, më'ëbi më'ë gue jo'ya ma'carëte Riusuna ro insiza caguë, misabëna

sani jo'ca bi'rani, ja'nrëbi mē'ë bainguë bëinguë ba'iyete ro'tatoca,

²⁴ mē'ë gue ma'carë bayete Riusuna insima'ijë'ën. Ja'anre ru'ru ca'ncorëna jo'cani, ja'nrëbi mē'ë bainguëna sani, baguëni menajë'ën. Baguë naconi te'e bojoguë ba'ijë'ën. Ja'nca ba'iguë, ja'nrëbi yo'je, Riusu misabëna sani, mē'ë gue ma'carë bayete Riusuna ro insiye poreyë.

²⁵ Yequëbi rani, mē'ë gu'aye yo'oye mē'ëni cani, mē'ëre ëja bainna sa ëaye yo'otoca, ru'ru baguëni besa ro'ini baguëni menajë'ën. Ja'nca yo'oma'itoca, baguë yua ëja bainguë bënni senjoñete mē'ëre jo'caji. Jo'caguëna, ëja bainguëbi mē'ëre soldado ëjaguëna insiji. Insiaguëna, soldado ëjaguëbi mē'ëre preso zeanni, ya'o huë'ena guaoji.

²⁶ Guaoguëna, mē'ë si'a curi ro'iyë tëca gare etaye beoye ba'iyë. Ja'anre si'a jëja yihuoguë cayë yë'ë.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Mësacua yua ira coca guanseni jo'case'ere achani masiyë. Romini yahue baye beoye ba'ijë'ën caji. Ja'an coca guanseni jo'case'e ba'iji.

²⁸ Ja'nca ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë cayë: Yeconi yahue ba ëaye gu'aye ro'taguë ba'itoca, yua gu'a bainguë ruiñë mē'ë. Bagoni yahue basi'quë'ru gu'aye yo'osi'quë ba'iyë.

²⁹ Mē'ë jëja ñacogabi gu'a juchare yo'o ëaye ro'tatoca, mē'ë ñacogate rutani senjojë'ën. Te'e ñacoga se'gare beoguëbi Riusu ba'i jobona ti'antoca, quë'rë re'oye ba'iji mē'ëre. Si'a mē'ë ga'nihuë Riusu toana senjoni ëose'e ba'itoca, quë'rë ai gu'aye ba'iji.

30 Më'ë jëja ëntë sarabi gu'a juchare yo'o ëaye ro'tatoca, më'ë ëntë sarare tëyoni senjojë'ën. Te'e ëntë sara se'gare beoguëbi Riusu ba'i jobona ti'antoca, quë'rë re'oye ba'iji më'ëre. Si'a më'ë ga'nihuë Riusu toana senjoni ëose'e ba'itoca, quë'rë ai gu'aye ba'iji.

Jesús enseña sobre el divorcio

31 Ira coca guanseni jo'case'e yua ñaca'ga caji: “Më'ë rënjore jo'cani senjotoca, ru'ru senjo cocare utina toyani, bagona insijë'ën” caji.

32 Ja'nca case'e ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë cayë: Si'a bain rënjore jo'cani senjocua, bagobi yequëni yahue bama'itoca, ja'ancuabi bagoni ai gu'aye yo'oyë. Bagote gu'a romigore re'huayë. Y si'a bain jo'cani senjosi'coni huejani bacua, ja'ancua yua bagoni yahue baye'ru bajën ba'icua'ë, cayë yë'ë.

Jesús enseña sobre los juramentos

33 Mësacua yua ira coca guanseni jo'case'ere achani masiyë. Mësacuabi Riusuni cuencueni ganreba catoca, ro coqueye beoye Riusuni cuencueni ganreba cajën ba'ijë'ën. Riusuni cuencueni case'e'ru güina'ru yo'ojën ba'ijë'ën, guanseni jo'case'e ba'iji.

34 Ja'nca ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë quëayë: Mësacua yua ganreba coca canica, Riusuni cuencueye beoye ba'ijë'ën. Guënamë re'oto mamire cuencueye beoye ba'ijë'ën, Riusu jëja ba'i jobo sëani.

35 Yija re'oto mamire'ga cuencueye beoye ba'ijë'ën, mai Ta'yejeiye Riusu jëja guansegüë ba'i jobo sëani.

36 Mësacua sinjobëre'ga cuencueye beoye ba'ijë'ën. Mësacua yua te'e raña ju'inse'e re'huaye gare porema'inë.

37 Ja'nca sëani, mësacuabi “Ja'nca ba'iji” caye yëtoca, ja'an se'gare cajë'ën. Mësacuabi “Bañë” caye yëtoca, ja'an se'gare cajë'ën. Quë'rë jëja catoca, gu'aye se'ga cayë, yihuoguë cayë yë'ë.

Jesús enseña sobre la venganza

38 Mësacua yua ira coca guanseni jo'case'ere achani masiyë. Yequëbi më'ëni ja'si yo'otoca, më'ë ñacogare totaye, o më'ë gunjiñëre hua'huaye, ja'anre yo'otoca, më'ë yua baguëni güina'ru ja'si yo'o güeseye poreyë, guanseni jo'case'e ba'iji.

39 Ja'nca ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë quëayë yë'ë: Më'ëni gu'aye yo'oguëni güina'ru baguëni gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën. Yequëbi më'ë jëja huayohuana huaitoca, yequë huayohuare'ga baguëna bonëni huai güesejë'ën.

40 Yequëbi më'ë ëntë sara canre tëatoca, më'ë guayoni se canre'ga baguëna insijë'ën.

41 Yequëbi baguë carga te'e kilómetro hue'oye më'ëni guansetoca, baguë naconi samu kilómetro hue'oni saiguë bojojë'ën.

42 Yequëbi bonsere sentoca, baguëna insijë'ën. Yequëbi më'ë bonsere prestaye sentoca, baguëni ënsaye beoye ba'ijë'ën.

El amor a los enemigos

43 Mësacua yua ira coca guanseni jo'case'ere masiyë. Mësacua gaje bainni ai yëjën ba'ijë'ën. Mësacuare je'o bacuani ai güereba güejën ba'ijë'ën, guanseni jo'case'e ba'iji.

⁴⁴ Ja'nca ba'iguëta'an, yë'ëca mësacuani ñaca yihuoguë quëayë: Mësacuare je'o bacuani quë'rë yëjën ba'ijë'ën. Mësacuani bëinjën ganicuata'an, bacua ba'iyete Riusuni ujajën ba'ijë'ën.

⁴⁵ Ja'nca re'oye yo'ojën ba'itoca, mësacua Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi baguë mamacuare mësacuare re'huanu baji. Baguë yua gu'a bain re'o bain, si'acuani te'e cuiraguë conji. Ënsëguëte mia güeseguë, oco güeseguë, si'acuana jo'caguë, te'e conji.

⁴⁶ Mësacuani ai yëjën ba'icua se'gani ai yëjën ba'itoca, Riusu ro insija'ye ai caraji mësacuare. Impuesto curi tëacua, ja'ancua yua gu'a bain ba'icuata'an, bacuabi sa'ñeña ai yëjën ba'iyë.

⁴⁷ Mësacua bain se'gani saludaye cajën ba'itoca, ai caraji mësacuare. Ro ën yija bain yo'oye'ru quë'rë yo'omajën ba'iyë mësacua. Judío bain jubë ba'ima'icua'ga ja'anre yo'ojën ba'iyë.

⁴⁸ Mësacua yua te'e ruiñereba yo'ojën ba'ijë'ën. Mësacua Taita Riusu, guënamë re'oto ba'iguëbi te'e ruiñereba yo'oguë ba'iyë'ru, güina'ru yo'ojën ba'ijë'ën.

6

Jesús enseña sobre las buenas obras

¹ Mësacuabi re'oye yo'oto, bainbi ëñaja'bë gare ro'taye beoye ba'ijën, mësacua re'oye yo'ojën ba'ijë'ën. Ja'nca ro'tajën ba'itoca, mësacua Taita Riusu guënamë re'otore ba'iguëbi mësacua coja'yete gare insima'ija'guë'bi.

² Ja'nca sëani, mësacua yua bonse beo hua'nana curi insijën, yequëcuani quëaye beoye ba'ijë'ën.

Yequëcuabi ja'nca yo'ojën ba'iyë. Yëquëna yua re'o bain'ë cajën, ro coquejën, bain ñë'ca huë'eña, huë'e joboreba ba'iruan, bain ba'iruanna sani, yëquëna re'oye yo'oyete ëñani re'oye caja'bë cajën, curi beo hua'nana curi insiyë. Ja'nca yo'ojën, Riusu insija'yete coñu ro'tacuata'an, Riusuna coye beoye ba'ija'cua'ë bacua. Ja'nca ro'tajën yo'oye'ru mësacua yo'oye beoye ba'ijë'ën.

³ Curি beo hua'nana curi insinica, mësacua yua caye beoye ba'ijën,

⁴ ro yahue insijën ba'ijë'ën. Ja'nca insijën ba'itoca, mësacua Taita Riusu se'gabi ëñani, baguë bayete mësacuana insireba insija'guë'bi.

Jesús enseña a orar

⁵ Mësacua yua Riusuni ujato, yequëcuabi yë'ë ujayete ëñaja'bë ro'taye beoye ba'ijë'ën. Yequëcuabi ja'nca yo'ojën ba'iyë. Yëquëna yua re'o bain'ë cajën, ro coquejën, bain ñë'ca huë'eña, huë'e joboreba ba'iruan, bain ba'iruanre nëcani ujaye ai yëyë bacua. Ja'nca yo'ojën, Riusu insija'yete coñu ro'tacuata'an, Riusuna coye beoye ba'ija'cua'ë bacua. Ja'nca ro'tajën yo'oye'ru mësacua yua yo'oye beoye ba'ijë'ën.

⁶ Mësacuabi Riusuni ujato, mësacua cain sonohüena cacani, anto sa'rore ta'pini, ja'nrebi te'e hua'guë ba'iguëbi yua më'ë Taita Riusuni yahuera'rë ujajë'ën. Ja'nca ujajënna, më'ë Taita se'gabi ëñani, baguë bayete më'ëna insireba insija'guë'bi.

⁷ Riusuni ujato, zoe raijeiyereba ujaye beoye ba'ijë'ën. Gu'a bainbi ai zoe raijeiyereba uja co-

care cani achotoca, Riusubi quë'rë re'oye achaji ro'tajën, ro ta'yejeiye cajën ba'iyë.

⁸ Mësacua yua bacua ujañen caye'ru caye beoye ba'ijë'ën. Mësacua Taita Riusuni senni achajëna, baguëbi mësacua carayete ru'ru masiji.

⁹ Ja'nca sëani, mësacua yua ñaca ujañen ba'ijë'ën: Yëquëna Taita, guënamë re'otore ba'iguëna, si'acuabi më'ë ta'yejeiye ba'iyete ruiñereba ro'tajën ba'ija'bë.

¹⁰ Më'ë ba'i jobo yuara yëquënana ti'anja'guëta'an ba'ija'guë.

Si'acua ën yija ba'icuabi më'ë yëye'ru yo'ojën ba'ija'bë, guënamë re'oto ba'icua yo'ojën ba'iyë'ru.

¹¹ Yëquëna aon aiñe, yure umuguse aiñete insijë'ën.

¹² Yëquëna gu'aye yo'ose'ere huanë yeni ro'tama'ijë'ën. Yëquënabi yequëcua gu'aye yo'ose'ere huanë yeni ro'tamajën ba'iyë'ru, më'ë'ga ja'nca yo'ojë'ën.

¹³ Ai guaja ba'iyete yëquënani jo'cama'ijë'ën. Yëquënani gu'a ma'a ganiñete quëñoni bajë'ën. Më'ë se'gabi ta'yejeiyereba pore ëjaguë sëani, më'ëni caraye beoye go'sijei cocare cani tonjën bojojën bañuni. Ja'nca raë'ë.

¹⁴ Mësacuabi Riusuni ujañen, mësacuani gu'aye yo'osi'cua banica, bacua gu'aye yo'ose'ere huanë yeye cajë'ën. Ja'nca catoca, mësacua Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi mësacua gu'aye yo'ose'ere'ga huanë yeye caji.

¹⁵ Mësacuabi ja'nca huanë yeye cama'itoca, mësacua Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi mësacua gu'aye yo'ose'ere gare huanë yema'iji.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶ Mësacuabi aon aiñe jo'canica, ro sa'nti hua'na'ru eñojën ba'ima'ijë'ën. Yequëcuabi ja'nca yo'ojën ba'iyë. Yëquëna yua re'o bain'ë cajën, ro coquejën, yëquëna aon aiñe jo'cayete eñani yëquëna re'oye yo'oyete masija'bë cajën, bacua ziañare sa'nti ziaña ba'iyë'ru ai yo'ojën re'huayë. Ja'nca yo'ojën, Riusu insija'yete coni bañu ro'tacuata'an, Riusuna coye beoye ba'ija'cua'ë bacua. Mësacua yua bacua yo'ojën ba'iyë'ru yo'oye beoye ba'ijë'ën.

¹⁷⁻¹⁸ Mësacuabi aon aiñe jo'canica, Bainbi masima'ija'bë cajën, mësacua sinjobëte ëcobi so'onni, mësacua ziare zoani, yahue aon aiñe jo'cajë'ën. Mësacua Taita Riusu se'gabi masija'guë cajënna, baguë se'gabi eñani, baguë bayete mësacuana insija'guë'bi.

Riquezas en el cielo

¹⁹ Ën yija bonse yua ro bu'juni si'aji. Ro pu'ncani si'aji. Jiancuabi ro inni sayë. Ja'nca sëani, ja'an bonsere ro bëyoni baye beoye ba'ijë'ën.

²⁰ Riusu ba'i jobo baja'yete quë'rë ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'anre cojënna, gare bu'juma'iñe ba'ija'guë'bi. Gare pu'ncani si'ama'iñe ba'ija'guë'bi. Jiancuabi gare inni saye porema'ija'cua'ë.

²¹ Riusu ba'i jobo baja'yete ro'tajën ba'itoca, ai recoyo bojojën ba'iyë mësacua. Ën yija bonsere ro'tajën ba'itoca, ja'an se'gare coni baja'cua'ë mësacua.

La lámpara del cuerpo

²² Mësacua ñaco yua recoyo majahuë'ru ba'iji. Mësacua ñacobi te'e ruiñe yo'oye yëtoca, si'a recoyo yua miañereba miaji.

23 Mësacua ñacobi gu'aye yo'oye yëtoca, si'a recoyo yua zijepë'ru ruinji. Ja'nca sëani, mësacua yua ëñare bajën, re'oye ro'tajën ba'ijë'ën. Yequërë mësacuabi mia recoyo baye ro'tacuata'an, ¡zizei recoyo se'ga bajën ba'ima'iñe!

Dios y el dinero

24 Samu ëjacuani sehuoye mësacua porema'iñë. Ja'nca sehuojën ba'itoca, yequëni ai gu'aye ro'tani, yequëni ai yëreba yëyë. Ru'ru ba'iguëni conreba conni, yequëni ai je'o bayë mësacua. Ja'nca sëani, Riusuni ai yëjën ba'itoca, bonsere te'e yëye porema'iñë mësacua.

Dios cuida de sus hijos

25 Yureca, mësacuani yihuoreba yihuoyë yë'ë. Mësacua bonse carayete oiye beoye ba'ijë'ën. Mësacua aon aiñe, gono uncuye, can ju'iye, ja'anre oiye beoye ba'ijë'ën. Riusubi mësacuare ro aon aincuare re'huamaji'i. Riusubi mësacua ga'nihuëanre re'huaguë, ro caña ju'iye se'ga re'huamaji'i.

26 Mësacua yua bi'an hua'na ba'iyete ëñani ye'yejë'ën. Ba hua'nabi aon tanma'icua ba'iyë. Aon tëama'icua ba'iyë. Aon aya huë'eña beoyë. Ja'nca ba'icua'eta'an, mësacua Taita Riusu guënamë re'otore ba'iguëbi bacua aonre insiji. Ja'nca insiguëbi mësacuare ro'taguë, bi'an hua'nani bojoye'ru mësacuani quë'rë ta'yejeiye bojoguë ro'taguë cuiraji.

27 Mësacua bonse carayete oitoca, gare quë'rë zoe ba'iyete mësacua porema'iñë.

28 ¿Mësacua queaca ro'tajën, caña ju'iyete conibaja'ma cajën oiye'ne? Jo'ya corore irayete ëñani

ye'yejë'en. Jo'ya coro se'gabi re'o canre tēonma'iji. Riusubi jo'ya coro re'oye ëñoñe jo'cabi.

²⁹ Mai ira bonse ëjaguë ba'isi'quë, Salomón hue'eguë ba'isi'quë, baguë caña ju'iguë ba'ise'e yua ai re'o cañara ba'ise'eta'an, jo'ya corobi ta'yejeiye ai re'oye ëñoji.

³⁰ Riusu se'gabi jo'ya corore cuiraji. Yure umuguse jorini, ja'nrëbi miato güeanni si'aguëreta'an, Riusubi jo'ya corore ai re'oye cuiraji. Ja'nca cuiraguëbi mësacuare'ga quë'rë ta'yejeiye ai re'oye cuiraye masiji. Ja'nca sëani, mësacua ro ro'tajën ba'iyete jo'cani, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'ijë'en.

³¹ Riusubi mësacuani ai re'oye cuiraye masiguë sëani, mësacua bonse carayete oiye beoye ba'ijë'en. “Aonre bani ainja'ma, gonore bani uncuja'ma, cañare bani ju'ija'ma” ja'anre caye beoye ba'ijën, bonsere oimajën ba'ijë'en.

³² Gu'a bain se'gabi ja'an bonsere cu'ejën ba'ijënna, mësacua bonse caraye si'ayete masiji Riusu.

³³ Ja'nca ba'iguëna, Riusu ba'i jobo ba'iyete ru'ru si'arën ro'tajën, baguë re'oye yo'oye'ru re'oye yo'ojën ba'ijë'en. Ja'nca yo'ojën ba'itoca, mësacua bonse caraye si'ayete mësacuana insireba insija'guë'bi Riusu.

³⁴ Mësacua miato ba'ija'yere'ga oiye beoye ba'ijë'en. Miato ti'añe tēca ëjoni, ja'nrëbi ja'an umuguse ba'iyete ro'taye poreyë. Yure umuguse ba'iyë ai yo'ojën ro'taye se'gare ba'iyë.

7

No juzgar a otros

¹ Yequëcua gu'aye yo'ose'ere cama'ijë'ën. Ja'nca cama'itoca, Riusubi mësacua gu'aye yo'ose'ere cama'iji.

² Mësacuabi yequëcua gu'aye yo'ose'ere bëinjën cajëna, Riusubi güina'ru mësacua gu'aye yo'ose'ere bëinguë caja'guë'bi. Mësacua cuencue ro'rohuëbi güina'ru cuencueni insiguëna, Riusubi ja'ansi ro'rohuëbi cuencueni mësacuana insija'guë'bi.

³⁻⁴ Më'ë bainguë ñacogana ëñani, Hui'yara'carëte rutacaza caguë, yua jai hui'ya maca më'ë ñacogate ba'iguëna, ja'anre ro ro'taguë rutama'itoca, ¿queaca më'ë bainguë ñaco ba'i macare rutacaiguë'ne?

⁵ Më'ë ñaco ba'i macare rutaye ro'tama'itoca, ro coqueguë yihuoyë më'ë. Ru'ru më'ë ñacoga ba'i maca, ja'anre rutani, ja'nrebi, ai re'oye ëñañe poreguëbi sani, më'ë bainguë ñacogana re'oye ëñani, baguë hui'yara'carëte guaja beoye ruta-caiye poreyë më'ë. Më'ë bainguë jucha yo'ose'ere senjoñe yihuoye yënica, ru'ru më'ë gu'a juchare jo'cani senjojë'ën.

⁶ Riusu insini jo'case'ere gu'aye yo'ocuaana insima'ijë'ën. Jo'ya yai hua'nana insiye'ru ba'iji. Bacuabi ro coca yo'oni, mësacuani cuncuyë. Ai re'o gatara'carëan ai ro'ira'carëan cuchi hua'nana insiye'ru ba'iji. Bacuabi ro za'nguni senjoñë.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Mësacua yëyete jo'caye beoye senreba sentoca, Riusubi insiji. Mësacua yëyete jo'caye beoye cu'ereba cu'etoca, mësacua cu'eyete tinjañë. Huë'ena ti'anni, jo'caye beoye je'njuni achotoca, huë'e ba'icuabi mësacuana ancoyë.

⁸ Riusuni jo'caye beoye sentoca, Riusubi insiji. Riusuni jo'caye beoye cu'etoca, Riusu ba'iyete tinjañë. Riusu anto sa'rona jo'caye beoye je'njuni ahotoca, Riusubi ancoji.

⁹ Mësacua zin hua'nabi aonbëte mësacuani sentoca, ¿gatabëte insiye mësacua? Bañë.

¹⁰ Ziaya hua'ire sentoca, ¿añare insiye mësacua? Bañë.

¹¹ Mësacua yua gu'a bain ba'icuabi mësacua zin hua'nana re'o aon insiye masicuata'an, mësacua Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi yua, si'acua baguëni senni achajëna, bacuana quë'rë ta'yejeiye baguë bayete ai re'oye insiye masiji.

¹² Ja'nca ba'iguëna, yequëcuani re'oye yo'oye cato, bacua yua mësacua yëye'ru mësacuani re'oye yo'ojëna, mësacua'ga güina'ru bacuani re'oye yo'ojën ba'ijë'ën.

La puerta angosta

¹³ Se'e baguë bainni ye'yoguë yihuobi Jesús. Mësacuabi Riusu ba'i jobona ti'anni carajeiye beoye ba'iye yënica, rëño sa'robi cacajë'ën. Yequë sa'ro jai sa'ro sëani, ai jai jubë bainbi cacani, jai ma'aja'an guaja beoye ganicuata'an, gare huesëni ñaca ba'iruan carajeiyë.

¹⁴ Ba rëño sa'robi cacato, ba ai yo'ojën ba'i ma'aja'an ai guaja ganicuata'an, Riusu ba'i jobona ti'anni carajeiye beoye ba'ijën, huajëreba huajëjën ba'ija'cua'ë. Rëño jubë bain se'gabi ja'an ma'are tinjani ganini ti'añë.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵ Yequëcuabi rani, Riusu coca quëacua'ë yëquëna ro coquejën cajëna, mësacua ëñare bajë'ën. Bacua

yua Riusu bain ba'iyē, oveja hua'na ba'iyē, ja'an ba'iyē'ru ěñocuata'an, airu yai hua'na yo'oye'ru Riusu bain jubēte ro huesoni si'aye ro'tajēn raiyē bacua.

¹⁶ Bacua yo'o yo'oyete ěñani, bacua ba'iyete masiye poreyē mēsacua. Sunqui quēiñete ro'tani, bacua ba'iyete masiye poreyē. Miu sunquiñare ěñato, ěyere tinjama'ĩñē. Susina ěñato, higo uncure tinjama'ĩñē.

¹⁷ Re'o sunqui banica, re'o uncue quēinji. Gu'a sunqui banica, gu'a uncue quēinji.

¹⁸ Re'o sunqui banica, gu'a uncue gare quēinma'iji. Gu'a sunqui banica, re'o uncue gare quēinma'iji.

¹⁹ Si'a sunqui yua re'o uncue quēinma'itoca, ro cueni taonni, tē'cani, toana senjoni ěose'e ba'ija'guē'bi.

²⁰ Ja'nca sēani, güina'ru re'o bain, gu'a bain, bacua ba'iyete masiye yēnica, bacua yo'o yo'ojēn ba'iyete ěñani masijē'ēn.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Ai jai jubē bainbi yē'ēni, Ęjaguē, Ęjaguē cajēn ba'icuata'an, bacua yua Riusu ba'i jobona gare ti'anma'ija'cua'ē. Yē'ē Taita Riusu guēnamē re'oto ba'iguē, baguē yēye'ru yo'ojēn ba'icua, ja'ancua se'gabi baguē ba'i jobona ti'anja'cua'ē.

²² Yē'ē ěñojai umugusebi ti'anguēna, ai jai jubē bainbi yē'ēni cajēn ba'ija'cua'ē: “Ęjaguē, Ęjaguē, yēquēna ai re'oye yo'ojēn ba'ise'ere masiyē mē'ē. Mē'ē ba'iyete ro'tajēn, mē'ē cocare quēani achojēn baē'ē. Mē'ē ba'iyete ro'tajēn, huati hua'ire etoni saojēn baē'ē. Mē'ē ba'iyete ro'tajēn,

ai ta'yejeiye yo'o yo'ojën, bainni ëñojën baë'ë yëquëna. Ja'nca sëani, më'ëna ti'ansi'cua'ë yëquëna” cajën ba'ija'cua'ë.

²³ Ja'nca cajën ba'ijëna, yë'ëbi bacuani bëinguë sehuoja'guë'ë: “Mësacuare huesëguë'ë yë'ë. Yë'ë ba'iru quëñëni saijë'ën. Ro gu'aye yo'ojën ba'icua'ë mësacua” sehuoja'guë'ë yë'ë.

Las dos bases

²⁴ Ja'nca sëani, yë'ë coca case'ere achani te'e ruiñe yo'ocua ba'iyete cato, gatabana huë'e yo'osi'quë'ru ba'iyë bacua. Masiguëbi ja'nca yo'oji.

²⁵ Ja'nca yo'oguëna, ja'nrëbi ai tëñe ocoguëna, ai co'jeya raiguëna, ai jëja tutuguëna, ba huë'ebi tainmaji'i. Jai gatabana gui'isi huë'e sëani, ai jëja babi.

²⁶ Yequëcua yë'ë coca case'ere ro achani te'e ruiñe yo'oma'icua ba'iyete cato, mejabëna huë'e yo'osi'cua'ru ba'iyë bacua. Ro ro'tajën ba'i hua'nabi ja'nca yo'oyë.

²⁷ Ja'nca yo'ojëna, ja'nrëbi ai tëñe ocoguëna, jai co'jeya raiguëna, ai jëja tutuguëna, ba huë'ebi ma'mani gurujaji'i. Ai jëja gurujani meani huesëbi” cabi Jesús.

²⁸ Ja'nca caguë, baguë yihuo cocare cani tējibi. Tējiguëna, si'a bain hua'nabi ai bojojën achahuë.

²⁹ Bacua ira coca ye'yocua ye'yojën ba'ise'e'ru quë'rë ai ta'yejeiyera ye'yoguë bajji'i Jesús.

8

Jesús sana a un leproso

¹ Ja'nrëbi, Jesusbi ba cubëbi gajeguëna, ai jai jubë bainbi baguë naconi saë'ë.

² Saijënna, yureca yequëbi, gu'a ca'nmi rauna ju'inguëbi Jesusna ti'anni, baguëna gugurini rëanni, baguëni cabi:

—Ëjaguë, m'ëbi yë'ëre onica, yë'ë gu'a raure tënoni huachojë'ën, huachoye poreguë sëani, cabi.

³ Caguëna, Jesusbi baguë ëntë sarare mi'nani, baguëni pa'roni cabi:

—Më'ëni oiguë huachoyë yë'ë. Huajë hua'guë ba'ijë'ën, cabi.

Caguëna, ja'ansi'quë baguë gu'a ca'nmi rau yua gare tënosi'quë baji'i. Huajë raji'i baguë.

⁴ Huajë raiguëna, Jesusbi baguëni yihuoguë cabi:

—Achajë'ën. Më'ë huajë raise'ere yequëcuani gare quëaye beoye ba'ijë'ën. Ëñe se'gare yo'ojë'ën. Pairina sani, më'ë huajë raise'ere ëñojë'ën. Ëñoni, Moisés ira coca guansegüë ba'ise'e'ru, jo'ya hua'guë case'ere inni, pairini quëani achoni, misabëna tëoni ëocaija'guë caguë, pairina insijë'ën, më'ë yua huajë raisi'quë sëani. Ja'nca yo'otoca, bain hua'nabi më'ë huajë raise'ere ëñani masiyë, cabi Jesús.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵ Ja'nca cani, ja'nrebi sani, Capernaum huë'e jobona ti'anbi. Ti'anguëna, soldado ëjaguëbi baguëna ti'an rani,

⁶ cocare senni achaguë cabi:

—Ëjaguë, yë'ë yo'o conguëbi huë'ere ba'iguë, garasi'quë uinguë, ai yo'o'ji, cabi.

⁷ Caguëna, Jesusbi:

—Ja'nca ba'ito, baguëni huachoguë saiyë, cabi.

⁸ Caguëna, soldado ëjaguëbi ënsegüë cabi:

—Yë'ë huë'ena raima'ijë'ën, Ējaguë. Më'ë yua ai ta'yejeiye ĕjaguëte sëani, yë'ë huë'ena caca güeseye porema'ĩnë yë'ë. Si'aye ĕñaguë sëani, so'obi ĕñani huachojë'ën. Ja'nca huachoye catoca, yë'ë yo'o conguëbi huajë raija'guëbi.

⁹ Yë'ë yua ja'nca senni achaguëbi yequëcua yë'ë ĕjacuani sehuoye bayë. Yequëcua soldado hua'nani guanseye bayë yë'ë. Te'e soldado hua'guëni, Saijë'ën catoca, baguë saiji. Yequëni, Raijë'ën catoca, baguë raiji. Yë'ë yo'o conguëni, Yë'ë case'e'ru yo'ojë'ën catoca, güina'ru yo'oji baguë. Ja'nca sëani, më'ë raima'ijë'ën caguë señë yë'ë, cabi.

¹⁰ Ja'nca caguëna, Jesús yua gue ro'taye beoye achaguë, yua bain jubë baguë naconi raisi'cuana bonëni, bacuani yihuoguë cabi:

—Ēnquë soldado ĕjaguëbi yë'ëni ai ta'yejeiye recoyo ro'taji. Si'a Israel bain recoyote ĕñato, baguë recoyo ro'taye'ru ai caraji bacuare.

¹¹ Më'sacuani ganreba cayë yë'ë. Ai jai jubëan bain yequëruan bain ti'an raisi'cua yua Riusu ba'i jobona ti'anni, Abraham, Isaac, Jacob, bacua naconi guënamë re'otona ñë'cani aonre ainjën bojojën ba'ija'cua'ë.

¹² Ja'nca ba'ijëna, Israel bainreba Riusu cuencuesi'cuata'an, bacuabi ti'ani raisi'cuana bonëni, bacuani yihuoguë cabi:

—Ēnquë soldado ĕjaguëbi yë'ëni ai ta'yejeiye recoyo ro'taji. Si'a Iñe porema'ija'cua'ë. Zijei re'otoreba ba'iruna bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë. Ja'nca ba'icuabi ai oijën, zemeñoana cuncujën, ai yo'ojën ba'ija'cua'ë, yihuoguë cabi Jesús.

13 Ja'nca cani, ja'nrëbi soldado ëjaguëna bonëni, baguëni cabi:

—Yua më'ë huë'ena go'ijë'ën. Më'ëbi si'a recoyo ro'taguëna, güina'ru yo'ose'e ba'iji, cabi.

Caguëna, baguë yo'o conguëbi te'e jëana huajë raji'i.

Jesús sana a la suegra de Pedro

14 Ja'nrëbi, Jesús yua Pedro huë'ena cacani ëñato, Pedro huagobi rau jayoni unco'ë.

15 Ja'nca uingona, Jesusbi bago ëntë sarana pa'robi. Pa'roguëna, bago rau jayoye tëni saji'i. Tëni saquëna, bagobi huajë hua'go huëni, baguëni cuira bi'rago.

Jesús sana a muchos enfermos

16 Ja'nrëbi na'iguëna, ai jai jubë bain huati bacuare Jesusna sani ëñohuë. Eñojëna, baguë yua te'e coca se'ga cani, huati hua'ire etoni saobi. Saoni, si'a rauna ju'incuare'ga huachobi.

17 Ja'nca huachoguëbi Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías cani jo'case'e'ru güina'ru yure yo'oguë baji'i. “Maire pa'npo ëaye ba'iguëna, maire conreba conji. Maibi rauna ju'injëna, maire huachoyereba huachoji” cani jo'case'e ba'iguëna, güina'ru yure yo'oguë baji'i Jesús.

Los que querían seguir a Jesús

18 Ja'nrëbi, quë'rë jai jubëan bainbi Jesusre të'ijeiyë nëcajëna, Jesusbi bacuare ëñani, baguëre concuani: Que të'huina je'eñu cabi.

19 Caguëna, yequëbi ira coca ye'yoguëbi ti'anni, Jesusni cabi:

—Ējaguë, mē'ëni conguë saza, si'a mē'ë gani-
jeija'ruan, cabi.

²⁰ Caguëna, Jesús sehuobi:

—Airu hua'i hua'nabi gojeñana caincua'ë. Ca
hua'i hua'nabi ziaroan tuijën caincua'ë. Ja'nca
ba'iyeta'an, yë'ë, Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi
yua umeni cainru gare beoguë'ë yë'ë, sehuobi.

²¹ Sehuoguëna, yequë, baguëte conguë ba'iguëbi
cabi:

—Ējaguë, ru'ru yë'ë taita ju'insi'quëni tañe bayë.
Tanni tējini, mē'ëre conguë te'e saiye, cabi.

²² Caguëna, Jesusbi sehuobi:

—Yë'ëna te'e conguë rajjë'ën yurera'rë. Yë'ëre
recoyo bojoma'icua, junni huesësi'cua'ru ba'ijën,
ja'ancua se'gabi bacua bain junni huesësi'cuare
tanja'bë, cabi.

Jesús calma el viento y las olas

²³ Cani, ja'nrebi yoguna cacaguëna, baguëre con-
cuabi baguë naconi je'enni saë'ë.

²⁴ Sani, jobo zitara ba'ijënna, ai jëja tutu rabi.
Raguëna, ai jai të'a jë'cani, yoguna cacaguëna, oco
bu'i bi'rabi. Ja'nca ba'iguëna, Jesús yua cainsi'quë
unji'i.

²⁵ Ja'nca uinguëna, bacuabi sëtoni cahuë:

—¡Ējaguë, huëni ëñajë'ën! ¡Maibi huesëni cara-
jeiyë! huaji yëjën cahuë.

²⁶ Cajënna, baguë cabi:

—¿Mësacua guere yo'ojën, yë'ëni si'a recoyo
ro'tama'ijën, ro quëquëjën ba'iyë'ne? cabi.

Cani, ja'nrebi huëni, Tutu saojë'ën, zitara të'a
cuaujajjë'ën caguë guansebi. Guanseguëna,

tutu'ga, zitara'ga ja'anse'ebi nëcajaji'i. Gare tutuye beoye bajji'i.

²⁷ Ja'nca ba'iguëna, bacuabi ai ëñajën rëinjën, sa'ñeña senni achajën cahuë:

—¿Yua gue bainguëguë'ne ba hua'guë? Baguëbi guanseguëna, tutu'ga, jai zitara'ga ja'anse'ebi achani, jaë'ë cani guajaji'i, cahuë.

Los endemoniados de Gadara

²⁸ Ja'nrebi, que të'huina jenni, Gadara yijana ti'anhuë. Ti'anjënna, samucua huati zemosi'cuabi bain tansi re'ohuëbi etani, Jesusna tëhuo raë'ë. Huati zemosi'cua sëani, ai coca cu'ejën ba'ijënna, yequëcuabi baruna saiye huaji yëhuë.

²⁹ Yureca Jesusna tëhuo rani, ai güijën cahuë:

—¿Më'ë guere ro'taguë raquë'ne ënjo'on? Më'ë yua Riusu Zin ba'iguë'ë. ¿Yëquënani ai yo'o güeseja'guëbi quë'rë ja'anrë raquë? güijën senni achahuë.

³⁰ Senni achajënna, cuchi jubë ai ba'i jubëbi so'orë ba'ijën, aonre cu'ejën, aonre ainjën baë'ë.

³¹ Ba'ijënna, huati hua'i zemosi'cuabi Jesusni senreba sen'ë:

—Yëquënani etoni saotoca, ba cuchi jubëna saojë'ën. Bacuana cacaye yëyë, senni achajën cahuë.

³² Cajënna,

—Saijë'ën, cabi.

Caguëna, huati hua'ibi bainre jo'cani, etani sani, cuchi jubëna te'e cacahuë. Cacajënna, ja'ansirën si'a jubëbi hue'nhue raguëna, jaba të'ntëbana huë'huëni, rëi zitarana tonni runi huesëhuë.

³³ Runi huesëjënna, cuchi cuiracuabi quëquëni, gatini saë'ë. Huë'e jobona sani, si'aye quëani

achomate. Huati zemosi'cua ba'iyere'ga quëani achomate.

³⁴ Quëani achojënna, ja'nrebi huë'e jobo bain si'acuabi Jesusni tinjajën raë'ë. Rani, Jesusni ëñani, yëquëna yijabi etani gare saijë'ën sen'ë.

9

Jesús sana a un paralítico

¹ Ja'nca senni achajënna, Jesusbi yua yoguna cacani, baguë huë'e jobona go'i bi'rabi.

² Goni ti'anguëna, ja'nrebi, yequëcuabi garasi'quëte camare uinguëna, Jesusna sani ëñohuë. Eñojënna, Jesusbi baguë ñacobi ëñani, bacua recoyo ro'tayete masini si'ani, garasi'quëni cabi:

—Bojo recoyo bajë'ën, mami. Më'ë gu'a jucha yua gare tënose'e ba'iji, cabi.

³ Caguëna, ja'nrebi, ira coca ye'yocuabi sa'ñeña yahue ro'tajën ñuë'ë: “Baguë yua Riusuni gu'aye caji” ro'tajën bën'ë.

⁴ Ro'tajën bëinjënna, Jesusbi baguë ñacobi ëñani, bacua yahue ro'tase'ere masini, bacuani cabi:

—¿Mësacua guere gu'aye ro'tajën bëiñe'ne?

⁵ Bainbi “Më'ë gu'a jucha yua tënose'e ba'iji” caye porecuata'an, “Huëni ganijë'ën” catoca, bacua huachoye porema'iñete masi güeseyë.

⁶ Ja'nca ba'iyeta'an, yë'ë yua Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi bain gu'a juchare tënoñe poreguë'ë. Ja'anre mësacuani ëñoñë yë'ë, cabi.

Cani, ja'nrebi garasi'quëni cabi:

—Yureca huëijë'ën. Më'ë camare inni, më'ë huë'ena saijë'ën, cabi.

⁷ Ja'nca caguëna, baguë yua huëni baguë huë'ena saji'i.

⁸ Ja'nca saiguëna, bain hua'nabi quëquë ëaye ro'tajën, Riusuni bojoreba bojojën, ro bainre hua-choye poreguë re'huasi'quëre sëani, baguëni ai re'oye cajën baë'ë.

Jesús llama a Mateo

⁹ Ja'nrëbi, Jesusbi se'e sani ëñato, Mateo hue'eguëbi impuesto curi co huë'ere ñuji'i. Ja'nca ñu'iguëna, Jesusbi:

—Yë'ëna te'e rani conjë'ën caguë choji'i.

Choiguëna, baguë yua huëni, baguëna te'e conguë saji'i.

¹⁰ Saiguëna, ja'nrëbi jë'të, Jesusbi huë'ere ba'iguë, aon ainguë ñu'iguëna, yequëcua impuesto curi cocua, yequëcua gu'a bain casi'cua, ai jai jubëbi rani, Jesús, baguëre concua naconi aon ainjën te'e bëahuë.

¹¹ Bëajëna, fariseo bainbi ti'anni ëñahuë. Ja'nca ëñacuabi Jesusre concuani bëinjën senni achahuë:

—¿Mësacua ëjaguë guere yo'oguë, impuesto curi cocua, gu'a bain, bacua naconi aon ainguë te'e ñu'iguë'ne? senni achahuë.

¹² Senni achajëna, Jesusbi achani, bacuani se-huobi:

—Huajëjën ba'icuabi ëco yo'oguëte senma'inë. Rauna ju'incua se'gabi ëco yo'oguëte señë.

¹³ Riusu coca toyani jo'case'e ëñere ye'yejë'ën: “Bain oijën concuare cu'eyë yë'ë. Hua'ire huani misabëna ëocuare cu'ema'inë yë'ë.” Ja'an cocare ye'yejë'ën. Yë'ë re'o bainguë'ë cajën ba'itoca,

bacuare choiguë raimaë'ë yë'ë. Yë'ë gu'a bain-guë'ë cajën ba'itoca, ja'ancuare choiguë raisi'quë'ë yë'ë, cabi Jesús.

La cuestión del ayuno

¹⁴ Ja'nrebi, Juan Bautizaguëre concuabi rani, Jesusni senni achahuë:

—Yëquëna, fariseo bain, yua aon aiñe jo'cajënna, ¿më'ëre concua guere ro'tajën, aon aiñe jo'cama'iñe'ne? senni achajën cahuë.

¹⁵ Cajënna, Jesús sehuobi:

—Ro huacha ro'tajën bai'yë mësacua. Huejaja'guëbi yuta ba'iguëna, baguë huejaye concuabi aon aiñe jo'caye gare porema'iñë. Ja'nca porema'ijënna, huejaja'guëre preso zeanni quëñoni gare sai umuguse ti'anguëna, ja'anrën bacuabi aon aiñe jo'caja'cua'ë cabi.

¹⁶ Cani, ja'nrebi bacuani yeque yihuo cocare quëabi:

—Mame canbi ira canna ja'chemajën ba'iyë. Ja'nca ja'chetoca, mame canbi guë'nguëguëna, ira canbi quë'rë se'e ye'reni gu'ajeiji.

¹⁷ Bisi ëye jo'cha huajë jo'chare yua ira ga'ni jo'cha corohuëanna ayamajën ba'iyë. Ayatoca, huajë jo'chabi ira ga'ni corohuëanre juejueni jañuni si'aji. Ga'ni corohuëan'ga gu'a corohuëan'ru ruinjì. Huajë bisi ëye jo'cha banica, mame ga'ni jo'cha corohuëanna ayajë'ën. Ja'nca ayatoca, bisi ëye jo'cha, ga'ni corohuëan'ga gare huesëye beoye ba'iji, cabi Jesús.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

18 Ja'an cocare caguë ba'iguëna, yequë bainguë, bain ëjaguë ba'iguëbi caca rani, Jesusna gugurini rëanni, baguëni coca senni achaguë cabi:

—Yë'ë mamacobi yurera'rë junco'ë. Ja'nca ba'igoreta'an, raijë'ën. Më'ë ëntë sarare bagona pa'rotoca, go'ya raija'go'co, cabi.

19 Ja'nca caguëna, Jesusbi huëni, baguë naconi saji'i. Baguëre concua'ga te'e conni saë'ë.

20 Ja'nca saijëna, yeco, u'chu rauna ju'ingobi, si'a sara samu tëcahuëan ju'in hua'go ba'igobi baguë yo'jeja'an rani, baguë can yëruhuate pa'rogo.

21 “Baguë can se'gare pa'röni huajëza” cago pa'rogo.

22 Ja'nca pa'rogona, Jesusbi bonëni, bagoni ëñani cabi:

—Bojo recoyo bajë'ën, mami. Më'ëbi yë'ëni si'a recoyo ro'tasi'co sëani, huajë raë'ë më'ë, cabi.

Caguëna, bagobi ja'ansi'ru huajë raco'ë.

23 Ja'nrebi, Jesús yua bain ëjaguë huë'ena ti'anni ëñato, bain hua'nabi ai ota oijën, ro hui'ya güijën baë'ë. Yequëcuabi músicate sa'ntijën juë'ë.

24 Ja'nca yo'ojëna, Jesusbi bacuani cabi:

—Mësacua etani saijë'ën. Mamacobi ju'inmaco'ë. Ro canni uingo bago, cabi.

Ja'nca caguëna, baguëni bëinjën, ai jayajën chohuë.

25 Chojëna, yequëcuabi bacuare hue'sena eto-huë. Etojëna, Jesusbi cacani, ba romi zin hua'go ëntë sarana zeanguëna, bagobi huëni nëcago.

26 Ja'nca nëcagona, bainbi Jesús huachose'ere ëñani, si'aruanna quëani achohuë.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷ Ja'nrëbi, Jesusbi barubi sani ganiguëna, samucua ñaco ëñama'icuabi baguë yo'jeja'an be'tejën, ai jëja güihuë:

—Taita David bainguë, yëquëna hua'nani oiguë conjë'ën, güijën cahuë.

²⁸ Cajënna, Jesús yua huë'ena cacani ba'iguëna, ñaco ëñama'icuabi baguëna caca raë'ë. Raijënna, Jesusbi bacuani senni achabi:

—¿Mësacua yë'ë huachoye poreyete si'a recoñoa ro'taye? senni achabi.

Senni achaguëna,

—Ro'tayë, Ëjaguë, sehuohuë.

²⁹ Ja'nca sehuojënna, Jesusbi bacua ñacore pa'roni, bacuani cabi:

—Mësacuabi yë'ëni recoyo ro'tajënna, yë'ë'ga güina'ru mësacuani huachoguë ba'iyë cabi.

³⁰ Caguëna, bacua ñaco yua ja'ansirën sëtani ëñani huajë raisi'cua baë'ë. Ba'ijënna, Jesusbi bacuani si'a jëja yihuoguë cabi:

—Mësacuare huachose'ere yequëcuani gare quëani achoye beoye ba'ijë'ën, cabi.

³¹ Caguëna, ba hua'nabi sani, Jesús re'oye yo'oni conse'ere si'a bainni quëani ahojën ganihuë.

Jesús sana a un mudo

³² Ja'nca saijënna, ja'ansirën yequëcuabi yi'o ma'tëbë ba'iguë, gu'a huati baguë, ja'anguëte Jesusna sani ëñohuë.

³³ Ëñojënna, Jesusbi baguë gu'a huatire etoni saoguëna, ba bainguëbi coca ca bi'rabi. Ja'nca ca bi'raguëna, bain hua'nabi ai ëñajën rëinjën cahuë:

—Yure yo'ose'e'ru Israel yija bainbi gare ëñama'isi'cua ba'iyë, cahuë.

34 Cajënnä, fariseo bainbi ti'an rani, bëinjën cahuë:

—Gu'aye yo'oji baguë. Zupai huatibi conguëna, ja'nca huati hua'ire etoni saoye poreji, cajën bën'ë.

Jesús tiene compasión de la gente

35 Ja'nрэби, Jesús yua si'a huë'e joboña, si'aruan bain ba'iruanna saiguë, bacua ñë'ca huë'eñana cacani ye'yoguë, Riusu ba'i jobo cocare quëani achoguë, rauna ju'incua, si'a rau ba'iyë bacuani huachoguë, ja'anre yo'oguë baji'i.

36 Ja'nca ba'iguëbi bain jubëni ai sa'ntiguë, oireba oiguë ëñabi. Chao hua'na caguë, ro porema'i hua'nabi oveja hua'na cuiraguë beo hua'na'ru ba'iyë ëñoñë bacua, ro'taguë ëñabi Jesús.

37 Ja'nca ëñani, ja'nрэби, baguëte concuani cabi:
—Queruna ëñajë'en. Aon tanse'ebi yuara ya'jise'e sëani, yuareba tëaye ba'iji. Riusu ba'i jobo cu'ecuare tëani baye cayë.

38 Ja'nca sëani, mai Ëjaguë Riusu yua bainre tëani ba Ëjaguë ba'iguëna, baguëni ñaca senreba senni achajën ba'ijë'en: Më'ë bainre tëani baye ro'taguë sëani, më'ëre yo'o concua, më'ë tanse'ere tëacaicua, ja'ancuare cuencuëni, më'ë bainre tëaye raojë'en, senni achajën ba'ijë'en, cabi Jesús.

10

Jesús escoge a los doce apóstoles

1 Ja'nрэби, Jesusbi baguëte concua si'a sara samucuarë choiguëna, baguëna ti'an raë'ë. Ti'an raijënna, bacuare gu'a huati hua'ire etoni saoye porecuare re'huabi. Si'a bain ju'incua, si'a rau ju'incua huachoye porecuare bacuare re'huabi.

² Ba cuencueni re'huasi'cua yua ñaca hue'ecua baë'ë: Ru'ru, Simón caguëni Pedro hue'yobi. Yequë, Andrés, Pedro yo'jeguë baji'i. Yequë Santiago, yequë Santiago yo'jeguë Juan, ja'an samucua Zebedeo mamacua baë'ë.

³ Yequë Felipe, yequë Bartolomé, yequë Tomás, yequë Mateo impuesto curi coguë baji'i. Yequë Alfeo zin Santiago, yequë Lebeo, Tadeo'ga hue'eguë baji'i.

⁴ Yequë Simón hue'eguë celote jubë baji'i. Yequë Judas Iscariote, Jesús je'o bacuana insini senjoja'guë baji'i. Ja'an hue'ecuare cuencueni re'huabi Jesús.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵ Ja'ancua si'a sara samucua cuencueni re'huani, bacuani coca guansegüë saobi:

—Judío jubë ba'ima'icuaana saima'ijë'ën. Samaria yija huë'e joboñana gare saimajën ba'ijë'ën.

⁶ Israel bain se'gana saijë'ën. Riusu bain quëñëni saisi'cua, oveja hua'na ro quëñëni huesësi'cua'ru ba'ie, ja'ancua se'gana sani,

⁷ bacuani ñaca quëani achojë'ën: “Riusu ba'i jobo yuara ti'anja'ñeta'an ba'iji” quëani achojën ba'ijë'ën.

⁸ Ja'nca ba'icuabi rau ju'incuare huachojë'ën. Junni huesësi'cuare go'ya rai güesejë'ën. Gu'a ca'nmi rau bacuare tënoni huachojë'ën. Huati hua'ire etoni saojë'ën. Ja'nca yo'oye porecua'ru ro'ie beoye re'huasi'cua sëani, mësacua yua bainre conjën, bacua ro'ie senma'ijë'ën.

9 Mësacua yua curire gare saye beoye ba'ijë'ën.

10 Bonse turubëte sama'ijë'ën. Te'e ëntë sara can se'ga sajë'ën. Guëon ju'iyete sama'ijë'ën. Ro'ojën sai tubëte sama'ijë'ën. Yo'ore concuani ba'icua aonre ro insiye ba'icua sëani, mësacua ja'nca saijë'ën.

11 Sani, huë'e jobona ti'anto, re'o bain banica, bacuare cu'eni, mësacua saiye tëca, bacua huë'ena bëani ba'ijë'ën.

12 Ja'an huë'ena ti'anni, baru bainni saludajë'ën.

13 Re'o bain ba'itoca, mësacua bojojën saludase'ere bacuana jo'cajë'ën. Gu'a bain ba'itoca, jo'cama'ijë'ën. Mësacua saludase'ere go'iye quëñojë'ën.

14 Yequërë baru bainbi mësacuani bojomajën, mësacua coca quëani achoyete achaye güejën ba'itoca, barubi quëñëni saijë'ën. Ba huë'e jobobi saijën, ba bainbi ëñajëna, mësacua guëon ba'i ya'ore cue'nconi tonjë'ën. Ja'nca yo'otoca, bacua gu'a jucha yo'ose'ere masiyë.

15 Mësacuani ñaca ganreba quëayë. Sodoma, Gomorra, ja'an huë'e jobo bainni bënni senjoja'ñe'ru, bacua yua quë'rë ta'yejeiye bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë, Riusu ëñojai umugusebi ti'anguëna.

Persecuciones

16 Yureca, mësacuare saoguëna, mësacua yua oveja hua'na airu yai jubëna ti'anja'cua'ru ba'ijën, mësacua saiye. Ja'nca sëani, aña hua'na masiye ro'tareba ro'taye'ru ai masiye ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'nca ba'icuaata'an, ju'ncubo hua'na gu'aye yo'oye beoye ba'iyë'ru, gare gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën.

17 Mësacua ëñare bajë'ën. Yequëcuabi mësacuani bëinjën, mësacuare preso zeanni bacua ëja bainna sani nëcoja'cua'ë.

18 Yequëcuabi mësacuare zeanni, yë'ë bain concuare sëani, mësacuare bain ta'yejeiye ëjacua ba'iruanna sani nëconi ëñoja'cua'ë. Ja'nca ëñojëna, mësacua yua yë'ë ba'iyete gu'a bainni quëani achoye poreyë.

19 Ja'nca preso zeanni nëcojëna, mësacua sehuoja'yete ru'ru ro'taye beoye ba'ijën, huaji yëmajën ba'ijë'ën. Mësacua sehuoja'rën ti'anguëna, Riusubi mësacua coca sehuoja'yete quëaji.

20 Mësacua se'gabi ba sehuo cocare ro'tama'ija'cua'ë. Mësacua Taita Riusu Espiritubi quëaguëna, ja'an cocare sehuoja'cua'ë mësacua.

21 Ja'anrën ti'anguëna, bainbi ba yo'jecuani preso zeanni huani senjo güeseja'cua'ë. Yequëcua'ga ba mamacuare preso zeanni, huani senjo güeseja'cua'ë. Yequëcua'ga ba pë'caguë sanhuëre preso zeanni, huani senjo güeseja'cua'ë.

22 Mësacua yua yë'ë bainrebare sëani, si'a bainbi mësacuani ai je'o ëñaja'cua'ë. Je'o ëñaja'cuata'an, yë'ëni si'a recoyo jo'caye beoye ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'nca ro'tatoca, carajei umuguseña ti'anguëna, Riusubi mësacuani tëani baja'guë'bi.

23 Mësacuabi te'e huë'e jobona sani, mësacuare je'o batoca, yequë huë'e jobona gatini saijë'ën. Ja'nca saijëna, mësacuani yihuoreba yihuoyë yë'ë: Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi yë'ë gaje rai umuguse ti'anguëna, si'a Israel bain huë'e joboña ëñajën saiyë porema'iñë mësacua.

24 Ye'yeguëbi yua baguë ye'yoguë'ru quë'rë

ta'yejeiye baye porema'iji. Yo'o conguëbi baguë ëjaguë'ru quë'rë ta'yejeiye baye porema'iji.

²⁵ Ye'yecuabi bacua ye'yocua te'e masijën te'e ta'yejeiye ba'iyë'ru ruintoca, re'oji. Yo'o concuabi bacua ëjacua ba'iyë'ru ruintoca, re'oji. Yë'ë yua Riusu ba'i jobo ëjaguë ba'iguëna, bainbi yë'ëni Beelzebú Zupai Huati cahuë. Ja'nca cacuabi quë'rë se'e yë'ë bainrebare gu'aye caja'cua'ë.

A quién se debe tener miedo

²⁶ Ja'nca caja'cua ba'ijënna, bacuani huaji yëye beoye ba'ijë'ën. Riusubi bacua gu'aye yo'oni yahuese'e beorure ëñoni, si'acuani masi güeseja'guë'bi.

²⁷ Yë'ëbi mësacuani yahue coca caguëna, beoru si'a bainni quëani achojën ba'ijë'ën. Mësacuabi bain yahue coca cayete achato, si'a bainni güijën quëani achojën ba'ijë'ën.

²⁸ Ro ën yija bainni huaji yëye beoye ba'ijë'ën. Mësacua ëmëje'en ga'nihuë se'gare huani senjoñe poreyë. Riusu se'gani huaji yëjën ba'ijë'ën, bain recoyore gare carajei güeseye poreguëre sëani.

²⁹ Samu bi'an hua'nare te'e curi so'corë naconi coye poreyë. Ja'nca choa ma'carë ro'icuaqueta'an, Riusubi ga bi'an hua'guëni ro'taguë, gare huanë yeye beoye ba'iji. Riusubi yëma'itoca, bi'an hua'guë te'eguë se'gabi junni to'inma'iji.

³⁰ Mësacua sinjobë rañare'ga cuencueguë, mësacua ba'iyë si'ayete masiji Riusu.

³¹ Ja'nca sëani, bainni gare huaji yëye beoye ba'ijë'ën. Si'a bi'an jubë'ru mësacuani ai re'oye ëñaguë, mësacuani quë'rë ta'yejeiye ai yëguë ba'iji Riusu.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

32 Bain jubëbi achajënna, mësacua yua ñaca cajë'ën: Yëquëna yua Jesucristo baincua'ë cajë'ën. Ja'nca catoca, Yë'ë'ga, Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi achaguëna, yë'ë bainreba concua ai re'o hua'na'ë caguë quëayë yë'ë.

33 Yequëcua, bain jubëbi achajënna, yë'ë ba'iyete gu'a güeye catoca, yë'ë'ga, yua Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi achaguëna, bacuare gu'a güeye cayë yë'ë.

Jesús, causa de división

34 Bainni sa'ñeña huaiye beoye ba'iyete jo'caguë raima'ë yë'ë. Mësacuabi ja'anre huacha ro'tama'ijë'ën. Bainni sa'ñeña huai güeseguë raë'ë yë'ë.

35 Yequëni baguë pë'caguëte huaiye ro'ta güeseyë yë'ë. Yeconi bago pë'cagote huaiye ro'ta güeseyë yë'ë. Yeconi bago huagote huaiye ro'ta güeseyë yë'ë.

36 Je'o bacuare cu'eto, bain te'e huë'e ba'icua'ë cayë.

37 Pë'caguë sanhuëte yë'ëre'ru quë'rë yëguëbi yë'ë bainguë ba'iyete porema'iji. Mama hua'nare yë'ëre'ru quë'rë yëguëbi yë'ë bainguë ba'iyete porema'iji.

38 Yë'ë naconi te'e yo'o conguë ba'iyete baji. Yë'ë yua ai yo'oye'ru güina'ru ai yo'oye yëma'iguëbi yua yë'ë bainguë ba'iyete porema'iji.

39 Bainbi ro bacua ba'iyete se'gare ro'tatoca, junni si'aye se'ga ba'iji bacuare. Yë'ë ba'iyete ro'ina

güeye beoye junni huesëtoca, ja'ancuabi go'ya rani, huajëreba huajëjën ba'ija'cua'ë.

Premios

⁴⁰ Yequëcuabi mësacuani te'e ruiñe ëñajën ba'itoca, yua yë'ëre'ga te'e ruiñe ëñajën ba'iyë. Yë'ëni te'e ruiñe ëñajën ba'itoca, yua yë'ë Taita yë'ëre raosi'quëre'ga te'e ruiñe ëñajën ba'iyë.

⁴¹ Yequëcuabi Riusu bainguë raosi'quëni te'e ruiñe ëñani bojotoca, Riusu bainguë raosi'quë bojoja'ye'ru bojojën ba'ija'cua'ë. Yequëcuabi re'o bainguëni te'e ruiñe ëñani bojotoca, re'o bainguëni bojojën ba'ija'ye'ru bojojën ba'ija'cua'ë.

⁴² Yequëcuabi yë'ë bainguë yë'ëre conguë te'egüë se'gani te'e ruiñe ëñani, quë'rë yo'jereba ba'iyë'ru baguëni oco se'gare uncuatoca, Riusubi baguë ro insija'ye ro'tase'ere baguëni gare jo'caye beoye insija'guë'bi, yihuoguë cabi Jesús.

Los enviados de Juan el Bautista

11

¹ Ja'nre'bi, Jesusbi baguëre concua si'a sara samucuanì coca yihuoni tējini, baguëbi sani, bain huë'e joboñana ti'anni, baguë cocare quëani achoni, bainre ye'yoguë baji'i.

² Ba'iguëna, Juanbi, ya'o huë'ere preso guaosi'quëbi Cristo yo'oguë ba'iyete achani, baguëre concua samucuarë choini, bacua naconi

³ Jesusni coca caguë saobi:

—¿Më'ë yua ba Cristo raija'guë ba'iguë'guë? Ba'ima'itoca, ¿yequë raija'guëni ëjoye baye mai? Jesusni senni achaguë saobi.

4 Saoguëna, Juanre concuabi Jesusna ti'anni, senni achahuë. Senni achajëna, Jesús sehuobi:

—Mësacua yua Juanna go'ini, mësacua yure ëñase'e, mësacua yure achase'e, ja'anre baguëni quëajajë'ën.

5 Ñaco ëñama'icuabi yua ñaco huajëyë. Guëon garasi'cuabi yua ganiñë. Gu'a ca'nmi rau bacuabi tënosi'cua ba'ijën, huajë raiyë. Ganjo achama'icuabi ganjo achayë. Junni huesësi'cuabi go'ya raiyë. Riusu bojo coca yua bonse beo hua'nani quëani achose'ebi ba'iji.

6 Yë'ëni güeye beoye recoyo ro'tajën ba'icuabi ai ba'ie ai bojoreba bojojën ba'iyë, sehuoguë cabi Jesús.

7 Cani, bacuabi go'ijëna, Jesús yua bain jubëni Juan ba'iyete quëa bi'rabi:

—Mësacua yua beo re'otona sani, Juanre ëñañu cajën, ¿neni ëñañe ro'tare'ne? “Ro jëja beo hua'guë, jë'je sahua tutu taonse'e'ru ba'ie ëñajaiñu” ja'anre ëñañe gare ro'tamaë'ë mësacua.

8 ¿Neni ëñañe ro'tare'ne mësacua? “Ëjaguë caña ju'iguëte ëñajaiñu” ja'anre ëñañe gare ro'tamaë'ë mësacua. Ëja bain caña ju'icua, yua me'najeiñe ba'icua, ja'ancua yua ta'yejeiye ëja bain huë'eñare ba'iyë.

9 ¿Neni ëñañe ro'tare'ne mësacua? “Riusu coca quëaguëte ëñajaiñu” catoca, mësacua yua te'e ruiñe ro'tahuë. Aito. Riusu coca quëacua si'acua'ru yua quë'rë ta'yejeiye ëjaguëte mësacua ëñahuë.

10 Riusu ira coca toyani jo'case'ere ëñato, ën coca yua Juanre toyani jo'case'e ba'iji:

Më'ère quëaguëte ru'ru saohuë, më'ë rai ma'are re'huacaiguëte, toyani jo'case'e ba'iji.

11 Ja'nca toyani jo'caguëna, mësacuani quëareba quëayë yë'ë. Juan Bautizaguëbi yua Riusu coca quëaye raosi'cua si'acua'ru quë'rë ta'yejeiye ëjaguëbi ba'iji. Ja'nca ba'iyeta'an, Riusu ba'i jobo ba'icuaire ëñato, baru ba'iguë quë'rë yo'jeguëreba ba'iguëbi yua Juan'ru quë'rë ëjaguë'ru ba'iji.

12 Juan Bautizaguë ba'isirënbi yurerën tëca gu'a bainbi Riusu ba'i jobona huañu cajën, ai je'o ëñajën ba'iyë.

13 Riusu ira bain raosi'cua, ira bainguë ba'isi'quë Moisés naconi, si'acuabi Riusu ba'i jobore quëani achojën, Juan ba'iyë tëca ja'nca cajën baë'ë.

14 Mësacuabi recoyo ro'taye poretoca, Juan yua Riusu ira bainguë raosi'quë Elías hue'eguë te'e ba'iguë'bi. Ja'anguëbi yua bainna raija'guë baji'i.

15 Yureca ganjo banica, achani ye'yejë'ën.

16 Yureca, bain hua'na yureña ba'icua ¿queaca yo'ojën ba'iyë'ne? Zin hua'na sa'ñeña huere yo'ocua'ru ba'iyë. Yequëcuabi yua yequëcuani coca cayë:

17 “Yëquë'nabi jurihuëanbi juijën ba'iyeta'an, mësacua conjën pairamaë'ë. Sa'ntiye gantajën ba'iyeta'an, mësacua conjën ota oimaë'ë.” Ja'nca cajën ba'iyete yureña bain ba'iyë.

18 Juanbi rani, baguë aon aiñe jo'cani, bisi ëye jo'cha gare uncuye beoye ba'iguëna, mësacuabi Ro ro'taguë yo'o hua'guë'bi ba'iji, baguëte cajën baë'ë.

19 Ja'nrebi yë'ë, Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi rani, aonre anni, gonore uncuguëna, mësacuabi yeque cocabi yë'ère cajën, Aon ain huati'bi.

Jo'chana güebe huati'bi. Gu'a bain, impuesto curi cocua, ro bacua gu'a gajeguë bai'te, yë'ère cajën, yë'ère jayayë mësacua. Ja'nca cacuata'an, Riusu masiyete ëñañe yënica, Riusuni ye'yereba ye'yecua bacua yo'oyete ëñajë'ën, cabi Jesús.

Los pueblos desobedientes

²⁰ Cani, ja'nrëbi, baguë huë'e joboñana sani ta'yejeiye yo'o yo'oni ëñosiruanre ai bëinguë ca bi'rabi, baruan bainbi bacua gu'a juchare gare jo'caye beoye ba'icuaire sëani:

²¹ —Mësacua Corazín huë'e jobo bain, ai bënni senjoñe ba'ija'guë'bi mësacuare, cayë. Betsaida bainre'ga, ai bënni senjoja'ñe cani jo'cayë mësacuare. Riusu ta'yejeiye yo'ose'e, mësacuana ëñose'e, ja'anre Tiro bain, Sidón bain, bacuani ëñose'e ba'itoca, ai ba'irën bacua gu'a juchare jo'cani senjore'ahuë. Costal cañare sayani, yë'tëbi bacua sinjobëanna yu'yujën ba'ire'ahuë, bacua jucha senjose'ere ëñojën ba'icua.

²² Riusu cuencuesi umuguse ti'anguëna, Tiro, Sidón, ja'an bainre bënni senjoja'ñe'ru mësacuani quë'rë ta'yejeiye ai jëja bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë.

²³ Mësacua Capernaum bainre'ga ai bënni senjoja'ñe cani jo'cayë yë'ë. ¿Mësacua yua Riusu ba'i jobona ti'añe ro'taye? Bañë. Ba toana senjoni saoye se'ga ba'ija'guë'bi mësacuare. Riusu ta'yejeiye yo'o yo'ose'e, mësacuana ëñose'e, ja'anre yua Sodoma bainni ëñose'e ba'itoca, ja'an huë'e jobobi yureña tëca ba'iguë ba'ire'abi.

²⁴ Riusu cuencuesi umuguse ti'anguëna, Sodoma bainre bënni senjoja'ñe'ru mësacuani quë'rë

ta'yejeiye jēja bēnni senjosi'cua ba'ija'cua'ë, cabi Jesús.

Vengan a mi y descansen

²⁵ Cani, ja'nrēbi, Jesús yua Taita Riusuni ujaguë cabi:

—Taita, mē'ë yua guënamë re'oto, yija re'oto, si'a re'oto ta'yejeiye Èjaguë'ë. Yë'ë coca yure quëani achoguëna, bain masi ëjacua si'aye ye'yese'cua'ë cajën ba'icuata'an, ja'an cocare masiye porema'inë bacua. Bacua masiyete ënsehuë mē'ë. Yequëcua zin hua'na ba'iyeru ba'icuabi “Ye'yeye caraji yë'ëre” cajënna, ja'ancuani yë'ë cocare masi güesehuë mē'ë. Ja'nca sëani, mē'ëni ai bojoguë, surupa cayë yë'ë.

²⁶ Mē'ë yëse'e se'gare yo'osi'quë sëani, mē'ë bainre ai re'oye conhuë mē'ë, ujaguë cabi.

²⁷ Ujani ja'nrēbi bainni yihuoguë cabi:

—Yureca, yë'ë Taitabi yë'ëna si'ayete insini jo'cabi. Yë'ë Taita se'gabi yë'ëre masiji. Yequëcua bañë. Yë'ë se'gabi yë'ë Taitare masiyë. Yequëcua bañë. Yë'ëbi yë'ë Taita ba'iyete yë'ë bain cuencuesi'cuani ëñoguëna, ja'nrēbi yë'ë Taitani masiye poreyë bacua.

²⁸ Ai jēja yo'o yo'ojën guajasi'cua, ai rëquëye hue'ojën guajasi'cua, mësacua si'acua yë'ëna raijë'ën. Raitoca, mësacuani te'e ruiñe bëani huajë güeseyë yë'ë.

²⁹ Yë'ëna rani, yë'ë ba'iyete ye'yeye, ja'an se'gare hue'ojën ba'ijë'ën. Huëjeiye'ru ba'iji. Yë'ë yua jēja guanseye beoye ba'iguë'ë. Ro yo'jereba ba'iguë'ru ëñoguë'ë yë'ë. Ja'nca sëani, yë'ëna rani, te'e ruiñe

bëani huajëjë'ën. Mësacua yua recoyo re'o huanofne ba'ijë'ën.

³⁰ Ja'nca ba'icuabi yë'ë ba'iyete ye'yejën, rëquëye beoye hue'ojën, yë'ëre guaja beoye conjën ba'ijë'ën, yihuoguë cabi Jesús.

12

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

¹ Ja'nrëbi, yo'o yo'oma'i umuguse ba'iguëna, Jesús yua trigo aon zio re'otobi ganiguë, baguë concuare aon gu'aguëna, aon za'zaboanre tëani, aonra'carëanre ain bi'rahuë.

² Ja'nca yo'ojënna, fariseo bainbi ëñani, Jesusni bëinjën cahuë:

—Eñajë'ën. ¿Më'ëre concua queaca ro'tajën, aonre tëaye'ne? Yo'o yo'oma'i umuguse sëani, mai ira coca toyani jo'case'ere'ru tin yo'oye porema'iñë, bëinjën cahuë.

³ Cajënna, Jesusbi sehuobi:

—Mai ira coca toyani jo'case'ere ëñajën, David yo'ose'ere cato, ¿ja'an quë'rore mësacua ëñamate'ne? Baguëre concua naconi ganini, aon gu'aguëna,

⁴ Davidbi Riusu huë'ena cacani, baru ba'i aonbëan Riusuna jo'case'ere inni ainguë ba'nji. Pairi bain se'gabi aiñe porejënna, yequëcuabi aiñe porema'iñeta'an, Davidbi inni ainguë, baguëte concuare'ga aonguë ba'nji.

⁵ ¿Yequë quë'rore'ga mësacua ëñamate'ne? Yo'o yo'oma'i umuguse ba'iguëna, pairi bainbi Riusu huë'e yo'o ma'carëanre yo'ocuata'an, jucha beoyë caji.

⁶ Yureca mësacuanì quëareba quëayë yë'ë. Riusu huë'e ta'yejeiye ba'iyete cato, yë'ë yua Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi quë'rë ta'yejeiye ba'iguë'e.

⁷ Mësacua yua ën coca toyani jo'case'e: “Bainre oijën concuare cu'eyë yë'ë. Hua'ire huani mis-abëna ëocaicare cu'ema'inë yë'ë.” Ja'an cocare re'oye ye'yejën ba'itoca, mësacua yua jucha beo hua'nare ëñajën, Gu'a bain'ë ro'tajën bacuare cama'ire'ahuë.

⁸ Yureca Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi yua yo'o yo'oma'i umuguse ëjaguë'ë yë'ë, cabi Jesús

El hombre de la mano tullida

⁹ Cani, ja'nрэbi se'e sani, bacua ñë'ca huë'ena cacabi.

¹⁰ Cacani ëñato, guë'nguësi sara baguëbi baji'i. Ba'iguëna, baru bainbi Jesusni senni achahuë:

—¿Yo'o yo'oma'i umuguse ba'iguëna, bainre huachoye poreye'ne? senni achahuë. Ro coquehuë. Baguë sehuoja'yete achañu. Re'oye sehuoma'itoca, Gu'aye cahuë më'ë cañu ro'tajën, baguëni ja'nca senni achahuë.

¹¹ Senni achajëna, Jesús sehuobi:

—Mësacua jubë ba'iguëbi oveja jo'yare baguë, yo'o yo'oma'i umugusebi gojena to'intoca, baguë ovejare oire bani, baguëte zeanni, huëani etoma'iguë?

¹² Ja'nca oire bani contoca, bainre coñe quë'rë ta'yejeiye yo'ojën ba'ijë'ën. Ja'nca sëani, yo'o yo'oma'i umuguse ba'iguëna, re'oye yo'oye poreyë mai, cabi.

¹³ Cani ja'nрэbi guë'nguësi sara baguëni:

—Më'ë ëntë sarare mi'najë'ën, cabi.

Caguëna, mi'nabi. Mi'nani, baguë yequë sara ba'iyë'ru huajë sara re'huabi.

¹⁴ Ja'nrëbi, fariseo bainbi sani, sa'ñeña coca senni achajën: “¿Queaca yo'oni Jesusre huani senjoñe'ne mai?” senni achajën bën'ë.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵ Ja'nca senni achajën ba'ijëna, Jesusbi masini, barubi etani saji'i. Sani, ai jai jubë bainbi rajëna, si'a rau bacuare huachobi.

¹⁶ Huachoni, Yë'ë yo'oguë ba'iyete yequëcuaniquëani achoye beoye ba'ijë'ën, caguë yihuobi bacuare.

¹⁷ Ja'nca yihuoguë, Riusu ira bainguë raosi'quë Isaías hue'eguë ba'isi'quë, baguë coca toyani jo'case'e'ru güina'ru yo'oguë bají'i:

¹⁸ Yureca, yë'ë yo'o conguëte cuencueni bainna saoja'guë'ë.

Yë'ë ai yësi'quë'bi ba'iji.

Yë'ë recoyobi baguëni ai bojoguë ba'iyë yë'ë.

Baguëte saoguë, yë'ë Espíritute baguëna jo'caguëna, si'a bain judío bain jubë ba'ima'icua're'ga, si'acuana sani, Riusu ëñojai umuguse ti'anja'ñete bacuani quëani achoguë ba'ija'guë'bi.

¹⁹ Bain huai cocare caye beoye ba'ija'guë'bi.

Jëja güiye beoye ba'ija'guë'bi.

Ai jëja coca cani achoma'iguëbi bain huë'e jobona ganini, güiye beoye ba'ija'guëbi.

²⁰ Jëja recoyo beo hua'na banica, bacua recoyo ro'taye conja'guë'bi.

Yequëcua yua ja'ancuare ro jo'cani senjoñe'ru gare yo'oye beoye ba'ija'guë'bi.

Riusu ëñojai umuguse ti'añe tëca, ja'nca ba'ija'guë'bi baguë.

²¹ Ja'nca ba'iguëna, si'a bainbi baguë ba'iyete ro'tajën, baguë conja'ñete ëjojën ba'ija'cua'ë, toyani jo'case'e ba'iji.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²² Ja'nrebi, yequëcuabi ñaco ëñama'iguë, yi'o ma'tëbë ba'iguë, huati baguë, ja'anguëte Jesusna rani ëñohuë. Rani ëñojëna, Jesusbi baguëte huachoguëna, ñaco ëñani, coca ca bi'rabi.

²³ Ja'nca huachoguëna, si'a bainbi ai ëñajën rëinjën, coca cahuë:

—¿Yureca gue'ne? ¿David mamaquëma'iguë baguë? cahuë.

²⁴ Ja'nca cajëna, fariseo bainbi achani, bëinjën cahuë:

—Gu'a huati ëjaguë Beelzebú hue'eguëbi conguëna, huati hua'ire ja'nca etoni saoye poreji baguë, cahuë.

²⁵ Cajëna, Jesusbi baguë ñacobi ëñani, bacua yahue ro'tase'ere masibi. Ja'nca masini, bacuani cabi:

—Te'e jobo bainbi sa'ñeña huatoca, si'acuabi huesëni carajeyë. Te'e jubë bain, te'e huë'e bain, ja'ancuabi sa'ñeña huatoca, si'acuabi huesëni carajeyë.

²⁶ Ja'nca ba'iguëna, güina'ru, zupai huati concuabi sa'ñeña huatoca, bacua'ga huesëni carajeyë. Ro huacha ro'tayë mësacua. Zupaire concuabi ja'nca yo'oma'iñë.

²⁷ Mësacuabi cajën, Beelzebú conse'ebi huati hua'ire etoni saoyë yë'ë cajën, ro huacha cayë

mēsacua. Ja'nca catoca, mēsacua bainbi huati hua'ire etoni saojënna, ¿nebi bacuare conguë'ne? ¿Zupai huatibi conma'iguë? Ja'nca etoni saocuabi mēsacua gu'aye yo'ose'ere ëñojën ba'ija'cua'ë.

28 Yë'ëbi huati hua'ire etoni saoguëna, Riusu Espíritu se'gabi yë'ëre conji. Ja'nca conguëna, Riusubi baguë ta'yejeiye ba'iyete mēsacuana yuara ëñoguë ba'iji.

29 Yequëcuabi jëja baguë huë'ena jian cacaye yëtoca, ru'ru jëja baguëni preso hueñe bayë. Baguëte preso huenma'itoca, baguë bonsere jiañe porema'iñë. Zupai huati'ga ja'ncara'ru jëja baguëna, yë'ëbi baguëni preso huenja'guë'ë.

30 Yë'ë naconi te'e conma'icuaabi yua yë'ëni je'o bayë. Yë'ë naconi te'e yo'o yo'ojën ba'ima'icuaabi yua yë'ë bain ñë'cosi'cuare saoni senjoñë.

31 Ja'nca sëani, mēsacuani yihuoreba yihuoguë cayë yë'ë. Bain gu'a coca ro bëyoni case'e si'ayete Riusubi huanë yeye poreji. Riusu Espírituni gu'a coca ro bëyoni catoca, Riusubi gare huanë yeye beoye ba'iji.

32 Yequëcua, yë'ëni Riusu Raosi'quëreba ba'iguëna, gu'a coca ro bëyoni catoca, Riusubi huanë ye güeseye poreji. Riusu Espírituni gu'a coca ro bëyoni catoca, Riusubi gare huanë yeye beoye ba'iji. Yure ba'irën, Riusu ëñojairën'ga, gare jo'caye beoye huanë yema'iji Riusu.

El árbol se conoce por su fruto

33 Re'o sunquiñë banica, re'o uncuere quëinji. Gu'a sunquiñë banica, gu'a uncuere quëinji. Ba sunqui uncuere ëñani, si'a sunquiñë ba'iyete masiye poreyë.

³⁴ Mësacua yua aña hua'na ba'iyeru ro coquejën, ro gu'aye yo'ojën ba'icua'ë. Ja'nca sëani, mësacua yua re'oye caye gare porema'inë. Bain recoyo ro'tayete masiye yëtoca, baguë yi'obo cayete achani ro'tani masijë'ën.

³⁵ Re'o bainguë banica, baguë recoyo re'oye ro'tani, ai re'oye conji. Gu'a bainguë banica, baguë recoyo gu'aye ro'tani ai gu'aye yo'oji.

³⁶ Mësacuani ganreba yihuoguë cayë yë'ë. Riusu ëñojai umuguse ti'anguëna, Riusubi si'a bain gu'aye cani tonse'ere ro'ta güeseni, bacua gu'aye yo'ojën ba'ise'ere senni achaja'guë'bi.

³⁷ Ja'nca sëani, mësacuabi re'o coca cajën ba'itoca, Riusubi re'o bain'ë mësacua, caja'guë'bi. Mësacuabi gu'a coca cajën ba'itoca, Riusubi gu'a bain'ë mësacua, caja'guë'bi, cabi Jesús.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸ Caguëna, ja'nrebi, ira coca ye'yocua, fariseo bain naconi, bacuabi Jesusna sani, coca senni achahuë:

—Ëjaguë, më'ë ta'yejeiye ba'iyete ëñojë'ën. Ëñañu, cahuë.

³⁹ Cajënna, Jesús sehuobi:

—Yureña bainbi Riusure ro jo'cani senjojën, yë'ëni ta'yejeiye yo'o yo'oni ëñoñete señë. Ja'nca sencuareta'an, Riusu ira bainguë raosi'quë Jonás hue'eguë ba'isi'quë, baguë ba'ise'e se'gare quëani masi güeseyë yë'ë.

⁴⁰ Jonás yua samute umuguseña na'ijani ñatajani ba jai ziaya hua'ibi rëonsi'quë ba'iguë ba'nji. Ja'nca ba'iguëna, yë'ë, Riusu Raosi'quëreba ba'iguëbi

güina'ru samute umuguseña na'ijani ñatajani yijana tansi'quë ba'ija'guë'ë yë'ë.

⁴¹ Riusu ëñojai umuguse ti'anguëna, Nínive huë'e jobo bainbi huëni, yureña bain gu'aye ba'iyete masi güeseja'cua'ë. Jonás coca quëani achose'ere achani mame recoyo re'huasi'cua sëani, mësacua gu'aye ba'iyete masi güeseyë bacua. Yurera ba'iguëna, Jonas'ru quë'rë ta'yejeiye ye'yoguëbi mësacuana ti'anhuë yë'ë.

⁴² Riusu ëñojai umuguse ti'anguëna, sëribë ca'nco re'oto, baru ba'i ëjago ba'isi'cobi huëni, yureña bain gu'aye ba'iyete ëñoja'go'co. Bago yua Salomón masiye ye'yoyete achaza cago, ai so'ona sani baguë cocare achago ba'nco. Yurera ba'iguëna, Salomon'ru quë'rë ta'yejeiye ye'yoguëbi mësacuana ti'anni yë'ë ta'yejeiye ba'iyete mësacuani ëñohuë yë'ë.

El espíritu impuro que regresa

⁴³ Gu'a huatibi bainguëte etani saiguë, beo re'otona ganiguë, bëani huajëye ba'irute cu'eji. Cu'eni, re'orute tinjama'iguëbi yua

⁴⁴ Yë'ë etasi huë'ena se'e goza caji. Ja'nca cani, baruna go'ini ëñato, yua huati beo huë'e, re'oye re'huani re'oye yuase'e baji'i, bainguë recoyo.

⁴⁵ Ja'nca ba'iguëna, baguë yua se'e sani, yequëcua huati hua'i, te'e ëntë sara samucuaire cu'eji. Baguë'ru quë'rë gu'a huati hua'ire cu'eni, bacuare choini, rani, si'a jubëbi ba etasi huë'ena cacani bëayë, bainguë recoyona. Ja'nca bëajëna, ba bainguë yua quë'rë se'e ai ba'iyë ai gu'ajaiguë baji'i. Ru'rureba ba'ise'e yua quë'rë re'oye baji'i.

Yureña bain'ga ai gu'aye ba'ijën, quë'rë se'e gu'ajeijën ba'ija'cua'ë, cabi Jesús.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶ Yuta cani tējima'iguëna, yureca Jesús pë'cago, Jesús yo'jecua, bacuabi ti'an rani, hue'se ca'ncore ëjojën, baguëte choni raohuë.

⁴⁷ Raojënna, bacua raosi'quëbi Jesusni quëabi:
—Më'ë pë'cago, më'ë yo'jecua, bacuabi hue'se ca'ncore ëjojën, më'ëni choiyë, quëabi.

⁴⁸ Quëaguëna, Jesús sehuobi:
—¿Yë'ë pë'cago, yë'ë yo'jecua, jarocua'ne? senni achaguë sehuobi.

⁴⁹ Ja'nca senni, ja'nrebi baguë concuare ba bainni ëñoni cabi:

—Yë'ë pë'cago, yë'ë yo'jecua yua ënjo'on ba'icua'ë.

⁵⁰ Yë'ë Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguë, baguë yëye'ru yo'ojën ba'icua, ja'ancuabi yua yë'ë yo'jeguë sanhuë, yë'ë yo'jego sanhuë, yë'ë pë'cago sanhuë ba'icua'ë, cabi.

13

La parábola del sembrador

¹ Cani, ja'ansi umuguse, Jesús yua baguë ba'i huë'ebi etani, zitara yëruhuana sani bëabi.

² Bëani, ai jai jubë bainbi ñë'ca raë'ë. Ai jai jubë bain sëani, Jesús yua yoguna cacani bëaguëna, bain jubëbi mejagu yëruhuate achajën nëcahuë.

³ Achajën nëcajënna, ja'nrebi ye'yo cocabi bacuani ai ba'ie ai yihuoguë quëani achobi:

—Banguëbi zio yo'oguë saji'i.

⁴ Sani, yijare re'oye re'huanani tējini, aonra'carëanre mo'gasi yijana yu'yuguë ganibi.

Yu'yuguë ganiguëna, yequëra'carëanbi ma'ana to'inguëna, bi'an hua'nabi chiani uncueni si'ahuë.

⁵ Yequëra'carëanbi gata yijana to'inguëna, ya'obi beanguëna, ai besa ticubi.

⁶ Ja'nca ticuguëna, ja'nrëbi ai ja'suye ënsëguëna, sita beo sahua sëani, ticubi cueneni junji'i.

⁷ Yequëra'carëanbi miubëna to'inguëna, miubi irani hueanguëna, aonbi quëinmaji'i.

⁸ Yequëra'carëanbi yua re'oye re'huasi yijana to'inguëna, aonbi irani, jorini, re'oye quënji'i. Quëinguëbi yequë sahuañabi cienra'carëan quënji'i. Yequë sahuañabi sesentara'carëan quënji'i. Yequë sahuañabi treintara'carëan quënji'i, caguë ye'yobi.

⁹ Ye'yoni ja'nrëbi, Mësacuabi ganjo banica, achani ye'yejë'en, cabi.

El porqué de las parábolas

¹⁰ Ja'nca caguëna, ja'nrëbi baguëre conjën ba'icuabi rani, baguëni coca senni achahuë:

—¿Më'ë guere ja'ancuani ye'yo cocabi yihuoguë caguë'ne? senni achahuë.

¹¹ Senni achajëna, sehuobi:

—Riusubi baguë ba'i jobo ba'iyete mësacuani te'e ruiñe quëani, baru ba'i yahuese'ere mësacuani te'e ruiñe masi güeseji. Ja'ancuareta'an, banji.

¹² Mësacuabi ai ba'iyë ai batoca, quë'rë ai ba'iyë mësacuana insise'e ba'ija'guë'bi. Ja'nca ba'iguëna, mësacuabi aireba conì baja'cua'ë. Ai ba'iyë beotoca, mësacua baye choa ma'carë se'ga batoca, beoru quë'ñeni tëase'e ba'ija'guë'bi.

¹³ Ja'nca ba'iyë sëani, ja'ancuani yihuoguë, ye'yo coca se'gabi bacuani quëayë. Ñaco bacuata'an,

ëñañe porema'iñë. Ganjo bacuata'an, achaye porema'iñë. Gue ye'yeye beoye ba'icua'ë.

¹⁴ Riusu ira bainguë raosi'quë, Isaías hue'eguë ba'isi'quëbi coca cani jo'caguëna, ja'ancuabi güina'ru yo'ojën ba'icua'ë. Ñaca cani jo'cabi Isaías: Mësacuabi ganjo bacuata'an, mësacua achaye güecua'ë.

Ñaco bacuata'an, mësacua ëñañe güecua'ë.

Ja'anre bacuani quëani achoj'ën.

¹⁵ Bacuabi yë'ë ro'taye'ru ro'taye güecuare sëani, ja'nca bacuani quëaj'ën.

Bacua recoñoa bain huanoma'iñe'ru ro'tajën ba'iyë.

Bacua ganjo gui'ise'e'ru ba'iyë.

Bacua ñaco ta'pise'e'ru ba'iyë.

Ruiñe ëñañe beoye baza cajën, ruiñe achaye beoye baza cajën, ruiñe ye'yeye beoye baza cajën, yë'ëre güecua'ru ruën'ë bacua.

Yë'ëna bonë rani, huacho güeseye gare güejën ba'icua'ë, Isaíasni cani jo'cabi Riusu.

¹⁶ Ja'nca ba'icuata'an, mësacua ñacobi te'e ruiñe ëñacua sëani, bojojën ba'ijë'ën. Mësacua ganjobi te'e ruiñe achacua sëani, bojojën ba'ijë'ën.

¹⁷ Mësacuani yihuoreba yihuoguë cayë. Riusu ira bain ba'isi'cua, yequëcua re'o bain ba'ijën ba'isi'cua, bacuabi mësacua yure ëñañete ëñañe ëjocuata'an, bacuabi ëñañe poremaë'ë. Mësacua yure achayete achaye ëjocuata'an, bacuabi achaye poremaë'ë.

Jesús explica la parábola del sembrador

18 Ja'nca ba'isi'cua ba'ijënna, mësacua yureca achajë'ën. Zio yo'oguë cocare mësacuani te'e ruiñe quëayë yë'ë.

19 Bainbi Riusu ba'i jobo cocare achani, ro huesë ëaye achajën ba'itoca, zupai huatibi rani, bacua coca achase'ere bacua recoyo bayete tëani senjoji. Aonra'carëan ma'ana to'inse'e'ru ba'iyë bacua.

20 Yequëra'carëan gata yijana to'inse'ere ro'tato, ëñere ye'yejë'ën. Bainbi Riusu cocarebare achani, ja'ansirën bojojën ba'ijën, ba cocare ro'tayë.

21 Ja'nca ro'tacuata'an, sita beo sahua ba'ie'ru ba'ijën, jëja recoyo beocua'ru zoe ro'tama'inë. Yequëcuabi je'o ëñajën, hui'ya yo'ojënna, bacua yua Riusu cocareba ro'ire ai yo'ojën, ba cocare recoyo ro'taye jo'cayë.

22 Yequëra'carëan miubëna to'inse'ere ro'tato, ëñere ye'yejë'ën. Bainbi Riusu cocarebare achajën ba'icuata'an, ro ën yija ba'ie se'gare ro'tajën, coquesi'cua'ru ruiñë. Bonse se'gare bani bojoza cajën, aonra'carëan hueanni si'ase'e'ru Riusu cocarebare recoyo ro'taye gare jo'cayë. Ja'nca jo'cajën, re'oye yo'oye gare ëñomajën ba'iyë.

23 Yequëra'carëan re'oye re'huasi yijana to'inse'ere ro'tato, ëñere ye'yejë'ën. Bainbi Riusu cocarebare achani, reconoña re'huani, re'oye yo'oye ai ba'ie ai ëñojën ba'iyë. Ja'nca ba'icuabi yequëcua yua cienra'carëan quëiñe'ru ba'iyë. Yequëcua yua sesentara'carëan quëiñe'ru ba'iyë. Yequëcua yua treintara'carëan quëiñe'ru ba'iyë, yihuoguë quëabi Jesús.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

24 Quëani ja'nrëbi, se'e yeque ye'yo cocare bacuani yihuobi:

—Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare achani ye'yejë'ën. Yequë bainguëbi baguë ziore tanguë, aonra'carëan re'ora'carëanre tanbi.

25 Tanguëna, ja'nrëbi baguë bainbi ñamibi cainjënna, je'o baguëbi yahue rani, ro tayara'carëanre ba ziona yahue tanni saji'i.

26 Tanni saquëna, ja'nrëbi re'hue aon sahuañabi irani quëinguëna, ba hui'ya taya'ga ba ziona ca'nquese'e baji'i.

27 Ba'iguëna, ba zio cuiracuabi yua bacua ëjaguëna sani quëani achohuë: “Ëjaguë, më'ë aonra'carëan tanse'e yua re'ora'carëan ba'itoca, ¿hui'yabi queaca huiguë'ne?” senni achajën cahuë.

28 Cajënna, baguë sehuobi: “Je'oguëbi tanguëna, hui'yabi huiji” sehuobi. Sehuoguëna, bacuabi cahuë: “Ja'nca ba'itoca, hui'ya tayare rutani senjoñu” cahuë.

29 Cajënna, baguëbi cabi: “Bañë. Ja'nca yo'oma'ijë'ën. Hui'ya tayare rutatoca, aon sahuañare'ga yequëré hui'ya naconi huacha rutama'iñë.

30 Si'aye te'e irani, aon tëarën tëca te'e iraja'guë. Ja'nrëbi aon tëarën ti'anguëna, aon tëacuani quëaja'guë'ë yë'ë: Ru'ru mësacua yua hui'ya tayare rutani, jurëanre gueonni ëojaiñu cajën bëyojë'ën. Ja'nca bëyoni ja'nrëbi, aonre tëani, yë'ë aon ayaruna ayajë'ën” caja'guë'ë yë'ë, cabi ba ëjaguë. Ja'an cocare achani, Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yejë'ën, yihuoguë quëabi Jesús.

La parábola de la semilla de mostaza

31 Quëani ja'nrëbi yeque coca, ye'yo cocare bacuani yihuoguë quëabi:

—Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare achani ye'yejë'ën: Yequë bainguëbi mostazara'carë te'era'carëte sani, baguë ziona tanbi.

32 Si'ara'carëan'ru quë'rë zinra'carë ba'ito'ga, yijana tanse'ebi irani, yua si'a sunquiñëa'ru quë'rë jai sunquiñëbi iraji. Ja'nca iraguëna, ca hua'i hua'nabi rani, bacua ziaroanre mostaza sunquiñë cabëanna suaye poreyë, yihuoguë quëabi Jesús.

La parábola de la levadura

33 Quëani ja'nrëbi yeque coca, ye'yo cocare bacuani yihuoguë quëabi:

—Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare achani ye'yejë'ën: Romi hua'gobi aonre boza cago, harina samute ro'rohuëanre cuencueni, ja'nrëbi aon huo'co macare inni harinana ayani ja'mego. Ja'nca ja'megona, harinabë si'abëbi huo'cojaji'i, yihuoguë quëabi Jesús.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

34 Ja'nca yihuoguë, ye'yo coca se'gare bain jubëanni quëani achobi. Ja'an coca se'gabi quëaguë,

35 Riusu ira bainguë ba'isi'quë coca toyani jo'case'e'ru güina'ru yo'oguë bajji'i. Ën coca toyani jo'case'e bajji'i:

Yë'ë yua bainni yihuoza caguë, ye'yo coca se'gare bacuani yihuoguë quëaja'guë'ë yë'ë.

Ën yija re'huanu jo'casirën ba'iguëna, Riusubi ja'an cocare ro'tani, bainni zoe quëamaji'i.

Quëama'iguëna, yurera bainni quëaja'guë'ë yë'ë, toyani jo'case'e ba'iji.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶ Ja'nrëbi, bain jubëanre yihuoni tējini, bacuare jo'cani, huë'ena goji'i. Go'iguëna, baguëre concuabi baguëna ti'an rani, coca senni achahuë:

—Më'ë coca quëase'e, gu'a hui'ya taya ziona tanse'e, ja'anre yëquënanani te'e ruiñe quëajë'ën, baguëni senni achahuë.

³⁷ Senni achajëna, baguëbi sehuobi:

—Ba aonra'carëan re'ora'carëanre tansi'quë yua yë'ë'ë. Bainguë'ru Raosi'quëreba'ë.

³⁸ Ba zio yua si'a ën yija re'oto'ë. Ba aonra'carëan re'ora'carëanre ro'tato, yua Riusu bain'ë. Riusu ba'i jobore ba'ija'cua'ë. Ba hui'ya taya tanse'ere ro'tato, gu'a bain'ë.

³⁹ Ba je'o baguë hui'ya tanse'ere ro'tato, ja'anguë yua zupai huati'bi ba'iji. Aon tëarënre ro'tato, ën yija carajeirënre cayë. Aon tëacuare ro'tato, Riusu anje sanhuë'ë cayë.

⁴⁰ Gu'a hui'ya taya rutani gueonni ëoyete ro'tato, ën yija carajeirën ti'anguëna, ja'nca ba'ija'guë'bi.

⁴¹ Yë'ë yua Bainguë'ru Raosi'quërebabi yë'ë anje sanhuëre choini, bain jubëan ñë'casi'cuana saoja'guë'ë yë'ë. Saoguëna, bacuabi gu'a jucha yo'ojën ba'isi'cuare cu'eni, si'a gu'a bainre quë'ñeni,

⁴² baru ba'i toana senjoni saoja'cua'ë. Saojënna, bacuabi ai oijën, ai ja'siye ai yo'ojën, bacuabi bacua zemeña cuncujën ba'ija'cua'ë.

⁴³ Ja'nca ba'ijënna, ja'nrëbi yequëcua re'oye yo'ojën ba'isi'cuabi Taita Riusu ba'i jobore ba'ijën, ënsëguë miañe'ru ai go'sijeie ba'ija'cua'ë. Yureca,

ganjo bacuabi achani ye'yejë'ën, yihuoguë cabi Jesús.

La parábola del tesoro escondido

44 Cani, ja'nrëbi se'e ye'yo cocare yihuoguë quëabi:

—Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare achani ye'yejë'ën: Bainguëbi yequëcua ba yijana no'ani, a'ta bonse yahue tanni ta'pise'e ba'iguëna, tinjabi. Ja'nca tinjaguëbi ai bojoguë, ba bonsere se'e ta'pini, ja'nrëbi baguë baye si'aye bendieni, ba yija ëjaguëna sani, baguë yijare coni babi.

La parábola de la perla de mucho valor

45 Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare achani ye'yejë'ën: Go'sijei curi ëjaguëbi re'o curi perlara'carë te'era'carë quë'rë ta'yejeiye ai ro'ira'carëte tinjabi.

46 Ja'nca tinjaguëbi baguë baye si'aye bendieni, ja'anra'carëte coni babi.

La parábola de la red

47 Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, ën cocare'ga achani ye'yejë'ën: Yequëcuabi huanterëte sani, jai ziyana senjoni, ziaya hua'i hua'na si'a hua'i hua'nare yoni bahuë.

48 Ja'nca yoni bacuabi ziaya yëruhuana bëani, ba hua'ire cuencuehuë. Cuencueni, re'o hua'i hua'na ba'itoca, bacua sotoroanna ayani bahuë. Gu'a hua'i hua'na ba'itoca, senjohuë.

49 Ën yija carajeirën ti'anguëna, Riusu anje sanhuëbi güina'ru yo'oja'cua'ë. Bain jubëanna

sani, gu'a bainre quë'ñeni, re'o bainre re'huani baja'cua'ë.

⁵⁰ Ja'nrebi, gu'a bainre sani, ba toana senjoja'cua'ë. Senjojëna, bacuabi ai oijën ai ja'siye ai yo'ojën, bacua zemeñoa cuncujën ba'ija'cua'ë, yihuoguë quëabi Jesús.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Ja'nca yihuoguë quëani, baguëre concuani senni achabi:

¿Mësacua yua yë'ë coca yihuose'e si'aye achare? senni achabi.

Senni achaguëna,

—Jaë'ë. Achahuë, Èjaguë, cajën sehuohuë.

⁵² Sehuojëna, bacuani se'e yihuoguë quëabi Jesús:

—Ja'nca achatoca, mësacua yua Riusu ba'i jobo ba'iyete re'oye ye'yesi'cua ba'ijën, Riusu ira coca ye'yocua'ru si'a bainni ye'yoye porecua'ë. Mësacua ja'anrë masise'e, mësacua yurera mame ye'yese'e, mësacua si'aye masiyete ro'tani, yequëcuani te'e ruiñe ye'yojën ba'ijë'ën. Jai huë'e èjaguë baye, ira ma'carëan, mame ma'carëan, ja'anre bani, baguë yo'o yo'oye yëtoca, si'a ma'carëanre ëñani, baguë yësi ma'carëte cuencueni, baguë yo'o yo'oye masiji. Ja'anguë ba'iyë'ru ba'iyë mësacua'ga, yihuoguë quëabi Jesús.

Jesús en Nazaret

⁵³ Ja'nca quëani, baguë ye'yo cocare yihuoni tējini, baguë yua huëni, baguë zinrën ba'isi jobona saji'i.

54 Sani ti'anni, bain ñe'ca huë'eña, baru ba'i huë'eñana cacani, bainre ye'yobi. Ye'yoguëna, bain hua'nabi ai achajën reïnjen cahü:

—¿Bagüë coca ye'yose'e queaca ja'anre masiguë'ne bagüë? ¿Bagüë ta'yejeiye yo'o yo'oni ëñose'e, queaca yo'oye poreguë'ne bagüë?

55 Ro banguë se'ga ba'iguëbi sunqui te'ntoguë mamaquë ba'iguë'bi. Bagüë pë'cago yua María hue'ego. Bagüë yo'jecua yua Santiago, José, Simón, Judas, ja'an hue'e hua'na ba'iyë.

56 Bagüë romi yo'jecua si'acua yua mai naconi ba'iyë. Ja'nca sëani, ro mai hua'na ba'iyë'ru ba'iguëbi ¿queaca ja'an yo'oye poreguë'ne? cajën,

57 bagüë cocare achaye güejën, bagüëte te'e ruiñe ëñamajën baë'ë. Bagüëni ëñañe gu'a güejën baë'ë.

Ja'nca ba'ijënna, Jesusbi bacuani cabi:

—Riusu bain raosi'cua banica, si'acuabi bacuani te'e ruiñe ëñajën bojoyë. Bacua te'e jobo bain, bacua te'e huë'e bain, bacua se'gabi bacuani gu'aye ro'tajën, bacuani ëñañe gu'a güejën ba'iyë, cabi Jesús.

58 Ja'nca caguë, baru ba'icuabi bagüëni recoyo ro'taye güecua sëani, bagüë ta'yejeiye masiyete yua bacuani masi güeseye poremaj'i.

14

La muerte de Juan el Bautista

1 Ja'an umuguseñabi si'a re'oto bainbi Jesús ba'iyete achani masijënna, bain ta'yejeiye ëjaguë Herodesbi achani,

2 bagüë bain concuani cabi:

—Juan Bautizaguë'bi ba'iji baguë. Junni huesësi'quëbi yua go'ya raji'i. Ja'nca go'ya raiguëbi ta'yejeiye masiguë ëñoñe poreji, cabi.

³ Herodes yua ja'anrë Juanre preso zeanni, ya'o huë'ena preso gueoñe guansebi. Herodías yua baguë yo'jeguë Felipe rënjo ba'igona, Herodesbi bagote tëani babi.

⁴ Ja'nca tëani baguëna, Juanbi Herodesni bëinguë caguë baji'i.

—Bagote ja'nca tëani baguëbi ai gu'aye yo'ohuë më'ë, caguë baji'i. Ja'nca sëani, Baguëre preso zeanjë'en, caguë guansebi.

⁵ Guanseni, baguëni huani senjoja'ma ro'taguë yo'omaji'i, bain jubëni huaji yëguë sëani. Bacuabi Juanre ëñajën, Riusu raosi'quë'bi ba'iji ro'tajën baë'ë.

⁶ Ja'nrëbi, Herodes të'ya raisi tëcahuë'ru ba'iye ti'anguëna, baguë bain choisi'cuabi ñë'ca rajëna, Herodías mamaco romi zingobi cacani pairago. Pairagona, Herodesbi bagoni ëñani bojobi.

⁷ Ja'nca bojoguëbi bagoni cani jo'cabi:

—Më'ëni te'e ruiñe cayë yë'ë. Më'ë gue gu'a ma'carëanre sentoca, më'ëna roreba insiyë yë'ë, cabi.

⁸ Caguëna, ja'nrëbi pë'cagobi yihuogona, ba romi zingobi Herodesni senni achago cago:

—Juan Bautizaguë sinjobëte tëyoni, guëna re'ahuana tëoni, ënjo'ona rani, yë'ëni ëñojë'en, cago senco'ë bago.

⁹ Cagona, Herodesbi ai sa'nti hua'guë runji'i. Ja'nca ruinguëta'an, baguë cani jo'case'e'ru tin yo'oye yëmaji'i, ba bain gajecuabi achasi'cua sëani. Ja'nrëbi, Juanni huani senjojë'en caguë,

¹⁰ ya'o huë'ena coca saobi. Saoguëna, bacuabi Juan sinjobëte tëyoni,

¹¹ guëna re'ahuana tëoni raoni, ba romi zingona insihuë. Insijëna, bago pë'cagona sani ëñogo.

¹² Ja'nrëbi, Juanre conjën ba'icuabi rani, baguë ga'nihuëte sani tanhuë. Tanni ja'nrëbi, Jesusna sani quëahuë.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³ Quëajëna, ja'nrëbi, Jesús yua yoguna cacani, bain beo re'otona quëñëni saji'i. Saiguëna, si'a bain jubëanbi achani, si'a huë'e joboanbi etani, ma'abi saijën, baguëni be'tehuë.

¹⁴ Ja'nrëbi, Jesús yua baguë sairuna ti'anni, jeni, mëni, ai jai jubë bainre ëñabi. Ja'nca ëñani, bacuani ai oire babi. Bacua ju'in hua'nare huachobi.

¹⁵ Ja'nrëbi na'iguëna, baguëre concuabi ti'anni, baguëni cahuë:

—Yua na'iji. Bain beo re'oto'ë ënjo'on. Ja'nca sëani, bacuare saojë'ën. Huë'e jo'borëanna sani bacua aon aiñe coja'bë, cahuë.

¹⁶ Cajëna, Jesús sehuobi:

—Bañë. Ja'nca saoma'ina'a. Mësaacia se'gabi bacuani aon cuiraje'en, cabi.

¹⁷ Caguëna, bacua cahuë:

—Yëquëna hua'na yua cinco jo'jo aonbëan, samu ziaya hua'i hua'na, ja'an se'ga bayë ënjo'on, cahuë.

¹⁸ Cajëna:

—Ja'an aonre yë'ëna rani insijë'ën, cabi.

¹⁹ Cani ja'nrëbi, si'a bain hua'nani re'o tayahuëanna bëaye guansebi. Guanseni ja'nrëbi, ba cinco jo'jo aonbëan, ba samu ziaya hua'i hua'nare inni, guënamë re'otore mëiñe ëñani,

Riusuni surupa cani, aonbēanre jē'yeni, baguēre concuana insibi. Insiḡuēna, bacuabi yua bain hua'nana insihuē.

²⁰ Insijēnna, si'a hua'nabi anni yajihuē. Ja'nrēbi, aon anni jēhuasi mi'chirēanre chiani, doce jē'eña bu'iyē ayahuē.

²¹ Ba bain ainsicuare ēmēcua se'gare cuencuejēnna, cinco mil baē'ē. Romi hua'nare, zin hua'nare cuencuemaē'ē.

Jesús camina sobre el agua

²² Ja'nrēbi, Jesús yua baguēre concuare choini, yoguna cacani, Tē'huina je'enjē'en caguē guansebi. Guanseni, saijēnna, baguē yua bain jubēanre quēani saobi.

²³ Saoni tējini, ja'nrēbi, cu re'otona sani, te'e hua'guē ba'iguēbi Riusuni coca ujabi. Ujani na'ijani, te'e hua'guē baji'i.

²⁴ Ba'iguēna, baguēre concuabi yogute ba'ijēn, jobo zitarate huahuajēnna, ai jēja tutu raguēna, tē'abi ai huēji'i. Huēiguēna, bacuabi ai yo'ojēnna,

²⁵ ñata ñamibi Jesusbi zitara canja'an ganiguē, bacuana ti'an rajji'i.

²⁶ Ti'an raiguēna, baguēre concuabi ēñani, ai quēquēreba quēquējēn ḡūihuē:

—¡Huatibi rajji! quēquējēn ḡūihuē.

²⁷ ḡūijēnna, Jesusbi ja'ansi'quē bacuani cabi:

—¡Mēsacua jēja recoyo bajē'en! Yē'ē'ē. Quēquēye beoye ba'ijē'en, cabi.

²⁸ Caguēna, Pedrobi baguēni cabi:

—Ējaguē, mē'ē ba'iyē te'e ruiñe ba'itoca, yē'ēre'ga zitara canja'an ganiñe guansejē'en. Mē'ē ba'iruna ti'anza, cabi.

²⁹ Caguëna, Jesusbi:

—Raijè'ën, sehuobi.

Sehuoguëna, Pedro yua yogubi etani, zitara canja'an ganini, Jesús ba'iru tëca saji'i.

³⁰ Sani, ja'nrëbi ba jëja tuture ro'tani, ja'nrëbi huaji yë bi'rani, baguë yua ruca bi'rabi. Ruca bi'rani, ai jëja güibi:

—¡Ëjaguë, yè'ëre zeanni huëajè'ën! cabi.

³¹ Caguëna, Jesús yua ja'ansi'quë baguë ëntë sarare mi'nani, Pedrote zeanni, baguëni cabi:

—¿Më'ë guere yo'oguë huaji yëguë'ne? ¡Yè'ë ta'yejeiye yo'oye poreyete recoyo ro'taye caraji më'ëre! cabi.

³² Caguëna, ba hua'nabi yoguna cacajëna, tutubi carajaji'i.

³³ Carajeiguëna, yogu ba'icubi Jesusna gugurini rëanni bojohuë.

—Riusu Zinreba'ë më'ë, cajën yo'ohuë.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴ Ja'nrëbi, bacuabi je'enni, Genesaret yijana ti'anhüë.

³⁵ Ti'anni mëjënna, baru bainbi baguëni masini, si'a ba re'otona coca saoni, ju'in hua'nare raye guansehuë. Ja'nca guansenì, ju'in hua'nare rani, Jesusni ëñoni,

³⁶ baguëni cahuë: Më'ë can na'mire pa'roye se'ga yëyë cajën sen'ë. Senni, si'a hua'na baguë canre pa'rocua, ja'ancuabi huajë raë'ë.

15

Lo que hace impuro al hombre

1 Ja'n'rëbi, fariseo bain, ira coca ye'yocua, Jerusalem bi raisi'cuabi Jesusna ti'anni baguëni bëinjën senni achahuë:

2 —¿Më'ëre concuabi guere yo'ojën, mai ira bain ba'isi'cua yo'ojën ba'ise'e'ru tin yo'oye'ne? Bacua ëntë abumajën, aonre aincua sëani, ai gu'aye yo'ohuë bacua, bëinjën senni achahuë.

3 Senni achajënna, Jesús sehuoguë cabi:

—¿Mësacua'ga guere yo'ojën, ro mësacua ira bain ba'isi'cua yo'ojën ba'ise'e'ru yo'oñu cajën, Riusu guanseni jo'case'e'ru tin yo'oye'ne?

4 Riusu coca guanseni jo'case'ere ro'tajë'ën: “Më'ë pë'caguëni, më'ë pë'cagoni te'e ruiñe ëñajën ba'ijë'ën” cani jo'cabi. “Bainguëbi baguë pë'caguë sanhuëni gu'aye catoca, baguëni huani senjojë'ën” cani jo'case'e'ga ba'iji.

5 Ja'nca cani jo'case'e ba'iguëta'an, mësacuabi ro tin guansejën ba'iyë: “Mësacuabi mësacua pë'caguë, pë'cago, bacuani: Yë'ë baye si'aye Corbán ba'iji. Riusuna cuencueni jo'case'e'ë cayë. Ja'nca sëani, mësacuana insiye porema'iñë, ja'anre catoca, mësacua pë'caguë sanhuëni conni cuiraye yo'oma'ijë'ën.” Ja'an cocare ro huacha ye'yojën ba'iyë mësacua.

6 Ja'nca ye'yojën, mësacua ira bain ba'isi'cua yo'ojën ba'ise'ere ye'yoñu cajën, Riusu coca guanseni jo'case'ere ro huesoni senjojën ba'iyë mësacua.

7 Ja'nca sëani, mësacuabi re'o bain ba'iyë ro cajën, ro coqueyë. Riusu ira bainguë ba'isi'quë, Isaías hue'eguë ba'isi'quëbi mësacua yure ba'iyete ai masiye quëabi:

⁸ Judío bainbi Riusuni te'e ruiñe ëñañe'ru ëñojën, ro bacua yi'oboan se'gabi re'oye cajën, ro coqueyë.

Ja'nca cajën, bacua recoñoabi baguëni ro'tamajën ba'iyë.

⁹ Ro coquejën, Riusuni ro gugurini rëanjën ba'iyë. Ro ën yija bain ro'tase'e se'gare ye'yojën, Riusu cocareba'ë cajën, ro coqueyë, toyani jo'cabi Isaías, cabi Jesús.

¹⁰ Ja'nca cani, ja'nrëbi, bain hua'nare choini, bacuani yihuoguë cabi:

—Mësacua te'e ruiñe achani ye'yejë'ën.

¹¹ Bain aon ainse'ebi gu'ajeiye beoye ba'iyë. Bain recoyo ro'tani case'e se'ga, ja'an se'gabi gu'ajeijën ba'iyë, cabi.

¹² Caguëna, ja'nrëbi, baguëre concuabi baguëna sani quëahuë:

—Më'ëbi yure coca caguëna, fariseo hua'na chao hua'nabi ai oijën, ai yo'ojën achahuë, quëahuë.

¹³⁻¹⁴ Quëajënna, Jesús sehuobi:

—Bacua oijën ba'iyete ro'tama'ijë'ën. Yë'ë Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi si'a sunquire, si'a sahuare ëñani, baguë tanma'ise'e banica, gare rutani senjoja'guë'bi. Ja'nca case'e sëani, bacua coca ye'yoyete achama'ijë'ën. Bainni te'e ruin ma'are ëñoñu cajën ba'icuata'an, ro coqueyë. Ñaco ëñama'icua'ru ba'iyë. Ñaco ëñama'iguëbi yua yequë ñaco ëñama'iguëni ma'are ëñoza caguë, baguëte satoca, ba samucuabi ro yorobëna tonni huesëyë, caguë sehuobi.

¹⁵ Caguëna, ja'nrëbi, Pedrobi baguëni coca senni achabi:

—Më'ë ye'yo coca yure case'e yëquënani te'e ruiñe quëajë'ën, senni achabi.

¹⁶ Senni achaguëna, Jesús sehuobi:

—¿Mësacua yua ro huesë ëaye achare?

¹⁷ Ja'nca ba'itoca, mësacua te'e ruiñe achani ye'yejë'ën. Bain aon ainse'ebi guëtabë se'gana ti'anni, ja'nрэbi ro anni saoye se'gabi etani huesëji.

¹⁸ Bain recoyo ro'tani yi'obobi case'e'ga ja'anbi cajën, ro gu'ajeijën ba'iyë.

¹⁹ Bainbi ro recoyo ro'tajën, gu'aye se'gare ro'tani, gu'aye yo'ojën ba'iyë. Bainre huani senjojën, ëmëcua romicua sa'ñeña ro yahue bajën ro a'ta yo'ojën, bonsere jianjën, ro coquejën bain gu'aye yo'ose'ere tinja cajën, bainre gu'aye cajën, ja'anre gu'aye yo'ojën ganiñë.

²⁰ Ja'nca gu'aye ro'tajën, gu'ajeijën ba'iyë bain hua'na. Ëntë abumajën aon aintoca, bainbi gare gu'ajeiye beoye ba'iyë, cabi Jesús.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹ Ja'nрэbi, Jesusbi sani, Tiro, Sidón, ja'anruan ba'i yijana etani saji'i.

²² Sani, ti'anguëna, yureca baru ba'i romigo, cananea baingobi Jesusna rani, ai güigo quëago:

—Ëjaguë, mai ira taita David bainguë, yë'ëre oire bani conjë'ën. Yë'ë zin hua'gobi huati zemosi'co ai yo'ogo, güigo quëago.

²³ Güigo quëagona, gare sehuoye beoye baji'i baguë. Ba'iguëna, baguëre concuabi baguëni senreba sen'ë:

—Bagote saojë'ën. Yëquënani ai hui'ya güigo bago, senni achajën cahuë.

²⁴ Cajënna, Jesús sehuobi:

—Israel bain yua Riusu bain quëñëni saisi'cua, oveja hua'na ro quëñëni huesësi'cua'ru ba'ijëna, ja'ancua se'gana raosi'quë'ë yë'ë, sehuobi.

²⁵ Sehuoguëna, ba hua'go yua Jesusna gugurini rëanni cago:

—¡Ëjaguë, yë'ë hua'goni conjë'en! cago.

²⁶ Cagona, baguë sehuobi:

—Tin bainre ru'ru contoca, gu'aji. Bain zin hua'na aonre tëani, jo'ya yai hua'nana aoñe, ja'ncara'ru yo'otoca, gu'aji sehuobi.

²⁷ Sehuoguëna, bagobi cago:

—Te'e ruiñe cahuë më'ë, Ëjaguë. Ja'nca caguëta'an, jo'ya yai hua'nabi bacua ëjaguë aon zi'nga mesabi to'inse'ere aiñë, cago bago.

²⁸ Ja'nca cagona, Jesusbi sehuobi:

—Mami, yë'ëni ai ta'yejeiye recoyo ro'tago, re'oye sehuohuë më'ë. Ja'nca sëani, më'ë yëye'ru ba'iye, güina'ru yo'ose'e'ë, sehuoguë quëabi.

Ja'nca quëaguëna, bago mamacobi ja'ansi'co huajë raco'ë.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹ Ja'nrebi, Jesusbi etani sani, Galilea zitara yëruhuana ti'anni, ja'nrebi, cu re'otona mëni, ja'anruna bëani bajji'i.

³⁰ Ba'iguëna, ai jai jubëan bainbi baguëna ti'an raë'ë. Bacua bain ëntë saraña guëoña garasi'cua, ca'jacua ñaco ëñama'icua, yi'o ma'tëbëan ba'icua, yequëcuare'ga Jesús guëon na'mi tëca rani umeni, baguëni ëñoñuë. Ëñojëna, bacuare huachobi baguë.

³¹ Huachoguëna, bain hua'nabi ëñani, yi'o ma'tëbëan ba'isi'cuabi coca cajëna, ëntë saraña

guëoña garase'e ba'isi'cuabi huajë raijënna, ca'jajën ba'isi'cuabi te'e ruiñe ganijënna, ñaco ëñamajën ba'isi'cuabi ëñajënna, ja'nca huajë raijënna, bain hua'nabi ai ëñajën rëinjën, Israel bain Riusubi ai ta'yejeiye ëñasi'quë'bi ba'iji cajën, baguëni ai ta'yejeiye cajën bojohuë.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³² Ja'nrëbi, Jesús yua baguëte concuare choini, bacuani cabi:

—Ën bainbi samute umuguseña yë'ë naconi ba'ijën, aon aiñe beojënna, bacuani ai oire bayë yë'ë. Bacua yua ro aon gu'ana ju'incuabi ma'ana ro pa'npani gurujeima'iñe caguë bacuare saoye yëma'iñë, cabi.

³³ Caguëna, baguëre concuabi sehuojën senni achahuë:

—Yua ën re'oto beo re'oto ba'iguëna, ¿bacua aon aiñe jarona cu'eye'ne mai? Ai jai jubë bain sëani, porema'iñë, sehuohuë.

³⁴ Sehuojënna, Jesusbi senni achabi:

—¿Mësacua jo'jo aonbëan quejeibëan baye'ne? senji'i. Senni achaguëna:

—Te'e ëntë sara samubëanre bayë. Ziaya hua'ire'ga rëño hua'na, samu hua'nare bayë, sehuohuë.

³⁵ Sehuojënna, Jesusbi bain hua'nani yijana bëa güesebi.

³⁶ Bëa güeseni, ja'nrëbi, jo'jo aonbëan te'e ëntë sara samubëanre, ba ziaya hua'ire inni, Riusuni surupa cani, ja'nrëbi jë'yeni, baguëre concuana insibi. Insiaguëna, bain jubëanna huo'hueni insihuë.

³⁷ Insijënnä, si'a hua'nabi anni yajihuë. Yajijënnä, aon anni jëhuase'ere chiani, te'e ëntë sara samu jë'eña bu'iyë ayahuë.

³⁸ Ba aon ainsi'cuare ëmëcua se'gare cuencuejënnä, cuatro mil baë'ë. Romi hua'nare, zin hua'nare cuencuemaë'ë.

³⁹ Ja'nrëbi, Jesús yua bain hua'nare saoni, ja'nrëbi yoguna cacani, Magdala yijana saji'i.

16

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

¹ Ja'nrëbi, fariseo bain, saduceo bain, bacuabi Jesusna tëhuo rani, Baguëni huacha sehuo güeseñu cajën, Riusu ta'yejeiye yo'oni ëñoñe baguëni sen'ë.

² Senjënnä, baguëbi yua sehuobi:

—Mësacua yua na'ito ba'iguëna, guënamë re'otona ëñani, “Majei pico sëani, re'o ñami ba'ija'guë'bi” cayë.

³ Ja'nrëbi ñataguëna, mësacuabi ëñani, “Majei picobi ëñoguëna, oco ca'niji” mesacua cayë. Mësacuabi: Ai masiye ro'tani quëayë mai, cajën, ro coquejën ba'iyë. Guënamë re'oto ba'iyete masini cacuata'an, yureña ba'ija'yete masini caye mësacua gare huesëcua'ë.

⁴ Yureña bainbi ai gu'aye yo'ojën yë'ëni ta'yejeiye yo'o yo'oni ëñoñe señë. Ja'nca sencuareta'an, gare ëñoñe beoye ba'iyë. Riusu ira banguë raosi'quë Jonás hue'eguë ba'isi'quë, baguë ba'ise'e se'gare quëani masi güeseyë yë'ë, sehuoguë cabi Jesús.

Ja'nca cani, bacuare jo'cani saji'i.

La levadura de los fariseos

⁵ Sani, baguëre concua naconi que të'huina jen'ë. Jenni ti'anni, baguëre concua yua aonre saye huanë yehuë cajën baë'ë.

⁶ Ja'nca cajën ba'ijëna, Jesusbi bacuani yihuoguë cabi.

—Mësacua ëñare bajë'ën. Fariseo bain, saduceo bain, bacua aon huo'coye ro'tamajën ba'ijë'ën, yihuoguë cabi.

⁷ Caguëna, bacuabi sa'ñeña coca ca bi'rahuë:

—Aonre saye huanë yesi'cuare sëani, ja'nca maini yihuoji baguë, cahuë.

⁸ Cajëna, Jesusbi bacua case'ere masini, bacuani bëinguë cabi:

—Yë'ëni recoyo ro'taye mësacuare ai caraji. ¿Mësacua queaca ro'tajën, aon saye huanë yese'e sa'ñeña caye'ne?

⁹ Mësacuabi ñaco bajën, ¿guere ëñama'iñe'ne? Mësacua yua ro huesë ëaye ba'ijën, yuta ye'yemajën ba'iyë. Yë'ëbi te'e ëntë sara jo'jo aonbëan naconi cinco mil bainni aonguëna, ¿mësacua ja'anre huanë yete? ¿Mësacua chias'e, quejei jë'eña chias'e'ere ro'tamajën huanë yete?

¹⁰ Ja'nrebi, yë'ëbi te'e ëntë sara samu jo'jo aonbëan naconi cuatro mil bainni aonguëna, ¿mësacua ja'anre huanë yete? ¿Mësacua chias'e, quejei jë'eña chias'e'ere ro'tamajën huanë yete?

¹¹ Mësacuabi ja'an ba'ise'ere huanë yema'itoca, yë'ë yure yihuoguë case'ere achanì, aon sayete camaë'ë yë'ë. Mësacua yua ja'anre ro'tani masijë'ën. Mësacua yua ëñare bajë'ën. Fariseo bain, saduceo bain, bacua aon huo'coye ro'tamajën ba'ijë'ën, cahuë yë'ë, cabi.

¹² Caguëna, ja'nrëbi, bacua yua se'e ro'tani, baguë coca yihuose'ere masihuë. Ro aon huo'coyete camaji'i baguë. Fariseo bain, saduceo bain, bacua coca ye'yoye, ja'anre ëñare bajën ro'tamajën ba'ijë'ën, cabi baguë.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³ Ja'nrëbi, Jesús yua Cesarea Filipino casi re'otona ti'anni, baguëre concuani coca senni achabi:

—Bainbi yë'ëre, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëte cajën, ¿gueguëguë'ne yë'ëre cayë'ne? senni achabi.

¹⁴ Senni achaguëna, bacua sehuohuë:

—Yequëcuabi më'ëre cajën, Juan Bautizaguë'bi më'ëre cayë. Yequëcuabi, Elías'bi më'ëre cayë. Yequëcuabi, Jeremías'bi, o yequë Riusu ira bainguë raosi'quë'bi më'ëre cayë, sehuohuë.

¹⁵ Sehuojëna, baguëbi senni achabi:

—Mësacua'ga cajën, ¿gueguëguë'ne yë'ëre cayë'ne? senni achabi.

¹⁶ Senni achaguëna, Simón Pedrobi sehuobi:

—Më'ë yua Riusu Raosi'quëreba'ë. Ba Cristo ba'iguë'ë më'ë. Mai Taita Riusu huajëreba huajëguë ba'iguë, baguë Zinreba ba'iguë'ë më'ë, sehuoguë quëabi.

¹⁷ Ja'nca quëaguëna, Jesusbi sehuoguë cabi:

—Simón, Jonás mamaquë, ai ta'yejeiye ai re'oye ba'ija'guë'bi më'ëre. Ro ën yija bain hua'nabi ja'an cocare më'ëni quëamaë'ë. Yë'ë Taita Riusu guënamë re'otore ba'iguëbi ja'anre quëaguëna, më'ëbi achani masihuë.

¹⁸ Yureca, më'ëni ñaca yihuoguë cayë yë'ë. Më'ë yua Pedro hue'eyë. Hue'eguëna, më'ë coca yure quëase'e yua te'e ruiñe quëase'e sëani, jai gatabë

jëja baye'ru gare carajeiye beoye ba'ija'guë'ë më'ë. Ja'nca ba'iguëna, yë'ëbi ja'an coca quëase'ere jo'caguë, yë'ë bainreba jubëte ta'yejeiye re'huanì yo'oja'guë'ë yë'ë. Ja'nca yo'oguëna, si'a zupaìre concua gu'aye guansejën ba'icuabi yë'ë bainreba jubëte quëñoni senjoñe gare porema'ija'cua'ë.

¹⁹ Ja'nrëbi, Riusu ba'i jobo caca sa'ro re'hua ëjaguëre më'ëre re'huaja'guë'ë yë'ë. Më'ëbi ën yija ëseye guanseguëna, Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi güina'ru te'e ëseye caja'guë'bi. Më'ëbi ën yija yo'oye jo'caye guanseguëna, Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi güina'ru te'e jo'caye caja'guë'bi, Pedroni yihuoguë cabi Jesús.

²⁰ Cani ja'nrëbi, baguëre concuani si'a jëja yihuoguë, baguë Cristo ba'iyë, Riusu Raosi'quëreba ba'iyë, ja'anre yequëcuani gare quëama'ijë'ën bacuani yihuoguë bajì'i.

Jesús anuncia su muerte

²¹ Ja'nrëbi, Jesús yua baguëre concuani ñaca yihuoguë quëa bi'rabi:

—Yë'ë yua Jerusalén huë'e jobona sani, ai ta'yejeiye ai ja'siye ai yo'oye bayë. Ira ëja bain, pairi ëjacua, ira coca ye'yocua, ja'ancuabi yë'ëni ai je'o bajën, ai gu'aye yo'ojën, yë'ëni huani senjoja'cua'ë. Huani senjocua'reta'an, samute umuguseña bani, go'ya raija'guë'ë yë'ë, caguë, bacuani yihuoguë quëabi.

²² Quëaguëna, Pedro yua baguëte ca'ncona sani, baguëni bënguë ca bi'rabi:

—jËjaguë, më'ë case'e'ru gare beoja'guë'bi! jMë'ëni gare ja'nca yo'oma'ija'cua'ë! cabi.

²³ Caguëna, Jesusbi Pedrona bonëni cabi:

—¡Quēñēni saiǰē'en! Mē'ēbi zupai huati caye'ru caguē, yē'ē yo'oja'yete ro gu'aye ěnse ěaye yo'oyē mē'ē. Ja'nca sēani, Riusu ro'taye'ru tin ro'tayē mē'ē. Ro ěn yija bain ro'taye'ru te'e ro'tayē mē'ē, cabi.

24 Cani, ja'nrebi baguēre concuani yihuoguē cabi:

—Bainbi yē'ēni te'e coñe yētoca, bacua ba'iyete ro'tamajēn ba'ija'bē. Yē'ē ai yo'oja'ye'ru ai yo'oye ro'tajēn ba'icuabi yē'ē naconi te'e yo'o conjēn raija'bē.

25 Ro bacua ba'iyē se'gare ro'tatoca, bacuabi huesēni si'ayē. Ro bacua ba'iyete ro'tamajēn, yē'ē yo'ore satoca, bacuabi carajeiye beoye huajēreba huajēja'cua'ē.

26 Bainbi si'a ěn yija ba'iyete bani, ja'nrebi junni huesētoca, bacua bonse base'ere coye gare porema'iñē. Ro guaja yo'o yo'osi'cua ba'iyē. Bacuabi gare se'e huajē rani bonse baye gare porema'iñē.

27 Yē'ē yua Bainguē'ru Raosi'quēreba ba'iguēbi yē'ē guēnamē re'oto yo'o concua naconi raiguē, yē'ē Taita Riusu ta'yejeiye go'sijejiye'ru ai ta'yejeiye ai go'sijeiguēbi ti'an raija'guē'ē yē'ē. Ti'an rani, ja'nrebi, si'a bain yo'o yo'ojēn ba'ise'ere cuencueni, bacua ro'ija'yete insija'guē'ē yē'ē.

28 Yureca, mēsacuani ganreba yihuoguē quēayē yē'ē. Mēsacua jubē ba'icua yequēcua ěnjo'on nēcacuabi yuta junni huesēma'iñē. Ru'ru yē'ē, Bainguē'ru Raosi'quēreba ba'iguēbi ai ta'yejeiye ějaguē ba'iyē'ru guēnamē re'otobi raiguēna, mēsacuabi ěñaja'cua'ē, cabi.

17

La transfiguración de Jesús

¹ Cani ja'nrëbi, te'e ëntë sara te'e ba'i umuguse, Jesusbi yua ëmë cubëna mëji'i. Mëni, Pedro, Santiago, Santiago yo'jeguë Juan, bacua se'gare ja'anruna mëabi.

² Mëani, bacuabi ëñajëna, baguë ba'iyë yua tin ëñobi. Baguë zia yua ënsëguë ma'ñoñe'ru ai go'sijei ziara runji'i. Baguë caña yua mia re'oto ñatani saoye'ru ai ta'yejeiye ai pojeiyereba ai go'sijei cañara runji'i.

³ Ja'nrëbi, Moisés, Elías, bacuabi gaje meni nëcahuë. Jesús naconi coca cajën nëcahuë.

⁴ Ja'nca nëcajëna, Pedrobi Jesusni cabi:

—Ëjaguë, ¡maibi ënjo'onre ba'ijëna, ai re'oye ba'iji! Ja'nca sëani, më'ëbi yëtoca, samute huë'erëanre yo'ozaniñë. Te'e huë'erë më'ëre yo'ocaiyë. Te'e huë'erë Moisesre yo'ocaiyë. Te'e huë'erë Elíasre yo'ocaiyë yë'ë, cabi.

⁵ Yureca, Pedrobi yuta coca cani tējima'iguëna, picobë ai miañe ba'ibëbi nëca meni, bacuare na'oguëna, picobë sa'nahuëbi bain cocare achoni raobi:

—Ënquë yua yë'ë Zin ai yësi'quë'bi ba'iji. Baguëni ai ba'iyë ai bojoyë yë'ë. Baguëbi coca caguëna, mësacua achajën ba'ijë'ën, achoni raobi.

⁶ Ja'nca achoni raoguëna, Jesusre concuabi ai ba'iyë ai achajën ruinjën, yijana tanni umehuë.

⁷ Tanni umejëna, ja'nrëbi Jesús yua bacuana pa'róni cabi:

—Mësacua huëijë'ën. Huaji yëye beoye gare ba'ijë'ën, cabi.

8 Caguëna, bacuabi mëiñe ëñani cu'eto, Jesús se'gabi bacua naconi bajji'i.

9 Ja'nrëbi, cubëbi gajejën, Jesusbi bacuani coca guansebi:

—Mësacua guënamë toya yure ëñase'e yua yequëcuani gare quëaye beoye ba'ijë'ën. Yë'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi junni tonni go'ya raiye tëca ja'nca quëaye beoye ba'ijë'ën, guanseguë cabi.

10 Caguëna, baguëre concuabi baguëni senni achahuë:

—Ira coca ye'yocuabi, Elíasbi ru'ru ti'an raiye ba'iji cajën, ¿guere ro'tajën caye'ne? senni achahuë.

11 Senni achajënna, sehuoguë quëabi:

—Te'e ruiñe cayë bacua. Elíasbi ru'ru ti'an raiye ba'iji. Si'aye mame re'huaguë rajji.

12 Yureca, mësacuan ganreba cayë yë'ë. Elíasbi yuara ti'an raisi'quë bajji'i. Ja'nca ba'iguëna, baguëre je'o bacuabi baguëte huesëjën, ro bacua gu'a ëase'ere baguëni gu'aye yo'ojën baë'ë. Ja'nca yo'ojën ba'icuabi yë'ëre'ga, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëna, yë'ëni ai gu'aye yo'ojënna, ai ba'ie ai yo'oja'guë'ë yë'ë, quëabi Jesús.

13 Ja'nca quëaguëna, baguëre concuabi achani, Juan Bautizaguë ba'iyete quëaguëna, masihuë.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

14 Ja'nrëbi, bain jubë ba'iruna ti'anjënna, yequëbi Jesusna ti'an rani, gugurini rëanni cabi:

15 —Ëjaguë, yë'ë zinni ai oire bani conjë'ën. Hue'nhue neni, toana tainguë yua ziyana tonni ruiguë yo'oji.

16 Ja'nca yo'oguëna, më'ëre concuabi huachoja'bë caguë, baguëte rahuë. Raguëna, bacua poremaë'ë, cabi.

17 Caguëna, Jesusbi bacuani cabi:

—¡Yë'ëni si'a recoyo ro'taye ai caraji mësacuare! ¡Ro ën yija bain gu'aye ro'taye'ru ro ro'tajën ba'iyë mësacua! ¿Mësacuani yuta quejei zoe ye'yoye baye'ne? ¿Mësacua ye'yeye quejei zoe yuta ëjoye baye'ne yë'ë? Ba hua'guëre yua yë'ëna rajë'ën, cabi.

18 Cani, baguëte rajënna, ba gu'a hue'nhue huatini bëinguë guansení cabi. Caguëna, huatibi etani saiguëna, zin hua'guëbi ja'ansi'quë huajë raji'i.

19 Ja'nrëbi jë'te, ba concua se'gabi Jesusna rani senni achahuë:

—¿Yëquëna hua'na guere ba huatire etoni saoye poremate'ne? senni achahuë.

20 Senni achajënna, sehuobi:

—Mësacuare yë'ëni recoyo ro'taye caraguëna, huatire etoni saoye poremaë'ë. Mësacuani ganreba yihuoguë cayë. Mostazara'carë ai zinra'carë ba'iguëna, mësacuabi ja'an se'gare'ru yë'ëni recoyo ro'tatoca, que cubëna, Ja'anse'e quëñëni yequëruna saijë'ën guansejënna, ja'anse'ebi quëñëni saiji. Mësacuabi yë'ë poreyete te'e ruiñe recoyo ro'tajën ba'itoca, si'aye yo'oye poreyë mësacua.

21 Ja'an huati hua'ire etoni saoye yëtoca, mësacuabi aon aiñe jo'cajën, Riusuni ujareba ujajën ba'ijë'ën, sehuoguë cabi Jesús.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

22 Ja'nrëbi, bacuabi se'e Galilea yijare te'e ba'ijën ganijënna, Jesusbi bacuani yihuoguë quëabi:

—Yè'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëna, yequëcuabi yè'ëre preso zeanni, gu'a baina insija'cua'ë.

²³ Insijëna, bacuabi yè'ëni huani senjoja'cua'ë. Huani senjorena, ja'nrëbi, samute umuguseña bani, yè'ëbi go'ya raija'guë'ë, quëabi. Ja'nca quëaguëna, bacuabi achani, ai ba'ie ai sa'nti hua'na baë'ë.

El pago del impuesto para el templo

²⁴ Ja'nrëbi, Capernaum huë'e jobona ti'anjëna, Riusu huë'e impuesto curi cocuabi Pedrona sani, baguëni senni achahuë:

—¿Më'ë ëjaguë yua ba impuesto curire ro'iguë? senni achahuë.

²⁵ Senni achajëna:

—Jaë'ë. Ro'iji, sehuobi.

Ja'nca sehuoni, ja'nrëbi huë'ena ti'anni, ro'i co-care Jesusni senni achaza caguëna, Jesusbi ru'ru baguëni senni achabi:

—¿Guere ro'taguë'ne, Simón? Ën yija bain ta'yejeiye ëjacuabi impuesto curire senni achajën, ¿jarocuani seña'ne? ¿Bacua te'e bainni, o tincuani ro'ie seña? senni achabi.

²⁶ Senni achaguëna, Pedrobi:

—Tincuani ro'ie seña, sehuobi.

Sehuoguëna, Jesusbi cabi:

—Te'e ruiñe cahuë më'ë. Ja'nca ba'iguëna, ta'yejeiye ëjacua te'e bain yua gare ro'ie beoye ba'icua'ë.

²⁷ Ja'nca ba'itoca, impuesto curi sencuabi bëinma'iñe cajën, ba curire roñu. Zitarana sani, huitose'enre senjoni, hua'ire mauj'ën. Ru'ru mausi'quëre inni, baguë yi'obote ya'oni ëñato, curi

so'cohuare tinjaja'guë'ë më'ë. Ja'an so'cohuate sani, mai samucua impuesto ro'iyete ba impuesto sencuana insijë'ën, cabi.

18

¿Quién es el más importante?

¹ Caguëna, ja'nrebi, Jesusre concuabi baguëna rani, baguëni senni achahuë:

—Riusu ba'i jobona ti'anjën, yëquëna jubë ba'icua ba'iguë, ¿jaroguëbi quë'rë ta'yejeiye ëjaguë ba'ija'guëguë'ne? senni achahuë.

² Senni achajënna, baguë yua zin hua'guëre choini, bacua jobona nëconi ëñoni,

³ bacuani yihuoguë cabi:

—Mëacuani ganreba yihuoguë cayë yë'ë. Mëacu ro'tajën ba'iyete jo'cani, zin hua'na ro'tajën ba'iyë'ru ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'nca ba'ima'itoca, Riusu ba'i jobona ti'añe gare porema'inë.

⁴ Ën hua'guë zin hua'guë ba'iyë'ru ba'itoca, yequëcua ba'iyë'ru quë'rë yo'jereba ba'iguë'ë yë'ë ro'taguë ba'itoca, ja'anguëbi Riusu ba'i jobona ti'anni, quë'rë ta'yejeiye ëjaguë ba'ija'guë'bi.

⁵ Yë'ë ba'iyete ro'tajën, zin hua'na ënquë'ru ba'icuani conjën ba'itoca, yë'ëre'ga güina'ru ai conjën ba'iyë.

El peligro de caer en pecado

⁶ Zin hua'na ënquë'ru ba'icuabi yë'ëni si'a re-coyo ro'tajënna, bacuare gare gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën. Bainguëbi yua te'eguëni gu'a jucha yo'o güesetoca, baguëni ai bëinreba bënni sen-joja'guë'bi Riusu. Ru'ru jai gata to'obëbi inni,

baguë ñaje tēcana gueonni, baguëte jai ziayana senjoni rēotoca, baguëte què'rè re'oye ba'ire'abi.

⁷ Bainbi gu'aye yo'ojèn, yequēcuanì jucha yo'o güesejèn ñu'ñujeima'ĩñë. Ja'nca ba'ijëna, bacuani ai bënni senjoñe canì jo'case'e ba'iji.

⁸ Yureca, më'ë èntè sarabi, më'ë guëonbi gu'a juchare yo'o èaye ro'tatoca, tēyoni senjotoca, què'rè re'oye ba'ire'abi. Te'e èntè sara se'ga, o te'e guëon se'ga baguëbi Riusu ba'i jobona ti'antoca, què'rè re'oye ba'iji. Samu èntè saraña, samu guëoña baguëbi jai toana senjosi'quë ba'itoca, ai gu'aye ba'iji.

⁹ Më'ë ñacogabi gu'a juchare yo'o èaye ro'tatoca, më'ë ñacogate rutani senjotoca, què'rè re'oye ba'ire'abi. Te'e ñacoga se'ga baguëbi Riusu ba'i jobona ti'antoca, què'rè re'oye ba'iji. Samu ñacogaña baguëbi jai toana senjosi'quë ba'itoca, ai gu'aye ba'iji. Ja'nca sèani, gu'a jucha yo'oye gare jo'canì senjojèn ba'ijè'ën.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰ Ja'nca sèani, mësacua èñare bajèn, zin hua'na ènquë zin hua'guë ba'iyè'ru gare gu'aye yo'oye beoye ba'ijè'ën. Te'eguëtere'ga gare gu'aye yo'oye beoye ba'ijè'ën. Mësacuanì ganreba yihuoguë quèayë. Bacua anje hua'na èñajèn cuiracuabi yè'è Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëte gare jo'caye beoye baguë naconi te'e ba'ijèn ba'iyè.

¹¹ Yè'è yua Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi gu'a ma'ana ganijèn huesëcuare cu'eni, bacuare tèani baza caguë, ja'an raisi'quë'è yè'è.

¹² Mësacua yua èn cocare ro'tani ye'yèjè'ën. Jo'ya baguëbi yua cien oveja hua'na baguëbi, te'eguëbi

quëñëni huesëguëna, ¿queaca yo'oguë'ne? Baguë oveja jubë, noventa y nueve ba'icuaire cu jabana jo'cani, ba quëñëni huesësi'quëni cu'eguë saiji.

13 Cu'eni, baguëte tinjatoca, mësacuani ganreba quëayë, baguëte ai ta'yejeiye ai bojoji. Baguë oveja jubë noventa y nueve ba'icua quëñëni huesëma'isi'cuare bojoye'ru baguëte quë'rë ta'yejeiye ai bojoji.

14 Ja'nca ba'iguëna, yë'ë Taita Riusu guënamë re'otore ba'iguëbi ëncua zin hua'nani ëñaguë, Huesëni si'aye gare beoye ba'ija'bë caguë ëñaji.

Cómo se debe perdonar al hermano

15 Më'ë te'e bainguëbi më'ëni gu'aye yo'otoca, baguëna sani, baguë juchare quëajë'ën. Quëaguëna, më'ëni achani bojotoca, re'oji. Më'ë bainguë naconi recoyo te'e zi'inni ba'iyë.

16 Më'ëni achaye güetoca, yequëcua më'ë baincua, te'eguë o samucuaire choini sani, më'ë te'e bainguë gu'aye yo'osi'quëni coca senni achajë'ën. Senni achaguëna, më'ë bain concuabi baguë sehuose'ere achani, baguë juchare te'e ruiñe masiye poreyë. Riusu ira coca toyani jo'case'e'ru güina'ru ba'ija'guë: Samucuabi o samutecuabi te'e quëatoca, te'e ruiñe quëayë, toyani jo'case'e ba'iji.

17 Ja'nca senni achaguëna, ja'nrëbi, gu'aye yo'osi'quëbi më'ë bain concua yihuojën cayete yuta achaye güetoca, baguë gu'aye yo'ose'ere si'a hua'na Riusu bainreba jubë ba'icuaire quëajë'ën. Quëaguëna, bacuabi yihuojënna, ja'nrëbi yuta achaye güetoca, ro gu'a bainguë ba'iyë'ru baguëni ëñamajën ba'ijë'ën. Më'ë bain jubë ba'ima'iguë,

impuesto curi coguë, bacua gu'aye ba'iyete ëñañe'ru, baguëni ëñamajën ba'ijë'ën.

18 Mësacuani ganreba yihuoguë quëayë yë'ë. Mësacua ën yija ënseye cajëna, Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi güina'ru te'e ënseye caja'guë'bi. Mësacuabi ën yija yo'oye jo'caye cajëna, Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi güina'ru te'e jo'caye caja'guë'bi.

19 Ñaca'ga mësacuani yihuoguë quëayë. Mësacua jubë ba'icua samucua se'gabi te'e ro'tajën, Riusuni te'e sentoca, yë'ë Taita Riusu guënamë re'oto ba'iguëbi gare ënseye beoye mësacuare yo'ocaija'guë'bi.

20 Samucua o samutecua, yë'ë ba'iyete recoyo ro'tajën ba'icuabi te'eruna ñë'ca raijënna, yë'ë'ga bacua naconi te'e ba'iyë yë'ë, yihuoguë cabi Jesús.

21 Caguëna, ja'nрэби, Pedrobi rani, Jesusni coca senni achabi:

—Ëjaguë, yë'ë bainguëbi yë'ëni gu'aye yo'oni, ja'nрэби yë'ëni huanë yeye sentoca, yë'ëbi huanë yeye cayë. Ja'nрэби, se'e gu'aye yo'oni se'e huanë yeye sentoca, ¿quejei viaje baguëni huanë yeye caye baye'ne yë'ë? ¿Siete tēca caye baye yë'ë? senni achabi.

22 Senni achaguëna, Jesús sehuobi:

—Ja'an se'ga catoca, ai caraji më'ëre. Më'ë huanë yeyete senni achaguëna, gare jo'caye beoye baguëni setenta y siete tēca huanë yeye caguë ba'ijë'ën, cayë yë'ë, caguë sehuobi.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

23 Sehuoni ja'n'rëbi, bacuani se'e coca yihuoguë quëabi Jesús:

—Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yeye yëtoca, bain ta'yejeiye ëjaguë yo'ose'ere ro'tani ye'yejë'ën. Baguëre yo'o concua curi debese'ere senni achaza caguë, bacuani te'ena, te'ena, choji'i.

24 Choiguëna, te'eguë, ai ta'yejeiye debe baguë, millón ja'o quë'rë ta'yejeiye debe baguëre ba ëjaguëna nëcohuë.

25 Nëcojënna, baguë debese'ere ro'iyë porema'iguëna, ëjaguëbi baguëte bendieye guansebi. Baguë, baguë rënjo, baguë zin hua'na, si'a jubëte bendieni, curi conì, ja'an curibi baguë debese'ere ro'iyë ba'iji, caguë guansebi.

26 Guansequëna, ba yo'o conguëbi ëjaguëna gugurini rëanni, baguëni senreba senni achabi: “Ëjaguë, yuta bëiñe beoye ëjojë'ën. Si'aye bojora'rë ro'iyë yë'ë” senreba senji'i.

27 Ja'nca senni achaguëna, ëjaguëbi baguëni oire bani, baguë debese'e beorure tënnoni, si'aye huanë yeye canì, baguëte debema'iguëte re'huanì etobi.

28 Etoguëna, ba yo'o conguëbi etani, yequë baguë gajeguë cien ja'o debesi'quëre tëhuobi. Tëhuoni, bënni, baguë ñajemona zeanni, Më'ë curi debese'ere ro'ijë'ën cabi.

29 Caguëna, baguë gajeguëbi gugurini rëanni baguëni senreba senni achabi: “Yuta bëiñe beoye ëjojë'ën. Si'aye bojora'rë ro'iyë” senreba senji'i.

30 Senguëna, baguë yua ëjoye güeguëbi baguë gajeguëte preso zeañe guanseni, Më'ë ro'iyë tëca ya'o huë'ere ba'ijë'ën canì jo'cabi.

31 Jo'caguëna, yequëcua baguë gaje concuabi

baguë yo'ose'ere ëñani, ai oire bajën, bacua ëjaguëna sani, si'aye quëani achohuë.

³² Quëani achojënna, ëjaguëbi baguëte choini, baguëni bëinguë cabi: “¡Ai gu'aye yo'ohuë më'ë! Më'ëbi senreba senni achaguëna, më'ë debese'e si'aye tënoni, huanë yeye cahuë yë'ë.

³³ Ja'nca më'ëni oire bani conguëna, më'ë gajeguëni güina'ru oire bani conre'ahuë më'ë” caguë bënji'i.

³⁴ Ja'nca bëinguëbi baguë ya'o huë'e si'nsecuare choini, Baguë si'aye ro'iyë tëca baguëni si'nsejën ba'ijë'ën, caguë guansebi, quëabi Jesús.

³⁵ Ja'nca quëani, ja'nrëbi bacuani ñaca yihuoni tējibi:

—Mësacua'ga më'ë te'e bainni te'e ruiñe oire bani, bacua gu'aye yo'ose'ere güina'ru huanë yeye cajë'ën. Ja'nca cama'itoca, yë'ë Taita Riusu, guënamë re'oto ba'iguëbi mësacuani güina'ru si'nseja'guë'bi, yihuoguë cabi Jesús.

19

Jesús enseña sobre el divorcio

¹ Ja'nrëbi, baguë cocare yihuoni tējini, Galilea yijabi sani, Judea yija, Jordán ziaya que ca'nco ba'i re'otona sani baji'i.

² Sani ba'iguëbi, jai jubëan bainbi be'tejënna, bacua ju'in hua'nare huachobi.

³ Huachoguëna, ja'nrëbi fariseo bainbi ti'an rani, Baguëni huacha sehua güeseñu cajën, baguëni cocare ro coquejën senni achahuë:

—Bainguëbi baguë rënjore jo'cani senjoñe yëtoca, ¿ro baguë yëse'e'ru bagote jo'cani senjoñe poreguë? senni achahuë.

⁴ Senni achajënna, sehuobi:

—¿Mësacua yua Riusu cocare queaca yo'ojën ye'yemate'ne? Ru'rureba ba'isirën, Riusubi bainre re'huaguë, ëmëguëte, romigote, re'huabi.

⁵ Ja'nca re'huaguë, yua ñaca cani jo'cabi: “Yureca ëmëguëbi baguë pë'caguëte pë'cagote gare jo'cani, baguë rënjoni zi'inni ba'ijë'ën. Ja'nca ba'iguëna, ba samucuabi te'e bainguë ba'ie'ru ba'iyë” cani jo'cabi Riusu.

⁶ Ja'nca cani jo'caguëna, bacua yua samucua ba'ie'ru ba'ima'inë. Te'e bainguë ba'ie'ru ba'iyë. Ja'nca ba'ijënna, Riusu re'huani zi'insi'cuare sëani, ro bainbi gare quëñoñe beoye ba'ija'bë, cabi Jesús.

⁷ Caguëna, baguëni senni achahuë:

—Ja'nca ba'itoca, ¿Moisesbi queaca ro'taguë, tin guanseni jo'caguë'ne? Bain rënjore jo'cani senjoñe yëtoca, bagote senjo cocare utina toyani bagona insijë'ën, cani maina jo'cabi, senni achahuë.

⁸ Senni achajënna, sehuobi:

—Mësacua achaye gu'a güecua sëani, Moisesbi mësacua rënjore jo'cani senjoñe ënsemaji'i. Ja'nca ënsema'iguëna, Riusubi ru'rureba ba'isirënbi ja'nca ro'tamaji'i.

⁹ Yë'e'ga yureca ñaca yihuoguë cayë: Si'a bain rënjore jo'cani senjoni, bagobi yequëni yahue bama'itoca, ja'nrëbi yeconi huejatoca, ai gu'aye yo'oyë. Si'a bain yua romigo jo'cani senjosi'coni huejani bacua, ja'ancua'ga ai gu'aye yo'oyë, cabi Jesús.

¹⁰ Caguëna, baguëre concuabi baguëni cahuë.

—Yureca, bainbi bacua rënjo naconi ja'nca bajën ba'itoca, bainbi romi beocua ba'ire'ahuë, cahuë.

¹¹ Cajënna, Jesús sehuobi:

—Si'a bainbi mësacua case'ere achani masiye porema'iñë. Riusu cuencuesi'cua se'gabi achani masiye poreyë.

¹² Ja'ancuabi huejaye porema'iñë cajën ba'iyë. Yequëcua yua zin cu'eye porema'icua'ru tē'ya raisi'cua ba'iyë. Yequëcua yua, bainbi re'huajënna, zin cu'eye porema'icua're'ru re'huasi'cua ba'iyë. Yequëcua yua Riusu yo'ore yo'oza cajën, ja'an ro'ire romi beocua ba'iyë. Ja'an coca cani jo'case'ere achani masiye porecua se'gabi ja'nca huejamajën ba'ija'bë, cabi Jesús.

Jesús bendice a los niños

¹³ Ja'nrëbi, yequëcuabi bacua zin hua'nare rani, bacuare Jesusni ëñoni cahuë. Më'ë ëntë sarañabi bacuana pa'roni, ujajë'ën cajën, ëñohuë. Eñojënna, Jesusre concuabi bacuani bëinjën cani ënsehuë.

¹⁴ Eñsejënna, Jesusbi cabi:

—Zin hua'nabi yë'ëna raija'bë. Bacuare ënseye beoye ba'ijë'ën. Zin hua'na recoyo ro'taye'ru ba'icua, Quë'rë yo'je bainguë'ë yë'ë cacua, ja'ancuabi Riusu ba'i jobo ba'icua'ë, cabi.

¹⁵ Cani ja'nrëbi, baguë ëntë sarañabi zin hua'nana pa'roni, re'oye cani jo'cani, ja'nrëbi saji'i.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶ Saiguëna, ja'nrëbi yequë bainguëbi Jesusna ti'an rani, baguëni senni achabi:

—Ējaguë, Riusu ba'i jobona sani, carajeiye beoye huajëreba huajëye yëyë. Baruna ti'anto, ¿ru'ru gue re'o yo'o yo'oye baye'ne yë'ë? senni achabi.

17 Senni achaguëna, sehuobi:

—¿Më'ë queaca ro'taguë, yë'ëni re'oye yo'o co-care senni achaguë'ne? Riusu se'ga re'oguë'bi ba'iji. Baguë ba'i jobona sani, carajeiye beoye huajëreba huajëye yëtoca, baguë coca guanseni jo'case'ere jo'caye beoye yo'oguë ba'ijë'ën, sehuobi.

18 Sehuoguëna, baguë yua:

—¿Jaro coca? senni achabi.

Senni achaguëna, sehuobi:

—Bainre huani senjoma'ijë'ën. Yeconi yahue bama'ijë'ën. Bonsere jama'ijë'ën. Coquema'iguë ba'ijë'ën.

19 Më'ë pë'caguëte, më'ë pë'cagote te'e ruiñe ëñaguë ba'ijë'ën. Më'ë ja'ansi'quë yëye ba'iyë'ru, më'ë te'e jubë bainre güina'ru ai yëguë ba'ijë'ën. Ja'an coca guanseni jo'case'ere yo'oguë ba'ijë'ën, cabi Jesús.

20 Caguëna, ba banguëbi cabi:

—Ja'an si'aye yë'ë zinrënna achani yo'oguë ba'iyë yë'ë. ¿Guere yuta yë'ëre yo'oye caraguë'ne? cabi.

21 Caguëna, Jesús sehuobi:

—Më'ë yua gare re'ojeiye yënica, më'ë bonse si'aye injani bendiejë'ën. Bendieni, ba curi cose'ere curi beo hua'nana ro insijë'ën. Ja'nca insitoca, Riusu bayete ai ta'yejeiye ai coreba coja'guë'ë më'ë. Ja'nca coja'guë sëani, yë'ëre te'e conguë raijë'ën, sehuobi.

22 Sehuoguëna, ba hua'guëbi achani, ai sa'ntiguë, ro recoyo oiguë saji'i, ai ba'ie ai bonse baguëbi ro insini jo'caye yëma'iguë sëani.

23 Ja'nca saiguëna, Jesús yua baguëre concuani yihuoguë cabi:

—Mësacuani ganreba yihuoguë quëayë yë'ë. Bonse ëjacuabi Riusu ba'i jobona ti'añe yëcuareta'an, ai jëjaji.

24 Ja'anre ai yihuoguë quëayë yë'ë. Bonse ëjacuabi Riusu ba'i jobona ti'añe yëcuareta'an, ai jëjaji. Camello hua'guëbi guëna miu gojena cacye'ru Riusu ba'i jobona ti'añe quë'rë ta'yejeiye ai jëjaji bacuare, yihuoguë cabi.

25 Caguëna, baguëre concuabi ai achajën rëinjën, baguëni senni achahuë:

—Ja'nca ba'itoca, ¿jarocuabi Riusu ba'i jobona ti'añe poreye'ne? Riusu bain tëani baja'cuabi gare beoye, ro'tayë yëquëna, senni achahuë.

26 Senni achaguëna, Jesusbi bacuani ëñani cabi:

—Bain hua'na ja'ansi'cuabi ti'añe gare porema'icua'ë. Riusu se'gabi bacuare tëani baye poreji. Si'aye yo'oye poreguë ba'iguë'bi, cabi.

27 Caguëna, Pedrobi sehuobi:

—Yëquënabi yua yëquëna bonse si'aye gare jo'cani, më'ëni te'e conjën zi'inhüë. Ja'nca sëani, ¿Yëquëna guere coja'ye'ne? sehuoguë senji'i.

28 Senguëna, Jesús sehuobi:

—Mësacuani ganreba quëani achoyë yë'ë. Riusubi si'aye mame re'huanu jo'caguëna, yë'ë yua Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi yë'ë jëja guëna seihuëna bëaguë, ai ta'yejeiye ba'iguëbi bëani ba'ija'guë'ë. Ja'nrebi, mësacua'ga, yë'ëni te'e conjën zi'incua sëani, mësacua jëja guëna seihuëan si'a sara

samuhuëanna bëani ba'ija'cua'ë. Bëani ba'ija'cuabi si'a Israel bain jubëan si'a sara samubëanre ëñani, bacuani ai jëja guansejën ba'ija'cua'ë.

²⁹ Yureca, bainguëbi baguë huë'e, baguë ma'yë sanhuë, baguë yo'je sanhuë, baguë pë'caguë, baguë pë'cago, baguë zin hua'na, baguë ba'i yija, ja'anre yë'ë ba'iye ro'ina gare jo'catoca, baguë yua quë'rë se'e cien viaje'ru ta'yejeiye coni baja'guë'bi. Baguë'ga yua si'arën ba'iguë, gare carajeiye beoye ba'ija'guë'bi.

³⁰ Yequëcua quë'rë ëja bain ba'iye yëcuareta'an, quë'rë yo'je ba'icuaire re'huasi'cua ba'ija'cua'ë. Yequëcua quë'rë yo'je bain ba'icuaireta'an, quë'rë ëja bainre re'huasi'cua ba'ija'cua'ë.

20

La parábola de los trabajadores

¹ Riusu bainbi baguë ba'i jobore ba'ijën, ja'nca ba'iyë. Zio ëjaguë cocare achani, ja'anre ye'yejë'ën. Yo'o concuare cu'eni choza caguë, zijeirën sani, bainre tëhuobi.

² Tëhuoni, “Mësacua si'a umuguse yo'o con-toca, te'e denario so'core ro'iyë” caguëna, “Re'oji. Conñu” cajën saë'ë.

³ Satena, ja'nrebi rëno ñëse ba'iguëna a las nueve'ru ba'iye së'iguëna, ba ëjaguëbi se'e huë'e jobona sani ëñato, yequëcua yo'o cu'ecuabi ro ëjojën baë'ë.

⁴ Ba'ijënna, ba ëjaguëbi choini cabi: “Mësacua sani yë'ë ëye ziona yo'o conjë'ën. Mësacua yo'o yo'oni tëjjënna, re'oye ro'iyë” cabi. Caguëna, yo'o conjën saë'ë.

5 Ja'nrëbi, mëñereba sè'irèn, ja'nrëbi a las tres'ru ba'iyè, ja'anrëan'ga se'e huë'e jobona sani, yequècua yo'o concuare choini, baguè ziona güina'ru saobi ba ëjaguë.

6 Ja'nrëbi, a las cinco'ru ba'iyè se'e sani ëñato, yequècua yo'o beo hua'na choima'isi'cua baë'ë. Ba'ijënna, ba ëjaguëbi, “Mësacua ¿guere ro ëjojën nëcaye'ne ënjo'on?” senni achabi.

7 Senni achaguëna, “Ëja bainbi yëquënare choimajënna, ro ba'iyë” sehuohuë. Ja'nca sehuojënna, ba ëjaguëbi cabi: “Mësacua'ga yë'ë ziona sani, yë'ë yo'ore conjë'ën” cabi. Caguëna, saë'ë.

8 Ja'nca sani tonni, ja'nrëbi na'i si'aguëna, ba ëjaguëbi baguè curi conni cuiraguëte choini, baguëte cabi: “Yua'ë. Yë'ë yo'o consi'cuare choini, bacuare ro'ini saojë'ën. Quë'rë yo'je raisi'cuare ru'ru ro'ini, quë'rë ru'ru raisi'cuare quë'rë yo'je ro'ini saojë'ën” cabi.

9 Caguëna, ja'nrëbi a las cinco choisi'cuabi curi ro'iruna raijënna, te'e denario so'core ga bainguë ba'iyè roji'i.

10 Ja'nca ro'iguëna, zijeirèn choisi'cuabi ëñani, “Quë'rë ta'yejeiye maire ro'ija'guë'bi” ro'tahuë. Ja'nca ro'tacuareta'an, bacuare'ga, ga bainguë ba'iyè te'e denario so'core roji'i.

11 Ro'iguëna, bacuabi conni ëñani, ba ëjaguëni bëinjën

12 cahuë: “Quë'rë yo'je raisi'cuabi te'e hora se'ga yo'o yo'ojënna, yëquënare ro'iyè'ru te'e so'core roë'ë më'ë. Yëquënabi si'a umuguse yo'o yo'ojën, ai ja'su yajijënna, ai guaja yo'ohuë. Ja'nca sëani, yëquënare ai gu'aye yo'ohuë më'ë” cahuë.

13 Cajëna, ba ëjaguëbi sehuobi: “Banhuë. Mësacuani gu'aye yo'omaë'ë yë'ë. Mësacuani yo'o coñe choiguë, te'e denario so'co ro'iye cahuë. Mësacuabi ja'anre masijën,

14-15 mësacua denario so'co ro'ise'ere bani saijë'ën. Yë'ë curi sëani, yë'ë yëse'e'ru ro'iye poreguëbi quë'rë yo'je raisi'cuana mësacua re'ise'e'ru te'e roë'ë yë'ë. Ja'nca bacuare re'oye ro'iguëna, ¿mësacua guere gu'aye ro'tajën bëiñe'ne?” cabi ba ëjaguë.

16 Yureca ja'an cocare achani, Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yëjë'ën. Quë'rë yo'je ti'ansi'cuabi quë'rë jëja ba'icua re'huasi'cua ba'ija'cua'ë. Quë'rë ru'ru ti'ansi'cuabi quë'rë yo'je ba'icua re'huasi'cua ba'ija'cua'ë. Riusubi ai jai jubë bainre choiguëta'an, rëño jubë se'gare baguë bainrebare cuencueni re'huaji.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

17 Ja'nrebi, Jesusbi Jerusalén huë'e jobona saiguë, baguëre concua si'a sara samucua yahue sani, yihuoguë quëabi:

18 —Yureca maibi Jerusalén huë'e jobona saiyë. Sani ti'anjëna, yequëcuabi yë'ëre Bainguë'ru Raosi'quërebare preso zeanni, pairi ëjacua, ira coca ye'yocua, ja'ancuana yë'ëre preso insija'cua'ë. Insijëna, ja'ancuabi yë'ëre gu'aye cajën, yë'ëre huani senjoñe caja'cua'ë.

19 Ja'nca cani, judío bain jubë ba'ima'icua yë'ëre insija'cua'ë. Insijëna, bacuabi yë'ëre jayajën, yë'ëre si'nsejën, yë'ëre huani senjoja'cua'ë. Huani senjoja'cuareta'an, samute umuguseña

bani, Riusubi yë'ëre huajëguëte go'ya rai güeseni jo'caja'guë'bi, yihuoguë quëabi Jesús.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Ja'nrëbi, Zebedeo mamacua, Santiago, Juan hue'ecua, bacua pë'cago naconi Jesusna ti'an rajëna, pë'cagobi baguëna gugurini rëanni, Më'ëbi yë'nica, yë'ëre re'oye yo'ocaijë'ën cago senco'ë.

²¹ Sengona, Jesús yua bagoni senni achabi:

—Më'ë ¿guere senni achago'ne? senni achabi.

Senni achaguëna, bago sehuogo:

—Më'ë ta'yejeiye re'otona ti'anni ba'iguë, yë'ë mamacuare re'oye ëñani, te'eguëni më'ë jëja ca'ncona bëa güesejë'ën. Yequëni më'ë ari ca'ncona bëa güesejë'ën, sehuogo senni achago.

²² Senni achagona, Jesús yua bago mamacuani sehuobi:

—Mësacuabi ro huesë ëaye sen'ë. Yequëcuabi yë'ëni ai ja'si yo'oja'cua'ë. ¿Mësacua güina'ru ai ja'siye ai yo'oye poreja'cua'ne? sehuoguë senni achabi.

Senni achaguëna, bacuabi:

—Ja'nca poreja'cua'ë yëquëna, sehuohuë.

²³ Sehuojëna, yua bacuani cabi:

—Mësacua yua yë'ë ai yo'oye ba'iyë'ru ai yo'ojën ba'ija'cuata'an, yë'ë jëja ca'ncona, yë'ë ari ca'ncona bëaye, ja'anre cuencueni caye porema'inë yë'ë. Yë'ë Taitabi ja'anre cuencueguë, baguë se'gabi ja'anruan bëani ba'ija'cuare cuencueni caja'guë'bi, cabi Jesús.

²⁴ Caguëna, baguëre concua yequëcua si'a sara ba'icuabi achani, Santiago, Juan, bacuani bëinjën ëñahuë.

25 Ja'nca ëñajëнна, Jesusbi si'acuare choini, yihuoguë cabi:

—Ro ën yija bain ta'yejeiye ëjacuabi bacua bain, bacua yo'je ëjacua, si'acuani ai jëja guansejën ba'iyë.

26 Ja'nca ba'icuata'an, mësacuaca yua ja'nca guansema'ija'cua'ë. Mësacua jubë ba'iguëbi ëja bainguë ba'iyë yëtoca, më'ë gajecuanì conni cuiraguë ba'ijë'ën.

27 Ru'ru ba'iguë ba'iyë yëtoca, më'ë gajecua yo'o conguë'ru ruinguë, bacuare cuirani conguë ba'ijë'ën.

28 Yë'ë'ga Bainguë'ru Raosi'quërebabi ba'iguë, yë'ëre cuirani concuare cu'eguë raimaë'ë. Yequëcuani conni cuiraza caguë, bain zemosi'cuare etoye ro'taguë, junni tonguë raisi'quë'ë yë'ë, yihuoguë cabi Jesús.

Jesús sana a dos ciegos

29 Ja'nca canì tonni, Jericó huë'e jobobi saiguëna, ai jai jubë bainbi baguëni conjën saë'ë.

30 Saijëнна, yureca ñaco ëñama'icua samucuabi ma'a yëruhuate ñuë'ë. Ñu'icubì Jesús raiyete achani, ai jëja güijën cahuë:

—¡Ëjaguë, mai ira taita David mamaquëbi ba'iyë më'ë! ¡Yëquënnani oire bani conjë'ën! güijën cahuë.

31 Cajëнна, bain hua'nabi bacuani bëinjën, Güima'ijë'ën, bacuani cahuë. Ja'nca cayeta'an, bacua yua quë'rë jëja güijën cahuë:

—¡Ëjaguë, mai ira taita David mamaquëbi ba'iyë më'ë! ¡Yëquënnani oire bani conjë'ën! güijën cahuë.

32 Güijën cajëнна, Jesusbi nëcajani, bacuare choini, bacuani senni achabi:

—Mësacua ¿guere yë'ëre seña'ne? senni achabi.

³³ Senni achaguëna, bacuabi sehuojën sen'ë:

—Ëjaguë, yëquënare ñaco re'huacaijë'n, sehuojën sen'ë.

³⁴ Ja'nca senni achajënna, Jesusbi bacuani ai oire bani, bacua ñacore pa'robi. Pa'roguëna, bacuabi te'e jëana ñaco ëñani, baguë naconi te'e conni saë'ë.

21

Jesús entra en Jerusalén

¹ Ja'nrëbi, Jesús yua Jerusalén huë'e jobona ti'an bi'rani, Betfagé huë'e jo'borë cueña ba'ijën, Olivo cubë ca'ncorë ba'ijën, Jesusbi baguëre concua samucuaré choini,

² bacuani coca cabi:

—Mësacua que huë'e jo'borëna saijë'n. Burra hua'go, bago zin hua'guë naconi gueonni rëonni'cuare tinjañë. Tinjani, ba hua'nare jo'chini, yë'ëna rajë'n.

³ Yequëcuabi mësacuani ënseto ñaca yë'ë case'e'ru sehuojë'n: Mai Ëjaguëbi bacuare yëji. Jë'te bacuare go'yaji, cajën sehuojë'n, cabi Jesús.

⁴ Yureca ja'an cocare caguëna, Riusu ira bainguë raosi'quë quëani jo'case'ere ro'tajë'n. Riusubi baguë cani jo'case'e'ru güina'ru ba'ija'guë caguëna, yureca Jesusbi baguëre concuani burrote inja'ñe guansebi.

⁵ Riusu ira bainguë raosi'quëbi ru'ru ñaca quëani jo'cabi:

Yureca, Jerusalén huë'e jobo bain ba'ija'cuani quëani achojë'n: Mësacua quë'rë ta'yejeiye ëjaguëbi ti'an raiguëna, baguëte ëñajë'n.

Ēja bain re'oye ěñoñe'ru re'oye ěñoñe beoye
ba'iguēbi burrote tuiguē raiji, quēani jo'cabi.

⁶ Ja'nrēbi, Jesusre concuabi baguē guanseni
case'ere achani, güina'ru yo'ojēn saē'ē.

⁷ Sani, ba burra hua'go, bago mamaquē naconi,
ba hua'nare injani rani, bacua cañate ba hua'nana
tēojēna, Jesusbi tuabi.

⁸ Tuani saiguēna, ai jai jubē bainbi bacua
cañate baguē sai ma'ana uanjēna, yequēcuabi
ju'cahuēanre tēyoni, ma'ana baguē sairuna uan-
huē.

⁹ Ai jai jubē bainbi ja'anrēna saijēn, yo'jena
saijēn, ai bojora bojojēn güihuē:

—¡Hosana! ¡Ai bojoreba bojoñuni! ¡Mai ira
taita ba'isi'quē David mamaquēbi raiguēna, bo-
jojēn bañuni! ¡Mai Ta'yejeiyereba Ējaguē Riusubi
raoguēna, mai Ējaguēni ai bojoreba bojojēn bañuni!
¡Hosana! güijēn cahuē.

¹⁰ Ja'nrēbi, Jesús yua Jerusalén huē'e jobona
ti'anguēna, si'a bain hua'na baru ba'icuabi huē'huē
ganojēn, gue ro'taye beoye ěñajēn,

—¿Gueguēguē'ne? senni achahuē.

¹¹ Senni achajēna, baguē naconi raicuabi se-
huohuē:

—Riusu bainguē raosi'quē'bi ba'iji. Nazaret
huē'e jobo, Galilea ba'i jobobi raisi'quē'bi ba'iji,
sehuohuē.

Jesús purifica el templo

¹² Ja'nrēbi, Jesús yua Riusu uja huē'ena ti'anni ca-
cabi. Cacani, bonse insicua, bonse cocua ba'ijēna,
bacuare etoni saobi. Curi sa'ñecua ba'ijēna,

bacua mesañare bonani taonbi. Ju'ncubo insicua ba'ijëna, bacua ñu'i seihuëanre bonani taonbi.

¹³ Ja'nca yo'oni, bacuani bëinguë cabi:

—Riusu ira coca toyani jo'case'ere ëñato, ñaca caji: “Yë'ë huë'e yua si'a re'oto bain uja huë'e case'e'ë.” Ja'nca toyani jo'case'eta'an, mësuabi ro jiancua gati huë'ere yë'ë huë'ere re'huahuë, bëinguë cabi Jesús.

¹⁴ Caguëna, ja'nrëbi ñaco beocua, yequëcua ca'jacua, bacuabi Riusu uja huë'ena cacani Jesusna ti'anjëna, bacuare huachobi.

¹⁵ Ja'nca huachoguëbi ai ta'yejeiye yo'oni ëñoguëna, pairi ëjacua, a coca ye'yocua, bacuabi ëñani, ai bën'ë. Zin hua'na'ga Riusu uja huë'ere ba'ijën, “Mai ira taita David mamaquëbi raiguëna, ai bojoreba bojojën bañuni” cajën ba'ijëna, bacuabi ai bëinjën,

¹⁶ Jesusni senni achahuë:

—¿Ba zin hua'na coca cajëna, më'ë guere yo'oguë ënsema'iguë'ne? senni achahuë.

Senni achajëna, Jesús sehuobi:

—Bacuare ënsema'iñë. ¿Mësacua yua Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, ën cocare ëñamate?

Zin hua'na, chuchu hua'na yuta ba'icua'eta'an, Riusuni re'o coca bojojën ca güesehuë më'ë, toyani jo'case'e ba'iji, sehuoguë cabi Jesús.

¹⁷ Ja'nca sehuoni, bacuare jo'ceni, jai huë'e jobobi sani, Betania casi jo'borëna ti'anni, baruna canji'i.

Jesús maldice a la higuera sin fruto

¹⁸ Canni ñatani, jai huë'e jobona go'iguëna, ai aon gu'abi baguëre.

19 Aon gu'aguëna, higo uncuere tëani uncuëza caguë, bañëna ti'anni ëñato, higo uncue gare beobi. Ja'o se'ga baji'i. Ja'nca ba'iguëna, Jesús yua bañëna bënni senjoñe cani jo'caguë:

—¡Gare se'e higo uncuere quëiñe beoye ba'ijë'ën, cani jo'cabi.

Cani jo'caguëna, ba higo sunquiñëbi te'e jëana cueneni si'abi.

20 Cueneni si'aguëna, Jesusre concuabi ai ëñajën rëinjën, baguëni senni achahuë:

—¿Bañë queaca yo'oguë cueneni si'aguë'ne? senni achahuë.

21 Senni achajëna, Jesús sehuobi:

—Mësacuan ganreba yihuoguë quëayë yë'ë. Mësacua yua huaji yëye beoye ba'ijën, Riusu ta'yejeiye yo'oye poreyete si'a recoyo ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'nca recoyo ro'tajën ba'itoca, yë'ë yua higoñëna yure yo'ose'e'ru quë'rë ta'yejeiye yo'oye poreja'cua'ë mësacua. Que cubëre'ga ta'yejeiye yo'oye poreja'cua'ë. Ën cocare cajën, “Ënjo'onbi gare quëñëni, ja'anse'ebi jai ziyana runi huesëjë'ën” ja'anre guansejëna, Riusubi ba cubëte ja'nca quëñoni rëoni huesoji.

22 Mësacuabi Riusuni coca senni achajëna, Riusubi si'aye gare ënseye beoye mësacuana insiji, baguëni si'a recoyo ro'tajën ba'itoca, yihuoguë cabi Jesús.

La autoridad de Jesús

23 Cani, ja'nrebi Riusu uja huë'ena cacani, bainni ye'yo bi'rabi. Ye'yo bi'raguëna, pairi ëjacua, judío bain iracua, bacuabi ti'an rani, baguëni senni achahuë:

—¿Më'ë queaca ro'taguë, ënjo'ona rani ëjaguë yo'oye'ru yo'oguë'ne? ¿Nebi më'ëre guanseni raore'ne? senni achahuë.

²⁴ Senni achajëna, Jesús sehuobi:

—Yë'ë'ga yua mësacuani coca senni achayë. Senni achaguëna, mësacua yua te'e ruiñe sehuojë'ën. Ja'nca sehuotoca, ja'nrëbi, yë'ë ëjaguë ba'iyete mësacuani quëayë yë'ë.

²⁵ ¿Nebi Juanni bain bautizaye guanseni raore'ne? ¿Riusu raosi'quë o ën yija bain raosi'quë baquë baguë? senni achabi.

Senni achaguëna, bacuabi sa'ñeña yahue ca bi'rahuë:

—Baguë senni achase'ere sehuoye ai jëjaji maire. Riusu raosi'quë baji'i sehuotoca, Jesusbi maini: “¿Mësacua queaca ro'tajën, baguëni recoyo ro'tamate'ne?” cama'iguë.

²⁶ Ja'nca ba'iguëna, “Bain raosi'quë baji'i” caye güeyë mai. Si'a bainbi Juan ba'ise'ere te'e ruiñe ro'tajën, Riusu bainguë raosi'quë baji'i ro'tajën ba'icua sëani, tin caye huaji yëyë mai, sa'ñeña cahuë bacua.

²⁷ Ja'nca cani, ja'nrëbi, Jesusni sehuohuë:

—Juan raose'ere huesëyë yëquëna, sehuohuë.

Ja'nca sehuojëna, Jesusbi bacuani cabi:

—Mësacua ja'nca sehuotoca, yë'ë ëjaguë ba'iyete, yë'ë raose'ere mësacuani gare quëaye beoye ba'iyë yë'ë, cabi Jesús.

La parábola de los dos hijos

²⁸ Cani ja'nrëbi, yeque coca bacuani yihuoguë cabi:

—Ën cocare achani ro'tani ye'yejë'ën. Yequë bainguëbi samu mamacuani babi. Ma'yë

ba'iguëna sani, “Mami, yure umuguse mē'ë sani, ziona yo'o yo'oguë ba'ijë'ën” cabi.

²⁹ Caguëna, “Bañë. Yëma'inë” sehuobi. Ja'nca sehuoguëbi jë'te “Gu'aye sehuohuë yë'ë” se'e go'iye ro'tani, ziona sani yo'o yo'obi.

³⁰ Ja'nrebi, baguë taitabi yequë mamaquë, ba yo'jeguë ba'iguëna sani, güina'ru cabi. Caguëna, baguë yua “Jaë'ë. Saiyë, Taita” sehuobi. Ja'nca sehuoguëbi yo'o yo'oguë saimaji'i.

³¹ Ja'nca ba'iguëna, mësacua ro'tani quëajë'ën. ¿Jaroguëbi baguë taita case'ere'ru yo'oguë'ne? ¿Ru'ru ba'iguë o yo'je ba'iguë re'oye yo'oguë'ne? senni achabi Jesús.

Senni achaguëna:

—Ru'ru ba'iguëbi re'oye yo'obi, sehuohuë.

Sehuojëna, Jesús yua bacuani bënguë cabi:

—Mësacuani ganreba caguë quëayë yë'ë. Impuesto curi cocua, gu'a romi hua'na, gu'areba gu'ana ba'icubi mësacua'ru quë'rë re'o bain'ë. Riusu ba'i jobona ti'anjëna, mësacuaca bañë.

³² Juan bautizaguëbi yua mësacuana ti'an rani, re'o bainguë'ru ëñoguëna, baguë quëani achose'ere gare ro'tamaë'ë mësacua. Ja'nca ro'tama'icua'tan, impuesto curi cocua, gu'a romi hua'na, bacubi achani, si'a recoyo ro'tahuë. Ro'tajëna, mësacubi ëñani, mësacua gu'a juchare senjoñe beoye gare baë'ë. Juan coca case'ere gare ro'taye beoye baë'ë mësacua.

La parábola de los labradores malvados

³³ Yureca yeque cocare achani ro'tani ye'yejë'ën. Yequë bainguëbi bisi ëye ziore tanbi. Tanni, tu'ahuëte baguë zio të'ijeije yo'oni, ëye tumu

ro'rohuëte gatabëna te'ntoni, ja'nrëbi ëmë huë'ere nëcobi, ba zio ëñañete.

Ja'nca yo'oni tējini, zio cuiracaicare choini, baguë ziore bacuana jo'cani, yequë yijana saji'i.

³⁴ Sani, ja'nrëbi, ëye tëarën ti'anguëna, zio ëjaguëbi baguëre yo'o concuare choini, ëye tëase'ere injaij'ën caguë, baguë zio cuiracuana saobi.

³⁵ Saoguëna, ja'nrëbi ti'anjënna, ba zio cuiracuabi te'e yo'o conguëte zeanni huani, ja'nrëbi yequëni huani senjoni, yequëni gatabi senjojën huani senjohuë.

³⁶ Ja'nca yo'ojënna, ba ëjaguëbi se'e yequëcua quë'rë jai jubë yo'o concuare saobi. Saoguëna, ba zio cuiracuabi bacuani güina'ru gu'aye yo'ohuë.

³⁷ Yo'ojënna, ja'nrëbi yo'je, ba ëjaguëbi baguë zinre choiguë, “Yë'ë zinre saotoca, baguëni te'e ruiñe ëñañë bacua” ro'taguë, baguë zinre saobi.

³⁸ Saoguëna, zio cuiracuabi baguëte ëñani, sa'ñeña coca cahuë: “Eñajë'ën. Mai ëjaguë zinbi rai'te. Baguë taita bayete conì baja'guëre sëani, raijë'ën. Baguëni huani senjoñu. Ja'nca yo'otoca, baguë yija baja'yete conì bayë mai” sa'ñeña cahuë.

³⁹ Ja'nca canì, baguëte zeanni, baguëte huani senjoni, baguë ga'nihuëte zio hue'se ca'ncona jo'cani senjohuë, yihuoguë cabi Jesús.

⁴⁰ Canì ja'nrëbi, ba bain achacuani senni achabi:

—Ja'nca huani senjojënna, ba zio ëjaguëbi rani, ¿ba cuiracuani guere yo'oja'guë'ne? senni achabi Jesús.

⁴¹ Senni achaguëna, bacuabi sehuohuë:

—Ba zio cuiracuani ai jëja si'nseni, bacuani huani senjoni, ja'nrëbi yequëcua, ba zio tëaja'yete

re'oye insicua, ja'ancuana cuiraye jo'caja'guë'bi, sehuohuë.

⁴² Sehuojëna, Jesús yua bacuani cabi:

—Mësacua yua Riusu coca toyani jo'case'ere ëñajën, ¿ën cocare ro'tamate'ne? Ñaca caji:

Riusubi baguë gatabëte jo'caguëna, ro ën yija bain yo'o concua huë'e yo'ocuabi ba gatabëte ëñani, gu'aji cajën, babëre senjohuë.

Senjocuata'an, ba gatabëbi yua quë'rë ze'en gatabë'ru re'huase'e baji'i.

Mai Ëjaguë Riusubi ja'nca re'huaguëna, maibi ai ëñajën rëinjën ba'iyë, caji Riusu coca.

⁴³ Ja'nca case'e sëani, mësacuani ñaca quëareba quëayë. Riusu yua baguë ba'i jobore mësacuana jo'casi'quëbi yurera mësacuare quëñoni senjoni, yequë bain re'oye cuirani conja'cua, ja'ancuana jo'caja'guë'bi.

⁴⁴ Riusu gatabë jo'case'ere cato, bainguëbi ja'an gatabëna gurutoca, hua'huanani si'asi'quë'ru ruinji. Ja'an gatabëbi bainguëna to'intoca, ya'obë'ru ruinji. Bainbi yë'ëre senjotoca, gurujani huesëyë. Si'nseni senjosi'cua'ru ruiñë, bacuana bëiñe cabi Jesús.

⁴⁵ Caguëna, pairi ëjacua, fariseo bain, bacuabi Jesús coca yihuose'ere achani, “Maire gu'aye cani jo'cabi baguë” cajën,

⁴⁶ baguëni preso zeanja'ma cajën ëñahuë. Bain hua'na si'a jubëbi Jesusre re'oye ëñajën, “Riusu bainguë raosi'quë'bi ba'iji” cajën baë'ë. Ja'nca ba'ijëna, bainre huaji yëjën, baguëte preso zeanmaë'ë.

22

La parábola de la fiesta de bodas

¹ Ja'n'rëbi se'e, Jesusbi bainre yihuoguë, bacuani coca cabi:

² —Riusu ba'i jobo ba'iyete masiye yëtoca, hueja fiesta yo'ose'ere achani ye'yejë'ën. Bain ta'yejeiye ëjaguëbi baguë zin huejaja'yete ro'tani, ai re'o aon fiestate yo'ocaji'i.

³ Baguëre yo'o concuare choini, bain choisi'cua raiye quëajajë'ën caguë saobi. Saoguëna, ba bain choisi'cuabi raima'iñë cahuë.

⁴ Cajëna, se'e yequë yo'o concuani cabi: “Ba bain choisi'cuana sani quëajë'ën. Yureca aon fiestate re'huahuë. Huaca hua'na, toro zin hua'na jujusi hua'na, ja'an hua'nare huani, si'a aonre re'huani, mësacua raiyete ëjoyë yë'ë. Ja'anre bacuani quëajë'ën” cani saobi.

⁵ Saoguëna, yo'o concuabi quëajatena, ba choisi'cuabi ro güeye cani, yequëruanna saë'ë. Yequëbi baguë ziona saji'i. Yequëbi baguë bonse insiruna saji'i.

⁶ Yequëcuaca ba ëjaguëre yo'o concua raosi'cuare ro zeanni, ro gu'aye yo'oni, bacuani huani senjohuë.

⁷ Ja'nca yo'ojëna, bain ta'yejeiye ëjaguëbi ai bëinreba bënji'i. Ja'nca bëinguëbi baguë soldado jubëte bacuani huaye saobi. Saoguëna, bain huani senjosi'cuare sëani, bacuani huani senjoni, bacua huë'e jobore ëoni senjohuë.

⁸ Ja'nca yo'ojëna, ba ëjaguëbi se'e baguëre yo'o concuani cabi: “Yua hueja fiesta yo'oyete gare re'huahuë yë'ë. Re'huaguëna, choisi'cuabi gu'aye sehuojëna, bacuani gare ruiñe ëñama'iñë yë'ë.

⁹ Ja'nca sëani, mësacua yua huë'e jobo ma'añana sani, si'a bainre cu'ejani, fiestana raiye choijë'ën" cani, bacuare saobi.

¹⁰ Saoguëna, baguëre yo'o concuabi sani, bacua bain tinjasi'cuare choë'ë. Re'o bain, gu'a bain, si'acuare choijënna, bacuabi rani, ba ëjaguë fiesta huë'e bu'iyë tëca ti'anhüë.

¹¹ Ti'anjënna, ëjaguëbi cacani ëñato, te'eguëbi yua hueja fiesta can beoguëna,

¹² ëjaguëbi baguëni bëinguë cabi: “¿Më'ë queaca ro'taguë, hueja fiesta canre coma'iguëbi raquë'ne?” caguëna, gare sehuoye beoye baji'i.

¹³ Ja'nca ba'iguëna, ba ëjaguëbi baguë bain concuani cabi: “Baguëni zeanni, baguë guëoñare baguë ëntë sarañare huenni, baguëte quëñoni, hue'se re'oto, zije re'otona senjojë'ën. Ja'anru yua bain ai yo'ojën ba'iru'ë. Bacuabi ai oijën, bacua zemeñoare cuncujën ba'iyë cabi baguë” yihuoguë quëabi Jesús.

¹⁴ Ja'nca yihuoni, ba achacuani se'e cabi: Riusubi ai jai jubë bainre choiguëta'an, rëño jubë se'gare baguë bainrebare cuencueni re'huaji, cabi Jesús.

El asunto de los impuestos

¹⁵ Ja'nca caguëna, fariseo bainbi bacua gajecua sana, bacua naconi coca cahuë: “Jesusbi huacha sehuoja'guë cajën, baguëni coquejën senni achañu” cahuë.

¹⁶ Cani ja'nrebi, bacua bain concua Herodes gu'a gajecua naconi, bacuare Jesusna saohüë. Saojënna, bacua yua Jesusna ti'anni, baguëni coca senni achahuë:

—Ĕjaguë, yëquënabi më'ë coca masiye ye'yose'ere achani, te'e ruiñereba'ë ro'tajën ba'iyë. Ro ën yija bain ye'yojën ba'iyete achama'iguë, te'e ruiñe ye'yoguë'ë më'ë. Ĕja bain achacua ba'itoca, më'ëbi gare huaji yëye beoye te'e ruiñe ba'i coca se'gare ye'yoguë'ë.

¹⁷ Ja'nca sëani, më'ëni coca senni achajën raë'ë yëquëna. Bain ta'yejeiye ëjaguëbi impuesto curi ro'iyë senni achaguëna, ¿maibi baguëni ro'iyë baye? senni achahuë.

¹⁸ Senni achajënna, Jesús yua bacua ro coque ëaye case'ere masibi. Ja'nca masini, bacuani sehuoguë cabi:

—¿Mësacua gu'aye ro'tajën, guere yë'ëni ro coquejën, yë'ëni ro zemo cocare senni achaye'ne?

¹⁹ Impuesto curi so'core injaijë'ën. Ĕñaza, cabi. Caguëna, denario so'cohuate injani rahuë.

²⁰ Rani ëñojënna, bacuani senni achabi:

—¿Jaro bainguë ziabi curi so'cohuate së'iguë'ne? ¿Gue mami hue'eguëbi së'iguë'ne? senni achabi.

²¹ Senni achaguëna:

—Bain ta'yejeiye ëjaguë'bi së'iji, sehuohuë.

Sehuojënna, baguë cabi:

—Bain ta'yejeiye ëjaguë ba ma'carëan ba'itoca, bain ta'yejeiye ëjaguëna go'yani insijën ba'ijë'ën. Riusu ba ma'carëan ba'itoca, Riusuna go'yani insijë'ën, cabi Jesús.

²² Caguëna, bacuabi ai achajën rëinjën quëquësi'cuabi ro jo'cani saë'ë.

La pregunta sobre la resurrección

²³ Ja'nrebi, yequëcua, saduceo bain hue'ecuabi Jesusna ëñajën saë'ë. Ja'ancua yua, Bain ju'insi'cua

yua go'ya raima'icua ba'iyë, ja'anre cajën ye'yojën ba'iyë. Ja'nca ba'icuabi Jesusna sani, baguëni coca senni achajën,

²⁴ baguëni cahuë:

—Ëjaguë, Moisés coca canì jo'case'ere m'ëni senni achajën raë'ë. Maina ñaca toyani jo'cabi baguë: Bainguëbi zin beoguë banica, ja'anguëbi junni huesëtoca, baguë yo'jeguëbi baguë rënjo jo'casi'core huejaye baji. Bagote huejani, baguë ma'yëre zinre cu'ecaiye baji baguë, toyani jo'cabi Moisés.

²⁵ Ja'nca toyani jo'caguëna, yureca yequëcuabi yëquëna jubëte baë'ë. Ma'yëreba ba'iguëbi baguë yo'jecua, te'e ëntë sara te'ecua naconi baë'ë. Ma'yëreba ba'iguëbi baguë rënjoni huejani, zin beoguëbi junni huesëni, baguë rënjore ba yo'jeguëna jo'cabi.

²⁶ Jo'caguëna, ba samu ba'iguëbi ba hua'jegoni huejani, güina'ru junni huesëbi. Ja'nrëbi samute ba'iguë, te'e ëntë sara samu ba'iguë tëca, si'acuabi bagoni huejani, güina'ru zin beocua junni huesëhuë.

²⁷ Junni huesëjënna, ja'nrëbi yo'je, ba hua'jego'ga junni huesëgo.

²⁸ Ja'nca junni huesësi'cuabi se'e go'ya raitoca, ¿bago yua jaroguë rënjo ba'ija'go'cone? Si'acua te'e ëntë sara samucua bagoni basi'cua sëani, ¿m'ë guere quëaguë'ne? baguëni senni achani, baguë huacha sehuoye ëjojën nëcahuë.

²⁹ Ëjojën nëcajënna, Jesusbi bacuani sehuoguë cabi:

—Mësacua yua ai huacha ro'tajën ba'icua'ë. Riusu cocareba toyani jo'case'ere gare huesëjën

ba'icua'ë. Riusu ta'yejeiye yo'o yo'oye poreyete gare huesëjën ba'icua'ë mësacua.

³⁰ Bain junni huesësi'cuabi go'ya raijën, sa'ñeña gare huejama'icua ba'iyë. Riusu anje sanhuë guënamë re'otore ba'icua'ru ba'iyë bacua.

³¹ Yeque cocare'ga mësacuani yihuoye bayë yë'ë. Mësacua yua Moisés toyani jo'casi pëbëte anconi, toa zëinsi sahua quë'rona ëñani, bain ju'insi'cua go'ya raiyete ye'yejë'ën. Riusubi yua Moisesni ñaca quëaguë ba'nji:

³² “Abraham yua yë'ëni Taita Riusu caji. Isaachi yë'ëni Taita Riusu caji. Jacobi yë'ëni Taita Riusu caji” Riusubi quëaguë ba'nji. Ja'nca quëasi'quë sëani, mai Ëjaguë Riusubi bain junni huesësi'cua, bacua Riusu beoguë'bi ba'iji. Bain huajëcua, bacua Riusu se'ga ba'iguë'bi, sehuoguë cabi Jesús.

³³ Ja'nca sehuoguëna, bain hua'nabi achani, baguë coca yihuoguë ye'yose'ere ai achajën rën'ë.

El mandamiento más importante

³⁴ Jesús yua saduceo bainni ja'nca sehuoguëna, gare caye beoye baë'ë. Ja'nca ba'ijëna, fariseo bainbi ja'anre achani, bacuabi ñë'cani baë'ë.

³⁵ Ba'ijëna, bacua jubë ba'iguë, ira coca ai re'oye ye'yesi'quëbi Jesús sehuoja'yete masiza caguë, Jesusna sani coca senni achabi:

³⁶ —Ëjaguë, Riusu coca guanseni jo'case'ere cato, ¿Gue cocabi quë'rë ta'yejeiye ba'i coca ba'iguë'ne? senni achabi.

³⁷ Senni achaguëna, Jesús sehuobi:

—“Më'ë Ëjaguë Riusuni ai yëreba yëguë ba'ijë'ën. Më'ë recoyo, më'ë yacahuë, më'ë ro'taye, ja'anbi

më'ë porese'e'ru si'a jëja baguëni ai yëreba yëguë ba'ijë'ën.”

³⁸ Ja'an coca yua quë'rë ta'yejeiye ba'i coca'ë cayë yë'ë.

³⁹ Yequë coca ai ta'yejeiye ba'i cocare'ga maina guanseni jo'case'e ba'iji. Ñaca caji: “Më'ë te'e bainni ai yëreba yëguë ba'ijë'ën. Më'ë ja'ansi'quë yëguë ba'iyë'ru më'ë te'e bainni ai yëreba yëguë ba'ijë'ën” guanseni jo'case'e ba'iji.

⁴⁰ Ja'an coca, samu guanseni jo'casi coca yua Riusu coca quë'rë ta'yejeiye ba'i coca ba'iji. Moisés coca toyani jo'case'e, Riusu ira bain raosi'cua toyani jo'case'e, si'ayete ëñani masito, ja'an samu coca yure quëase'ebi quë'rë te'e ruiñe ye'yoni ëñosi coca ba'iji, sehuoguë cabi Jesús

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Ja'n'rëbi, fariseo bainbi barure ñë'casi'cua ba'ijëna, Jesusbi bacuani

⁴² coca senni achabi:

—Mësacua yua ba Cristo Raosi'quëreba ba'iyete ro'tato, ¿ja'an hua'guë, jaroguë zinguë'ne? Quëajë'ën yë'ëre, caguë, senni achabi.

Senni achaguëna:

—Mai ira taita ba'isi'quë David, ja'anguë zin ba'iji, sehuohüë.

⁴³ Sehuojëna, Jesusbi bacuani senni achabi:

—Ja'nca sehuoto, ëñere ro'tani sehuojë'ën. Riusu Espíritubi Davidni ro'ta güesequëna, Davidbi ñaca cani jo'cabi:

⁴⁴ Riusubi yë'ë E'jaguëni cabi:

“Yë'ë jëja ca'ncona bëani, më'ë je'o carajei ñësebö tëca ba'ijë'ën” cani jo'cabi.

⁴⁵ Ja'nca cani jo'caguë, Cristo raosi'quëre David zin caye poremaji'i, baguëte Ëjaguë casi'quë sëani, sehuoguë cabi Jesús.

⁴⁶ Ja'nca sehuoguëna, si'acuabi ro caye beoye ba'ijën baë'ë. Ja'an umugusebi baguëni se'e coca senni achaye huaji yëjën baë'ë.

23

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

¹ Ja'nrebi Jesús yua bain jubë, baguëre concua, bacuani coca yihuoguë cabi:

² —Ira coca ye'yocua, fariseo bain, bacua yua Moisés coca toyani jo'case'ere ëñajën, bainni ye'yojën quëacua ba'iyë.

³ Ja'nca ba'ijënna, bacua quëaye si'aye achani re'oye ro'tajën, te'e ruiñe yo'ojën ba'ijë'ën. Bacua yo'ojën ba'iyete cato, ja'anre güina'ru yo'oye beoye ba'ijë'ën. Bacuabi ai coca yihuojën quëacuata'an, bacua quëaye'ru te'e ruiñe yo'oma'icua ba'iyë.

⁴ Bain hua'nani coca guanseyën, Te'e ruiñe yo'ojën ba'ijë'ën cajënna, ai jëja yo'ojën guajayë. Ja'nca guajajënna, bacuaca gare coñe beoye ba'icua'ë.

⁵ Bacua yo'oyete cato, bainbi ëñani maire re'oye ro'tajën ba'ija'bë cajën, ja'anre ro'tajën, bacua yo'o ma'carëanre yo'ojën ba'iyë bacua. Riusu coca toyani bacua canna së'quese'ere ai ba'iyë ju'ijën ëñoñu cajën, quë'rë zoa ma'carëan can yëruhuabi re'oye reojën ëñoñu cajën, ja'anre yo'ojën ba'icua'ë.

6 Aon fiestana saito, què'rè ëja bain ba'iruna bëani ba'ijën bojoñu cayë. Riusu coca ye'ye huè'ena saito, què'rè re'oruanna bëani ba'ijën bojoñu cayë.

7 Huè'e joborebana saito, bain saludayete ai bojojën ëjoyë. Bainbi bacuare saludato, Ta'yejeiye ëjaguë catoca, ai bojoyë.

8 Ja'nca ba'icuata'an, mësacua yua ja'an saludayete cu'eye beoye ba'ijë'ën. Mësacua yua te'e ëjaguë se'gare achaye bayë. Mësacua si'acua yua te'e bain ba'iyë.

9 Mësacuabi ën yija bainre saludatoca, Taitareba gare caye beoye ba'ijë'ën. Taita Riusu yua guënamë re'otore ba'iguëna, ja'anguë se'gani Taitareba saludajën cajën ba'ijë'ën, gañaguëre sëani.

10 Bainbi mësacuani ëjaguë caye, ja'anre cu'eye beoye ba'ijë'ën. Cristo se'gabi mësacua ëjaguë'bi ba'iji, gañaguëre sëani.

11 Mësacua jubë ba'iguëbi què'rè ëja bainguë ba'itoca, më'ë gajecuanì conni cuiraguë ba'ijë'ën.

12 Què'rè ëja bainguë'ru re'huasi'quë baza catoca, què'rè yo'je bainguë'ru re'huasi'quë ba'ija'guë'bi. Què'rè yo'je bainguë'ru, ro yo'o con hua'guë'ru re'huasi'quë baza catoca, ëja bainguë'ru re'huasi'quë ba'ija'guë'bi, yihuoguë cabi Jesús.

13 Ja'nca canì, ja'nрэbi fariseo bain, ira coca ye'yesi'cua, bacuare ai bëinguë canì jo'cabi:

—Mësacua ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. Riusu ba'ì jobona ti'añe yëcuani ënsejënna, ai bënni senjoñe canì jo'case'e ba'iji mësacuare. Mësacua baruna ti'anma'icuabi ba ti'añe yëcuare ënseyë.

14 Mēsacua ira coca ye'yocua, fariseo bain, re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. Romi hua'je hua'na huë'eñare tēani, bacuare senjoni ja'nrebi, Re'o bain ba'iyë ñoñu cajën, uja coca ro zoe senreba sencua sēani, ai bēnni senjoñe cani jo'case'e ba'iji mēsacuare. Mēsacua yua quë'rë ta'yejeibe bēnni senjosi'cua ba'ija'cua'ë.

15 Mēsacua ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. So'o bainguëte cu'eni Riusu bainguëre baguëte re'huaza cajën, si'a ën yija re'otona ro ganijën ba'ijën, baguëte cu'eni tinjani, mēsacua cocare ye'yoni tējijënna, baguë yua mēsacua'ru quë'rë gu'a bainguë re'huasi'quëbi ba'iji. Mēsacua naconi Riusu toana te'e saiji. Ja'nca yo'ocuare sēani, ai bēnni senjoñe cani jo'case'e ba'iji mēsacuare.

16 Mēsacua yua Riusu ma'a ñocua ba'iyë yëquëna cajën, ro ñaco beocua'ru ba'ijën, Riusu ma'a ñoñe huesëcua'ë. Ja'nca sēani, ai bēnni senjoñe cani jo'case'e ba'iji mēsacuare. Ën cocare ro huesë ëaye cajën ba'iyë mēsacua: “Bainbi Riusu uja huë'ere ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, bacua ganreba coca cuencueni case'e'ru yo'oye jo'caye poreyë. Ja'nca porecuabi Riusu uja huë'e zoa curire ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, bacua cuencueni case'e'ru yo'oye bayë” cajën ba'iyë mēsacua.

17 Ja'nca cacuabi ro ro'tajën, ñaco beocua'ru ba'ijën, gu'aye yo'ojën ba'iyë. Ba zoa curire ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, gare huacha yo'ojën ba'iyë. Riusu uja huë'ere quë'rë ro'tajën ba'ijë'ën.

18 Ja'nrebi yeque coca mësacuabi ro ro'tajën guansejën ba'iyë: “Bainbi misabëte ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, bacua cuencueni case'e'ru yo'oye jo'caye poreyë. Ja'nca porecuabi Riusuna insise'e, misabëna jo'case'e, ja'anre ro'tajën ganreba coca cuencueni catoca, bacua cuencueni case'e'ru yo'oye bayë” cajën ba'iyë mësacua.

19 Ja'nca cacuabi ro ro'tajën ñaco beocua'ru ba'ijën, ro huesë hua'na'ru ba'iyë. Riusuna insisi ma'carëte ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, gare huacha yo'ojën ba'iyë. Riusu huë'e misabëte quë'rë ro'tajën ba'ijë'ën. Ba insisi ma'carëte misabëna tëoguëna, re'o maca'ë caji Riusu.

20 Ja'nca ba'iguëna, misabëte ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, babëna tëose'ere'ga ro'tajën, ganreba coca cuencueni cayë.

21 Riusu uja huë'ere ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, Riusu yua ba huë'ere ba'iguë, ja'anguëre'ga ganreba coca cuencueni cayë.

22 Guënamë re'otore ro'tajën, ganreba coca cuencueni catoca, Riusu jëja guëna sei'huëre'ga ro'tajën ganreba coca cuencueni cayë. Riusure'ga ro'tajën, ganreba coca cuencueni cayë.

23 Mësacua, ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. Menta, anís, comino, ja'an re'o sën ja'ore ro'tajën, décima parte ba'iyete quëñoni, ja'anre Riusuna insijën ba'icua'ë. Ja'nca insijën ba'icuata'an, Riusu jëja coca guanseni jo'case'ere ro ro'tajën, ro yo'omajën ba'iyë mësacua. Re'oye yo'oye, bainni oire bani coñe, Riusuni si'a recoyo ro'taye,

ja'anre guanseni jo'case'e ba'iguëna, quë'rë jëja ro'tajën yo'ojën ba'ijë'ën mësacua. Ja'nca ro'tamajëna, ai bënni senjoñe cani jo'case'e ba'iji mësacua. Re'o sën ja'ore Riusuna insijëna, re'oye yo'ohuë. Ja'anre yo'ojën, Riusu jëja coca guanseni jo'case'ere'ga ru'ru quë'rë ta'yejeiye yo'ojën ba'ire'ahuë mësacua.

²⁴ ¡Ja'nca yo'oma'isi'cuabi Riusu ma'are bainni ëñocua ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën, ñaco ëñama'icua'ru ba'iyë mësacua! Mësacua aonre ainjën, taya hui'yare ëñani, rutani senjoñë. Ja'nca senjocuabi camello hua'guë jaiguëte ëñamajën, ja'anguëte ro ro'tajën rëoñë mësacua.

²⁵ Mësacua ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. Tasa ro'rohuë, guëna re'ahuë, ja'anre zoajën, guërëbë ca'nco se'gare zoajën ba'iyë mësacua. Yacahuëte zoaye beoye ba'iyë. Güina'ru, mësacua yua re'oye abujën, re'o bain'ru ëñojën, ro coqueyë. Mësacua recoyo ro'tayete cato, ai gu'aye yo'ocua ba'iyë. Ro coquejën jianjën, yequëcua bayete ro coquejën tëani bayë mësacua. Ja'nca ba'icuanani ai bënni senjoñe cani jo'case'e ba'iji.

²⁶ Mësacua fariseo bain, ro ñaco ëñama'icua'ru huacha yo'ojën, ru'ru guëna re'ahua yacahuëre zoajë'ën. Mësacua recoyo ro'taye, si'aye mame re'huani ba'ijë'ën. Ja'nca ba'itoca, re'o bainreba ruinjën ba'iyë mësacua.

²⁷ Mësacua, ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë. Mësacua yua bain tansiruan, pojei re'cobi re'oye tënosiruan, ja'anruan'ru ba'iyë mësacua. Ëmëje'en ba'i ca'ncona ëñato, ai re'o hua'na'ru

ëñoñë mësacua. Ja'nca ëñocuata'an, ju'insi'cua gu'an tansiruan sa'nahuë ba'iyë ja'anra'ru ai gu'a recoñoa bayë mësacua. Si'si recoyo ro'tajën ba'icua'ë mësacua. Ja'nca ba'icua're sëani, ai bënni senjoñe cani jo'case'e ba'iji mësacuare.

²⁸ Bain hua'nabi mësacuani ëñato, re'o hua'na'ru ëñojën ba'iyë mësacua. Ja'nca ëñocuata'an, ro coquejën ëñoñë. Gu'a hua'na se'ga ba'iyë mësacua.

²⁹ Mësacua ira coca ye'yocua, fariseo bain, Re'o bain ba'iyë yëquëna cajën, ro coquejën ba'iyë mësacua. Riusu ira bain raosi'cua, si'a re'o bain, junni huesësi'cuare ro'tajën, mësacua yua bacua tansiruanre re'oye re'huani ai re'o gatare nëconi jo'cajën,

³⁰ ñaca cayë: “Yëquënabi ba ira bain ba'isi'cua naconi ba'ijën ba'itoca, bacua naconi Riusu bainni te'e huani senjoma'ire'ahuë, gu'aye yo'ose'e sëani” cayë mësacua.

³¹ Ja'nca cacua sëani, mësacua gu'aye yo'oyete ëñojën ba'iyë. Mësacua ira bain ba'isi'cuabi Riusu bainni huani senjojënna, mësacua yua bacua macua sëani, güina'ru yo'ocua ba'iyë mësacua.

³² Yureca, mësacua ira bain ba'isi'cua, bacua gu'a yo'o, ja'an yo'ore sani, Riusu ta'yejeiyereba raosi'quëni yuareba huani senjoja'cua'ë mësacua.

³³ Mësacua yua aña hua'na'ru ro coquejën, ro gu'aye yo'ojën ba'icua'ë. Ja'nca ba'icua'abi Riusu bënni, ba toana senjoja'ñete gare jëaye beoye ba'iyë mësacua.

³⁴ Ja'nca ba'ijënna, yureca yë'ëbi yua Riusu bain raosi'cua, re'o bain masiye ëñocua, Riusu cocare yihuocua, ja'ancuare mësacuana saoni jo'cayë. Saoni jo'caguëna, mësacuabi yequëcuaní crusu

sa'cahuëna reoni, huani senjoja'cua'ë. Yequëcuani mësacua coca ye'yo huë'eñana sani, si'nсени, ja'nrëbi si'a huë'e joboñana bi'rajën, bacuani je'o bajën ba'ija'cua'ë.

³⁵ Ja'nca ba'ijënna, Riusubi si'a baguë re'o bain huani senjosi'cuare ro'tani, mësacua jucha'ë caguë bëinja'guë'bi. Ru'ru Abel, re'o bainguë ba'isi'quë huani senjosi'quë, ja'anguëte ro'tani, ja'nrëbi yo'je, Berequías mamaquë Zacarías, Riusu huë'e misabë ca'ncore ba'iguëna huani senjosi'quë, si'acuare ro'tani, Mësacuabi huani senjohuë caguë ba'iji Riusu.

³⁶ Ganreba mësacuani caguë quëayë yë'ë. Riusubi bënni senjoñe ro'taguë, yurera güina'ru mësacuani yo'oye ro'taji baguë.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷ Jerusalén bain, Jerusalén bain, mësacuani coca quëaye bayë yë'ë. Riusu ira bain raosi'cua si'acuani huani senjohuë mësacua. Riusu coca quëaye raosi'cuani gatapi senjojën, huani senjohuë mësacua. Mësacua mamacuare ai ta'yejeiye choini jëhuahuë yë'ë. Cura hua'gobi bago zin hua'nare choini, bago ganhua cabëan yijacuana ta'pini cuirago yo'oye'ru mësacua mamacuare güina'ru cuiraye yëhuë yë'ë. Ja'nca yëguëbi choiguëna, mësacua raiye güereba güehuë.

³⁸ Ja'nca sëani, mësacuani bënni senjoñe cani jo'cayë yë'ë. Mësacua huë'e yua senjosi huë'e'ru ruinji.

³⁹ Yureca ën coca: “Riusu cuencuesi'quëbi raiguëna, baguëni bojoreba bojojën bañuni” ja'an coca cani jo'case'e ba'ija'ye tëca, mësacua yua yë'ëni

gare se'e eñama'icua ba'iyë, cani, ja'nrëbi bacuare jo'cani saji'i Jesús.

24

Jesús anuncia que el templo será destruido

¹ Jo'cani saiguë, Riusu uja huë'ere jo'cani saiguëna, baguëte concuabi tēhuo rani, ba uja huë'eña jai huë'eñare Jesusni eñohuë.

² Eñojënna, Jesús yua bacuani quëabi:

—Mësacuabi ën huë'eñare eñajënna, mësacuani ganreba quëayë yë'ë. Si'a huë'eña yua ñañoni taonsi huë'eña ba'ija'guë'bi. Gare te'e gatabë tuiye beoye ba'ija'guë'bi, quëaguë cabi Jesús.

Señales antes del fin

³ Ja'nca quëani, ja'nrëbi, Olivo casi cubëna mëni bëaguëna, baguëte concua se'gabi tēhuo rani, baguëni yahue senni achahuë:

—¿Riusu huë'e quejeito taonni huesoye'ne? ¿Më'ë se'e raija'ye, ën yija carajeiye, ja'anrën ti'anja'ñete queaca masiye poreye'ne yëquëna? senni achahuë.

⁴ Senni achajënna, Jesús sehuobi:

—Mësacua eñare bajë'ën. Yequëcuabi mësacuani ro coquema'iñe cajën, mësacua eñare bajë'ën.

⁵ Bainre coquecua ai ba'icuabi rani, “Riusu Raosi'quëreba'ë yë'ë. Ba Cristo'ë yë'ë” cajën, ro coquejën ba'ija'cua'ë.

⁶ Mësacua yua si'aruan guerra huayete achajën, quëquëye beoye ba'ijë'ën. Bain guerra huaja'ye yuara cuencuese'e ba'iguëna, ën yija carajeirën yuta ti'anma'iji.

7 Bain jubëan yua sa'ñeña ai guerra huani ai yo'ojën ba'ija'cua'ë. Si'aruan yija ñu'cueye, aon gu'ana ju'iñe, ja'anna ai yo'ojënna,

8 yuta ai yo'ojën ba'iye ai caraji.

9 Ja'nrebi, yequëcuabi mësacuani preso zeanni, mësacuani ai yo'o güeseja'cua'ë. Mësacua huani senjoja'cua'ë. Mësacua yua yë'ë bainrebare sëani, si'a re'oto bainbi mësacuani bëinjën, je'o bajën ba'ija'cua'ë.

10 Ja'nca ba'iguëna, yequëcua yë'ë bainreba cacua, ai jai jubëbi yë'ë ma'a ëñose'ere gare jo'cani senjoja'cua'ë. Sa'ñeña ro coquejën preso zean güesejën, sa'ñeña je'o bajën ba'ija'cua'ë.

11 Yequëcua, Riusu bain raosi'cua'ë yëquëna cajën, ro coquejën, ai jai jubë bainni ai gu'aye yo'o güesejën ganija'cua'ë.

12 Ja'nrebi, bain hua'nabi ai ta'yejeiye gu'ajeijën, bacua sa'ñeña ai yëjën ba'ise'ere gare jo'c aja'cua'ë. Riusute ai yëye jo'cajën ba'ija'cua'ë.

13 Ja'nca ba'ija'yeta'an, yë'ëni si'a recoyo jo'caye beoye ro'tajën ba'ijë'ën. Ja'nca ro'tajën ba'itoca, carajeirën ti'anguëna, Riusubi mësacuani tëani baja'guë'bi.

14 Yureca Riusu ba'i jobo ba'iye, ja'an cocareba ru'ru si'a ën yija bainna quëani achose'e ba'ija'guë'bi. Si'a re'oto bainbi ja'anre masija'bë caguë, ba cocare si'aruanna quëani achose'e ba'ija'guë'bi. Ja'nca ba'iguëna, ja'nrebi, ën yijabi carajeija'guë'bi.

15 Yureca Riusu bainguë ja'anrë raosi'quë Daniel hue'eguë, ja'anguëbi carajeirën ba'ija'guë, ba gu'aye huesoni si'aja'guë, ja'anguëte cani toyani

jo'cabi. Ro ën yija bainbi ja'an gu'aguëni inni sani, Riusu uja huë'ena nëconi baja'cua'ë. Ën coca ëñacuabi te'e ruiñe ye'yeni masija'bë cayë.

¹⁶ Ja'nca nëconi bajënna, Judea yija ba'icuaabi yua cu re'otona sani gatija'bë.

¹⁷ Yequëcua, bacua huë'e ëmëje'en ba'irute banica, bacua huë'e bonsere injën gajema'ija'bë.

¹⁸ Yequëcua huë'e jobo ca'ncoña ba'icua banica, bacua cañate injën go'ima'ija'bë.

¹⁹ Romi hua'na zimbë ba'icua, zin chuchajën ba'icua, ja'ancua banica, ¡bacuare ai yo'ojën ba'ija'guë'ë! ¡Chao hua'na!

²⁰ Bacua sani gatija'rën ti'anguëna, sësërën, yo'o yo'oma'i umuguse, ja'anrën ba'ima'ija'ñe cajën, Riusuni uja'jën ba'ijë'ën.

²¹ Ja'an umuguseña ti'anguëna, bainbi ai ta'yejeiye ai yo'ojën ba'ija'cua'ë. Bainbi si'a Riusu re'huanu jo'casi umuguseña ai yo'ojën ba'ie'ru quë'rë ta'yejeiye ai yo'ojën ba'ija'cua'ë.

²² Ja'nca ai yo'ojën ba'ijënna, mai Ëjaguë Riusubi zoe ai yo'oma'i güeseji. Ai yo'o güesetoca, si'a bainbi gare huesëni carajeijën ba'ire'ahuë. Riusu bainreba cuencuesi'cuani ai yëguë sëani, bainbi zoe ai yo'ojën ba'ima'ija'cua'ë.

²³ Ja'an umuguseña ti'anguëna, yequëcuabi mësacuanu coque ëaye yo'ojën ba'ija'cua'ë. Bacuabi cajën, “Ëñajë'ën. Querute ba'iji Cristo” o “Ëñajë'ën. Ënjo'onre ba'iji” ja'anre catoca, bacuanu achaye beoye ba'ijë'ën.

²⁴ Jai jubë bainbi Cristo'ë yë'ë cacua, Riusu raosi'quë'ë yë'ë cacua, ja'ancuabi rani, bainni ro coquejën, Riusu ta'yejeiye masini ëñoñe'ru

ëñojën, Riusu bain cuencuesi'cuare'ga coqueñu cajën ba'ija'cua'ë.

²⁵ Yureca yë'ëbi mësuacuni ru'ru quëaguëna, bacua coquejën case'ere ëñare bajën, achaye beoye ba'ijë'ën.

²⁶ Ja'nca sëani, bacuabi, “Ëñajajjë'ën. Cristo yua beo re'otore ba'iji” catoca, sani ëñama'ijjë'ën. Yequëcuabi, “Huë'e sa'nahuëreba ba'iji Cristo” catoca, bacua cocare ro'tama'ijjë'ën.

²⁷ Mëjobi ënsëguë etajei ca'ncobi jue'neni, ënsëguë rucajai ca'ncu tëca miaguëna, ja'anre ro'tani, yë'ë se'e ti'an raija'yete masijë'ën. Yë'ë yua Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi te'e jëana gaje raija'guë'ë yë'ë.

²⁸ Ga'nihuëbi pu'ncaguë uinguëna, guëta caro hua'nabi ñë'ca raiyë. Ja'anre ro'tani, ëñe se'ga masijë'ën: Bainbi gare gu'ajajjën ba'ijëna, Riusubi yua te'e jëana bënni senjoguë raija'guë'bi.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Ja'anrën ti'anguëna, bainbi ai yo'oni si'ajëna, ja'nrebi ja'an umuguseña bani, ënsëguëbi gare yayajei'ga'guë'bi. Ña'aguë'ga gare se'e ëñoma'ija'guë'bi. Ma'choco hua'iga guënamë re'otobi tonni huesëni si'aja'cua'ë. Guënamë re'oto si'a re'otobi ai jëja ñu'cueja'guë'bi.

³⁰ Ja'nrebi bain hua'nabi pico re'otona ëñato, yë'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi gaje raija'guë'ë yë'ë. Gaje raiguë ba'iguëna, si'a ën yija bain jubëanbi ëñani, bacua gu'a jucha yo'ojën ba'ise'ere ro'tani, ai ota oijën güija'cua'ë. Yë'ë yua ai ta'yejeiye ba'iguë, ai go'sijeije ba'iguë, pico re'otobi gaje raiguëna, yë'ëre ëñaja'cua'ë.

31 Ja'nca gaje meni eñoja'guëbi yua coneta ai jëja juni, yë'ë guënamë re'oto yo'o concuani coca guansegüë caja'guë'ë yë'ë: “Mësacua si'a yija ca'ncoña, si'a guënamë ca'ncoña, si'aruanna sani, yë'ë bainreba cuencuesi'cuare ñë'cojani rajë'en” guansegüë cani, yo'o concuare saoja'guë'ë yë'ë.

32 Mësacua yua higo sunquiñë ja'o sariyete eñani ye'yejë'en. Bañëbi juinja cabëanbi irani, ja'nrëbi ja'o sari bi'raji. Sari bi'raguëna, mësacuabi eñani, Eñsërën ti'anji cajën ba'iyë.

33 Yë'ë coca yure case'ere'ga ro'tajën, ja'an ba'ija'ye ti'anguëna, güina'ru, mësacua yua Carajei umuguseña ti'anbi cajën, ja'anre masijën ba'ijë'en, te'e jëana ti'anja'ñe sëani.

34 Mësacuan ganreba yihuoguë quëayë yë'ë. Yureña bainbi yuta junni huesëma'ijëna, yë'ë coca case'e'ru si'aye ru'ru ba'ija'guë'bi.

35 Guënamë re'oto, yija re'oto, ja'anbi gare cara-jeito'ga, yë'ë cocareba cani jo'case'ebi yua cara-jeiye beoye ba'ija'guë'bi.

36 Ja'an umuguse ba'ija'ye, ja'an hora ba'ija'ye, ja'anre senni achatoca, bainbi gare huesëjën ba'iyë. Riusu guënamë re'oto yo'o concua'ga gare huesëjën ba'iyë. Yë'ë'ga, Riusu Zin ba'iguëca gare huesëguë ba'iyë. Taita Riusu se'gabi masiji.

37 Yë'ë gaje raija'yete masiye yëtoca, ira bain-güë ba'isi'quë Noé, bague ba'isi umuguseña'ru ba'ija'guë'bi.

38 Ja'an umuguseña, co'jeya yuta raimaquëna, bain hua'nabi bacua aon ainjën gono uncujën, yequëcuabi romire huejajën, ja'nca yo'ojën

ba'nhuë. Noebi baguë yoguna cacaguëna, ja'an umuguse tēca ja'nca yo'ojēn ba'nhuë.

³⁹ Ja'n'rēbi co'jeyabi rani, bacuani gare huesoni si'aguëna, ba co'jeya raija'yete gare huesējēn ba'nhuë. Ja'nca huesējēn ba'ijēna, yē'ē gaje rairēn'ga gūinajeiñe ba'ija'guë'bi.

⁴⁰ Ja'anrēn ti'anguëna, samucuabi ziore ba'ijēn, te'e yo'o yo'ojēna, te'eguēte sayē. Yequēni jo'cayē.

⁴¹ Romi hua'na samucuabi huea toarote te'e ba'ijēn, hueare toajēna, te'egote sayē. Yeconi jo'cayē.

⁴² Ja'nca ba'iguëna, mēsacuaca ēñajēn ba'ijēn, Riusuni jo'caye beoye ujajēn ba'ijē'ēn. Mēsacua Ējaguë ti'anja'rēnre huesēcua sēani, ja'nca ēñajēn ējojēn ba'ijē'ēn.

⁴³ Ēñe'ga achani masijē'ēn. Huë'e Ējaguëbi jian-guë raija'yete, ñami gue hora raija'yete masitoca, ēñaguë Ējoguë ba'ire'abi. Baguë huë'e bonsere jian güesema'ire'abi.

⁴⁴ Mēsacua'ga gūina'ru yē'ē gaje raija'yete ēñajēn ējojēn ba'ijē'ēn. Yē'ē, Bainguë'ru Raosi'quēreba ba'iguëbi gaje raija'ye cato, mēsacuabi ro'tama'ijēna, te'e jēana gaje raija'guë'ē yē'ē.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵ Ēja bainguëre yo'o concua yo'ose'ere ro'tajē'ēn. Te'eguëbi te'e ruiñe recoyo ro'taguëna, baguë Ējaguëbi so'o sai bi'raguë, baguë huë'ere cuiraye guanseni, baguëni cani jo'cabi. “Yē'ēre yo'o concuani bacua yo'o yo'oye guanseguë, bacua aon aiñe insiguë ba'ijē'ēn” cani jo'cani saji'i.

46 Sani ja'n'rëbi jë'te, se'e rani ëñato, baguëre yo'o conguëbi baguë huë'ere ai re'oye cuiraguë ba'itoca, baguëni ai bojoguë, baguëni ai conguë ba'ija'guë'bi.

47 Ja'nca ba'iguë, baguë huë'e, baguë yija, baguë bonse, si'ayete baguëre yo'o conguë re'oye yo'osi'quëna insini, baguë yo'je ëjaguëre re'huaguëna, ai bojoguë ba'ija'guë'bi.

48 Ja'nca ba'iguëna, yequë yo'o conguë re'oye yo'oma'iguëna, ja'anguëna güina'ru jo'cani so'ona saitoca, ja'anguëbi gu'aye yo'o'ji. “Yë'ë ëjaguëbi zoe sani raima'iji” caguë,

49 baguë gaje concuani huani, güebe ëaye ba'icua naconi aon anni jo'cha uncuni ba'iguëna,

50 baguë ro'taguë ba'ima'i umuguse, baguë huanë yeni ba'iguëna, baguë ëjaguëbi joë ba'irënbï ti'an raija'guë'bi.

51 Ja'nca ti'an rani ëñani, baguëni ai bënni senjoguë, gu'a bain ba'iruna jo'cani senjoja'guë'bi. Re'o bain'ë yëquëna, casi'cuabi ro coquejënna, ja'anruna jo'cani senjosi'cua ba'ijën, ai ta'yejeiye oijën, bacua zemeñoare cuncujën ba'ija'cua'ë.

25

La parábola de las diez muchachas

1 Yureca, Riusu ba'i jobo ba'iyete masiye yëtoca, yequëcua romi zincua si'a sara ba'icuaquëaguëna, achani ye'yejë'ën. Hueja fiestana saicuabi bacua majahuëanre sani, huejaja'guëni ëjoñu cajën saë'ë.

2 Bacua jubë ba'icua, te'e ëntë sara ba'icuabi ro ro'tajën huesë hua'na baë'ë. Yequëcua te'e ëntë sara ba'icuabi ai masiye ro'tajën baë'ë.

³ Ro huesë hua'nabi saijen, maja ro'rohuëanre samaë'ë, bacua majahuëanna queoyete.

⁴ Masiye yo'ocuaca maja ro'rohuëanre bacua majahuëan naconi sahuë.

⁵ Ja'nca sani ëjojënna, ba huejaja'guëbi yuta raimaquëna, si'acuabi umeni cainjen ëjohuë.

⁶ Ja'nca ëjojënna, ñami jobo ba'iguëna, bainbi quëani achojën güihuë: “¡Ëñajë'ën! Huejaja'guëbi raji. Baguëni tëhuojën saiñu” güihuë.

⁷ Güijënna, ba romi zincuabi huëni, bacua majahuëanre re'huahuë.

⁸ Re'huani, ba huesë hua'na te'e ëntë sara ba'icuabi bacua masi gajecuanu cahuë: “Yëquëna majahuëan yaya bi'raji. Mësacua majare choa ma'carë insijë'ën” cahuë.

⁹ Cajënna, maja bacuabi sehuohuë: “Bañë. Ja'nca yo'otoca, majabi ti'anma'iji. Mësacua yua maja bendiecuana sani conu bajë'ën” sehuohuë.

¹⁰ Ja'nca sehuojënna, cojën saë'ë. Saisi'cuaba'ijënna, ba huejaja'guëbi ti'anbi. Ti'anguëna, yequëcua re'o majahuëan re'huasi'cuabi baguë naconi hueja fiesta huë'ena te'e cacahuë. Cacajënna, anto sa'ro yua ta'pise'e baji'i.

¹¹ Ja'nrebi ba maja cojën saisi'cuabi rani, anto sa'rona choë'ë: “Ëjaguë, ëjaguë, ancojë'ën” cajën choë'ë.

¹² Ja'nca choicua'reta'an, huejaja'guëbi sehuobi: “Mësacuanu ganreba caguë quëayë. Mësacua yua tincuare sëani, mësacuanu huesëguë'ë yë'ë” sehuobi.

¹³ Ja'nca ba'iguëna, ëñere achani ye'yejë'ën. Mësacua yua Ëjaguë ti'an raiyete ëñajën ëjojën

ba'ijë'ën. Baguë rai umuguse, baguë raija'rën, ja'anre gare huesëja'cua'ë mësacua.

La parábola del dinero

14 Ën cocare achani, Riusu ba'i jobo ba'iyete ye'yejë'ën. Ëja bainguëbi so'o yijana saiza caguë, baguëre yo'o concuare choini, baguë bonsere bacuana jo'ca bi'rabi.

15 Ru'ru ba'iguëna curi so'co cinco mil so'coña insibi. Yequëna samu mil so'coña insibi. Yequëna te'e mil so'coña insibi. Insini, bacuani cabi: “Mësacua porese'e'ru negociajajën, curi jaijei güesejën ba'ijë'ën” caguë, baguë curire huo'hueni jo'cabi. Insini tējini, ja'nrebi saji'i.

16 Saquëna, cinco mil so'coña cosi'quëbi ja'ansi'quë sani, negociajani, se'e yequë cinco milre ganani babi.

17 Samu mil so'coña cosi'quë'ga sani, se'e yequë samu milre güinajeiñe ganani babi.

18 Te'e mil so'coña cosi'quëca sani, yijana no'ani, baguë ëjaguë curire yahueni re'huanu babi.

19 Ja'nca yo'ojëna, ai zoe ba'iguëna, ba ëjaguëbi se'e goni, baguëre yo'o concuare choini, baguë curi insise'ere cuencueza caguë senji'i.

20 Senguëna, cinco mil so'co cosi'quë yua se'e yequë cinco milre ganasi'quëbi rani, ëjaguëni quëabi: “Ëjaguë, më'ëbi cinco mil so'coña yë'ëna insiguëna, se'e yequë cinco mil më'ëre ganacaë'ë. Më'ë curi sëani, se'e conu bajë'ën” cabi.

21 Ja'nca caguëna, ëjaguëbi sehuobi: “Ai re'oye jaijeini curi ganahuë më'ë. Yë'ë yua choa ma'carëte insiguëna, yë'ëre jo'cani senjoma'isi'quëbi ai re'oye yo'ohuë më'ë. Ja'nca sëani, quë'rë ta'yejeiye

ējaguëre mē'ëre re'huayë yë'ë. Yë'ë naconi te'e bojoguë ba'ijë'en" cabi.

²² Caguëna, ja'nrëbi samu mil so'co cosi'quëbi baguë ējaguëna rani quëabi: "Ējaguë, mē'ëbi samu mil so'coña yë'ëna insiguëna, yureca se'e samu milre mē'ëre ganacaë'ë yë'ë. Mē'ë curi sëani, se'e coni bajë'en" cabi.

²³ Ja'nca caguëna, ējaguëbi sehuobi: "Ai re'oye jaijeini curi ganahuë mē'ë. Yë'ë yua choa ma'carëte insiguëna, yë'ëre jo'cani senjoma'isi'quëbi ai re'oye yo'ohuë mē'ë. Ja'nca sëani, quë'rë ta'yejeiye ējaguëre mē'ëre re'huayë yë'ë. Yë'ë naconi te'e bojoguë ba'ijë'en" cabi.

²⁴ Caguëna, ja'nrëbi te'e mil so'co cosi'quëbi rani, ējaguëni quëabi: "Ējaguë, mē'ë yua ai jëja guanse ējaguë ba'iguëna, masihuë yë'ë. Yequëcua yo'o yo'ose'ere tëani baguë'ë mē'ë. Yequëcua zioña tanse'ere tëani baguë'ë mē'ë.

²⁵ Ja'nca ba'iguëna, mē'ë curire huesoma'iñe caguë, mē'ëni huaji yëhuë yë'ë. Mē'ë te'e mil so'coña coni, sani, yijana no'ani yahueni re'huacaë'ë. Ja'nca yahueni re'huase'e ba'iguëna, mē'ë curire coni bajë'en" cabi.

²⁶ Ja'nca caguëna, ējaguëbi bëinguë sehuobi: "Ai gu'aye yo'ohuë mē'ë. Ro ñame hua'guë se'ga ba'iyë. ¿Yequëcua yo'o yo'ose'ere tëani baguë'ë yë'ë, caguë? ¿Yequëcua zioña tanse'ere tëani baguë'ë yë'ë, caguë?"

²⁷ Ja'nca catoca, yë'ë curire sani, curi re'hua huë'ena jo'care'ahuë mē'ë. Ja'nca jo'catoca, yë'ëbi se'e rani coto, rédito naconi, curi jaijaquëna, coni bare'ahuë yë'ë" cabi.

28 Cani, yequëcua, baru nëcacuana bonëni cabi: “Baguë te'e mil so'coña tëani, diez mil baguëna insijë'ën.

29 Ai ta'yejeiye cosi'quëna quë'rë ai ta'yejeiye insise'e ba'ija'guë'bi. Baguëte carajeiye beoye ba'ija'guë'bi. Choa ma'carë cosi'quëni baguë bayete tëase'e ba'ija'guë'bi, cayë.

30 Yureca ba yo'o conguë gu'a ñame hua'guëni zeanni, hue'se ca'nco, zije re'otoreba ba'iruna baguëte senjojë'ën. Ja'anru ba'icuabi ai oijën, bacua zemeñoare ai cuncujën ba'ija'cua'ë” cabi ba ëjaguë.

El juicio de las naciones

31 Yureca yë'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi, yë'ë guënamë re'oto yo'o concua si'a jubë naconi se'e gaje raiguë, yë'ë jëja guëna seihuë go'sije seihuëna bëani,

32 si'a ën yija re'oto bain ñë'cosi'cuani ëñaja'guë'ë yë'ë. Eñani, yequëcuare ca'nco'ëna quë'ñeni, yequëcuare jo'caja'guë'ë yë'ë. Jo'ya ëjaguë yo'oye'ru, oveja hua'nare chivo jubëbi quë'ñe'ru, bainre quë'ñeja'guë'ë yë'ë.

33 Oveja hua'nare jëja ca'ncona quë'ñe'ë. Chivo hua'nare ari ca'ncona quë'ñe'ë. Ja'nca quë'ñe'ru bainre quë'ñeja'guë'ë yë'ë.

34 Ja'nca quë'ñe'ru quë'ñeni, ja'nrebi, yë'ë yua Ta'yejeiye Eñaguë ba'iguëbi jëja ca'ncona quë'ñesi'cuani caja'guë'ë yë'ë: “Mësacua rajjë'ën. Yë'ë Taitabi mësacuani cuencueni, mësacuani ai re'oye yo'oye ro'tani, baguë ba'i jobore ën yija re'huani jo'casirëmbi mësacuare re'huacaiguë

baji'i. Ja'nca ba'iguëna, ja'an jobona ti'anni, si'arën ba'ijën, bojojën ba'ijë'en.

³⁵ Yë'ë yua aon gu'a ju'inguë ba'iguëna, yë'ëre aon aonhuë mësacua. Oco ëa ju'inguë ba'iguëna, yë'ëre gono uncuahuë. Tinrubi raisi'quëbi ba'iguëna, yë'ëni bojojën, mësacua huë'ena cacaye choë'ë.

³⁶ Can beohuë ba'isi'quë ba'iguëna, yë'ëna canre insihuë. Ju'inguë ba'iguëna, yë'ëre ëña raë'ë. Ya'o huë'ena zeansi'quë ba'iguëna, yë'ëna rani conhuë." Ja'an cocare bacuani caja'guë'ë yë'ë.

³⁷ Caguëna, ja'n'rëbi ba jubë re'o bainbi yë'ëni sehuoja'cua'ë: "Ëjaguë, më'ë case'ere achama'iñë yëquëna. ¿Më'ë aon gu'a ju'inguë ba'iguëna, yëquëna quejeito aon aonre'ne? ¿Më'ë oco ëa ju'inguë ba'iguëna, yëquëna quejeito gono uncuare'ne?"

³⁸ ¿Më'ë tinrubi raisi'quë ba'iguëna, quejeito yëquëna huë'ena chote'ne? ¿Më'ë can beohuë ba'isi'quë ba'iguëna, quejeito më'ëre can insire'ne?"

³⁹ ¿Më'ë ju'in hua'guë ba'isirën, më'ë ya'o huë'ena zeansirën, ja'anrëan ba'iguëna, quejeito më'ëni ëñajën sate'ne, Ëjaguë?" sehuojën senni achaja'cua'ë.

⁴⁰ Senni achajëna, yë'ë yua bacuani sehuoja'guë'ë: "Mësacuani quëareba quëayë yë'ë. Yë'ë bainreba, quë'rë yo'je ba'icua, ja'ancuani re'oye yo'oni conjën, ja'nca yë'ëni ai re'oye yo'oni conhuë mësacua" sehuoja'guë'ë yë'ë.

⁴¹ Ja'nca sehuoni, ja'n'rëbi ari ca'nco ba'icuaana bonëni, bacuani bëinguë caja'guë'ë yë'ë: "Mësacua bënni senjosi'cua yua yë'ë ba'irubi quëñëni saijë'en. Ba toa yayaye beoye ba'iguëna, zupai

huati, baguë huati concua, bacua ba'i re'oto re'huani jo'case'e, ja'anruna sani, si'arën ba'ijë'ën mësacua.

42 Yë'ë yua aon gu'a ju'inguë ba'iguëna, mësacua yua yë'ëre aon aonmaë'ë. Oco ëa ju'inguë ba'iguëna, yë'ëre gono uncuamaë'ë.

43 Tinrubi raisi'quë ba'iguëna, mësacua huë'ena cacaye choimaë'ë. Can beohuë ba'iguëna, yë'ëre can insimaë'ë. Ju'inguë ba'iguëna, ya'o huë'ena zemosi'quë ba'iguëna, mësacuabi gare yë'ëre ëñajaimaë'ë” bacuani bëinguë caju'guë'ë yë'ë.

44 Caguëna, bacuabi sehuoja'cua'ë: “Ëjaguë, më'ë case'ere achama'iñë yëquëna. ¿Më'ë aon gu'a ju'inguë ba'isi'quë, më'ë oco ëa ju'inguë ba'isi'quë, më'ë tinrubi raisi'quë, can beohuë ba'isi'quë, ju'inguë ba'isi'quë, ya'o huë'ena zemosi'quë, ja'an ba'iguëna, quejeito më'ëni conmate'ne yëquëna?” sehuojën senni achaja'cua'ë.

45 Senni achajëna, yë'ëbi bacuani sehuoja'guë'ë: “Mësacuani quëareba quëayë yë'ë. Yë'ë bainreba, quë'rë yo'je ba'icua, ja'ancuare gare conmajën, ja'nca yë'ëre güinajeiñë conmaë'ë mësacua” sehuoja'guë'ë yë'ë.

46 Ja'nca sehuoguëna, bacuabi sani, yua gare caraye beoye bënni senjosi'cua ba'ija'cua'ë. Re'o bainca yua caraye beoye si'arën bojojën ba'ija'cua'ë” can, baguëre concuani yihuoni tējibi Jesús.

26

Conspiración para arrestar a Jesús

¹ Ja'nca yihuoni tējini, Jesusbi baguëre concuani cabi:

² —Yureca samu umuguseña bani, pascua umugusebi ti'anji. Ja'anre masiyë mësacua. Ja'nca ti'anguëna, judío ëja bainbi yë'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguë, yua yë'ëre preso zeanni, yë'ëni crusu sa'cahuëna reoñu cajën, yë'ëni huani senjo güeseja'cua'ë, cabi.

³ Ja'nrebi, pairi ëja bain, bain iracua, ja'ancuabi quë'rë ta'yejeiye pairi ëjaguë, Caifás hue'eguë, baguë huë'ena ñë'cani,

⁴ sa'ñeña coca cajën, Jesusni yahuera'rë preso zeanni, baguëni huani senjoñu cahuë.

⁵ Ja'nca cajën:

—Fiesta ta'yejeiye umuguse ba'itoca, preso zeañe porema'iñë. Zeantoca, bain hua'nabi ai jai jubë ba'ijën, yequërë maini bëinjën maini je'o ëñama'iñe, cahuë.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶ Yureca, Jesusbi Betania huë'e jo'borëte baji'i. Simón hue'eguë, ira ca'mi raure junni huajë raisi'quë, baguë huë'ere baji'i Jesús.

⁷ Ja'nca ba'iguëbi aon ainguë ñu'iguëna, romigobi ti'anni, ma'ña re'co, nardo casi re'co, alabastro gata ro'rohuëna rago. Ai roji'i ba re'co. Ja'anre rani, ba re'core Jesús sinjobëna jañuni tongo.

⁸ Jañuni tongona, Jesusre concuabi ëñani, bagoni bëinjën, sa'ñeña cahuë:

—¿Queaca ro'tago bago, ba re'core ro jañuni tonni huesogo'ne?

9 Ba re'core bendietoca, ai curi coní, bonse caracuana ro insiye porere'ahuë, sa'ñeña cajën, bagoni bën'ë.

10 Bëinjëna, Jesusbi bacuani ëñani cabi:

—Mësacua ¿guere ro'tajën ënseye'ne? Ma'ña re'core yë'ëna jañuni tongo, ai re'oye yo'ogo bago.

11 Bonse caracuare cato, bacua yua mësacua naconi si'arën ba'iyë. Mësacua yëse'era'ru bacuana insiye poreyë. Yë'ëca mësacua naconi zoe ba'ima'iñë ënjo'on.

12 Yureca bagobi yë'ë junni tanjañete ro'tago, yë'ë ga'nihuëte ma'ña re'cobi ru'ru re'huago.

13 Mësacuani ganreba yihuoguë quëayë yë'ë. Yë'ë bainbi Riusu cocarebare si'aruanna quëani achojën, ënco ba'iyete gare huanë yema'iñe cajën, bago yure yo'ose'ere'ga quëani achojën ba'ija'cua'ë, cabi Jesús.

Judas traiciona a Jesús

14 Ja'nrëbi, Judas Iscariote hue'eguë, Jesusre concua jubë si'a sara samucua ba'i jubë, ja'an jubë ba'iguëbi yua pairi ëja bainna sani,

15 bacuani senni achabi:

—Jesusre mësacuana insitoca, ¿mësacua quejeiye yë'ëre ro'iyë'ne? senni achabi.

Senni achaguëna, bacua yua treinta curi so'coña, plata so'coñare baguëna insihuë.

16 Insijëna, ja'nrëbi, Judas yua Jesusre insini senjoñe ro'ta bi'rabi.

La Cena del Señor

17 Ja'nrëbi, judío bainbi Aon huo'coma'ise'ere aiñu cajën, ja'an fiesta umuguse ru'ru ba'i umugusebi ti'anguëna, Jesusre concuabi baguëni senni achahuë:

—¿Mai pascua aon ainru jarona sani re'huaye'ne yëquëna? senni achahuë.

18 Senni achajënna, Jesús yua bacuani cabi:

—Mësacua yua huë'e jobona saijë'ën. Sani ti'anni, Ja'anguë hue'eja'guëni tëhuoni, ñaca quëajë'ën: “Mai Ëjaguëbi më'ëni coca senni achaguë raobi: Yë'ë carajeirën ti'anbi. Më'ë huë'ena sani, yë'ëre concua naconi pascua aonre ainzaniñë” quëajë'ën, cani, bacuare saobi.

19 Saoguëna, bacuabi sani, Jesús quëase'e'ru güina'ru yo'oni, pascua aonre re'huahuë.

20 Re'huajënna, ja'nrëbi, na'i si'aguëna, Jesusbi ti'an rani, baguëre concua si'a sara samucua naconi bëani, aonre ain bi'rabi.

21 Ja'nrëbi, ainjënna, Jesús cabi:

—Mësacuani ganreba caguë quëayë yë'ë. Mësacua jubë ba'iguë, te'eguëbi yë'ëre yequëcuana preso insini senjoja'guë'bi, cabi.

22 Ja'nca caguëna, bacuabi ai sa'ntijën, te'ena, te'ena, baguëni senni acha bi'rahuë:

—¿Yë'ë'ye, Ëjaguë? senni acha bi'rahuë.

23 Senni achajënna, sehuobi:

—Yë'ë naconi te'e guëna re'ahuana aon ainguë, ja'anguëbi yë'ëre insini senjoja'guë'bi.

24 Riusu coca toyani jo'case'ere ëñato, yë'ë yua Bainguë'ru Raosi'quëreba ba'iguëbi junni toñe ba'iye quëaji. Ja'nca quëase'eta'an, yë'ëre insini senjoja'guëte ai bënni senjoja'ñe cani jo'case'e ba'iji.

¡Baguë bënni senjoja'ñete ro'tato, chao hua'guë ai yo'oja'guë'bi! Baguë të'ya raise'e beotoca, què'rè re'oye ba'ire'abi baguëre, sehuoguë cabi Jesús.

²⁵ Caguëna, ja'nrëbi Judas hue'eguë, baguëte insini senjoja'guëbi Jesusni:

—¿Ëjaguë, yë'ë'ye? senni achabi.

Senni achaguëna, Jesusbi:

—Jaë'ë. Më'ë case'e'ru güinajeiñe ba'ija'guë'bi, sehuobi.

²⁶ Ja'nrëbi, aonre ainjënna, Jesusbi ba jo'jo aonbëte inni, Riusuni ujaguë, Surupa cabi. Cani ja'nrëbi, aonbëte jë'yeni, baguëre concuana huo'hueni, bacuani cabi:

—Mësacua coni ainjë'ën. Yë'ë ga'nihuë'ë, cabi.

²⁷ Cani ja'nrëbi, uncu ro'rohuëte inni, se'e Riusuni ujaguë, Surupa cani, ja'nrëbi ba uncu ro'rohuëte bacuana insini, bacuani cabi:

—Mësacua si'acuabi coni uncujë'ën.

²⁸ Yë'ë zie meni tonse'e'ë. Ai jai jubë bain gu'a juchana zemosi'cuare tëani re'huanì baza caguë, bannì mame coca canì jo'caja'guë'ë cayë yë'ë. Ja'an ro'ire yë'ë zie yua meni tonse'e ba'ija'guë'bi.

²⁹ Yureca, mësacuanì quëareba quëayë yë'ë. Bisi ëye gonore gare se'e uncuma'iñë yë'ë ënjo'on. Yë'ë Taita ba'i jobona ti'anni, ja'nrëbi ba gono mame re'huase'ere mësacua naconi te'e uncunì ba'ija'guë'ë yë'ë, sehuoguë cabi Jesús.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰ Caguëna, ja'nrëbi, Riusuni bojojën gantani, bacuabi Olivo casi cubëna saë'ë.

³¹ Sani, Jesús yua bacuani quëabi:

—Yure ñami, mēsacua si'acuabi, yē'ère güejën, yē'ère ro jo'cani senjoja'cua'ë. Riusu coca toyani jo'case'ere'ru güina'ru yo'oja'cua'ë mēsacua. Ën coca toyani jo'case'ere achajë'ën: “Oveja ëjaguëni huani senjojënna, oveja jo'ya hua'nabi ro bacua yësiruanna gatini saiyë” toyani jo'case'e ba'iji.

³² Ja'nca huani senjojënna, yua go'ya raija'guë'ë yē'ë. Go'ya rani ja'nrëbi, Galilea yijana mēsacua ru'runa sani, mēsacuare tēhuoja'guë'ë yē'ë, quëabi Jesús.

³³ Quëaguëna, ja'nrëbi, Pedrobi baguëni cabi:

—Si'acuabi mē'ère güejën senjocua'eta'an, yē'ëca bañë, cabi.

³⁴ Caguëna, Jesús yua baguëni cabi:

—Mē'ëni ganreba quëayë yē'ë. Yure ñami, curabi yuta yu'ima'iguëna, mē'ëbi samute ba'iyë Jesusre ëñama'iguë'ë yē'ë caja'guë'ë mē'ë, cabi.

³⁵ Caguëna, Pedro yua baguëni cabi:

—Ja'nca cama'ija'guë'ë yē'ë. Mē'ë naconi te'e junni tonza ru'ru, cabi.

Caguëna, si'acuabi Jesusni güinajeiñe cahuë.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶ Cajënna, bacua naconi sani, ja'nrëbi jo'ya re'ohuë, Getsemaní hue'eruna ti'anni, bacuani cabi:

—Mēsacua yua ënjo'ona bëani ëjojë'ën. Yē'ëbi queruna ujaguë saiyë, cabi.

³⁷ Cani ja'nrëbi, Pedro, Zebedeo mamacua samucua, bacuare quë'rë so'orë sabi. Ja'nca saguëbi recoyo ai sa'ntireba sa'ntiguë, ai yo'oguë baji'i.

³⁸ Ja'nca ba'iguëbi bacuani cabi:

—Ai recoyo sa'ntiye huanoji yë'ère. Junni tonja'ñe huanoji yë'ère. Ja'nca ba'iguëna, mësacua yua ënjo'ona bëani, yë'ë naconi te'e ëñajën ëjojën ba'ijë'ën, cabi.

³⁹ Cani ja'nrëbi, se'erë quëñëni, yijana gugurini umeni, Riusuni senreba senni achabi:

—Yë'ë Taita, më'ëbi si'aye yo'oye poreyë. Yë'ë ai yo'oja'ye yurera ti'anguëna, më'ëbi yë'ère tëaye poreyë. Ja'nca poreguëta'an, ro yë'ë yëse'e se'gare yo'oma'ijë'ën. Më'ë yëye se'gare yo'ojë'ën, ujaguë cabi.

⁴⁰ Cani ja'nrëbi, baguëre concua jo'casiruna goni ëñato, cainsi hua'na uën'ë. Ja'nca uinjënna, Jesús yua Pedroni bëinguë cabi:

—¿Mësacua yua te'e hora se'ga yë'ë naconi ëñajën ëjoye poremate'ne?

⁴¹ Zupai huatibi coquema'ija'guë cajën, ëñajën ujajën ba'ijë'ën. Mësacua recoyo jëja bacuata'an, mësacua ga'nihuëte pa'npoye se'ga ba'iji, cabi Jesús.

⁴² Cani ja'nrëbi, se'e samu ba'iyë quëñëni, se'e Riusuni ujaguë cabi:

—Yë'ë Taita, yë'ë ai yo'oja'ye ba'ima'ija'ma caguëta'an, më'ë yëye'ru ai yo'oye baja'guë'ë yë'ë ujaguë cabi.

⁴³ Cani ja'nrëbi se'e goni ëñato, baguëre concuabi cainsi'cua uën'ë, ai ëo caiñe bacua sëani.

⁴⁴ Ja'nca uinjënna, baguë yua se'e samute ba'iyë quëñëni, se'e Riusuni ujani, güina'ru coca cabi.

⁴⁵ Cani ja'nrëbi, se'e baguëre concuana go'ini, bacuani cabi:

—¿Mësacua yua zoe canni huajëye ro'taye? Yureca re'oji. Yë'ë, Bainguë'ru Raosi'quëreba

ba'iguëte preso zeandrën ti'anbi. Yureca yequëcuabi yë'ëre preso zeanni, yë'ëre gu'a banna insija'cua'ë.

⁴⁶ Ja'nca sëani, huëijë'en. Saiñu. Yë'ëre ro coqueguë insija'guëbi yuara ti'anji, cabi Jesús.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Ja'nca caguë, baguëre concuani yuta coca cani tējima'iguëna, Judas hue'eguëbi ti'anbi. Jesusre concua si'a sara samucua, bacua naconi ba'iguëbi baji'i. Ja'anguëbi yua yequëcua naconi, ai jai jubë bain guerra hua hua'tiña, bain huai cabëan, ja'anre bajën, Jesusre zeanjën raë'ë. Pairi ëjacua, judío bain ira ëjacua, bacuabi guansejënna, raë'ë.

⁴⁸ Ja'nca raijënna, Judasbi Jesusre insiza caguë ro'taguë, yua ba banni ru'ru ën cocare quëasi'quë baji'i:

—Jesús ba'iruna ti'anni, baguëni muchaguë saludayë yë'ë. Ja'nca saludaguëna, ja'anguëni zeanni bajën, baguëte preso sajë'en, quëasi'quë baji'i Judas.

⁴⁹ Ja'nca quëasi'quëbi yureca Jesusna ja'nsi'quë tēhuoni:

—¿Ba'iguë më'ë, Èjaguë? cani, ja'nrëbi baguëni muchabi.

⁵⁰ Muchaguëna, Jesús yua baguëni:

—¿Më'ë gue raquë'ne? Senni achabi.

Senni achaguëna, ja'nrëbi ba bainbi Jesusre tēhuoni, baguëni preso zeanni bahuë.

⁵¹ Zeanni bajënna, joë ba'irën, Jesús naconi ba'iguëbi baguë guerra hua hua'tire rutani, pairi ta'yejeiye ëjaguë yo'o conguëni huaguë, baguë ganjorote jue'reni tonbi.

⁵² Tonguëna, Jesús yua ja'anguëni cabi:

—Më'ë guerra hua hua'tire se'e hua'ti re'hua corohuëna jëojë'n. Se'e yo'oma'ijë'n. Si'acua ja'an hua'ti naconi huatoça, ja'ansi hua'tibi huani senjosi'cua ba'ija'cua'ë.

⁵³ Aito. ¿Porema'iñe yë'ë Taitare ujaguë seña? Yë'ëbi Taita Riusuni ujani sentoca, baguë guënamë re'oto yo'o concua si'a sara samu jubëan jai jubëanre te'e jëana yë'ëna raoni coñe poreji.

⁵⁴ Ja'nca coñe poreguëta'an, yureca ja'nca yë'ëre conma'iji. Ja'nca contoca, baguë cocareba toyani jo'case'e'ru güinajeiñe yo'oma'ire'abi. Junni toñe ba'iji yë'ëre toyani jo'case'e sëani yë'ëre jëa güesema'iji cabi Jesús.

⁵⁵ Cani ja'nrëbi, bain jubëanni coca cabi:

—Mësacua yua guerra hua hua'tiñare bajën, bain huai cabëanre bajën, ¿queaca ro'tajën, jian-guëre'ru yë'ëre yahue zeanjën rate'ne? Mësacua naconi si'a umuguseña Riusu uja huë'ere baë'ë yë'ë. Ja'nca ba'iguëbi mësacuani coca ye'yoguë ba'iguëna, mësacuabi yë'ëni preso zeañe beoye baë'ë ja'anrë.

⁵⁶ Ja'nca ba'iyeta'an, Riusu ira bain ba'isi'cuabi baguë cocare toyani jo'cajënna, Riusubi bacua case'e'ru ba'ija'guë caguëna, yureña bacua cani jo'case'e'ru güina'ru yo'ose'e ba'iji, cabi Jesús.

Ja'nca caguëna, baguëre concua si'acuabi baguëte jo'cani senjoni, ro gatini saë'ë.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Ja'nrëbi, preso zeancuabi Jesusre sani, Caifás hue'eguë, pairi ta'yejeiye ëjaguë, baguë ba'iruna nëcohuë. Ira coca ye'yocua, ira ëjacua, bacuabi ñë'casi'cua baë'ë.

58 Pedro'ga Jesusre so'o be'teguë, yua pairi ta'yejeiye ëjaguë huë'e yija tēca ti'anbi. Ti'anni, Jesús carajeiyete ëñaza caguë, soldado hua'na naconi bëani bajji'i.

59 Ba'iguëna, pairi ëjacua, si'a ëja bain ñë'casi'cua naconi, bacuabi Jesusre huani senjoñe cañu cajën, baguë gu'aye yo'ose'ere tinjañu cajën ba'icuata'an, baguëte gu'aye caye poremaë'ë.

60 Yequëcua, ai jai jubë ba'icua, Baguë gu'aye yo'ose'ere ëñahuë yë'ë cajën, ro coquejën quëacuata'an, baguëni huani senjoñe caye yuta poremaë'ë. Ja'nрэbi gu'aye cacua samucuabi nēca rani

61 cahuë:

—Ënquëbi gu'aye caguëna, yëquënabi achahuë: “Riusu uja huë'e, bain yo'osi huë'ere taonni senjoñe yë'ë. Taonni senjoni, ja'nрэbi, samute umuguseña bani, ba huë'ere se'e yo'oyë yë'ë” cabi baguë, gu'aye cajën coquehuë.

62 Ja'nca cajënna, pairi ta'yejeiye ëjaguëbi nēcani, Jesusni senni achabi:

—¿Gare sehuoye beoye ba'iguë më'ë? Bacuabi më'ë gu'aye yo'ose'ere quëajënna, ¿më'ë guere yo'oguë sehuoma'iguë'ne? senni achabi.

63 Senni achaguëna, Jesús gare caye beoye nēcabi. Gare sehuoye beoye bajji'i. Ja'nca ba'iguëna, pairi ta'yejeiye ëjaguëbi baguëni bëinguë cabi:

—Mai huajëguë ba'i Riusubi ëñaguëna, cuencue coca cani te'e ruiñe quëajë'ën. ¿Më'ë yua ba Cristo Raosi'quë'guë? ¿Mai Ëjaguë Riusu Zin'guë më'ë? Te'e ruiñe sehuojë'ën, bëinguë cabi baguë.

64 Caguëna, Jesús sehuobi:

—Më'ë case'e'ru ja'nca ba'iguë'ë yë'ë. Mai Ta'yejeiyereba Ējaguë Riusubi baguë Bainguë Raosi'quëre yë'ëre re'huani raoguëna, baguë jëja ca'ncona bëani ba'ija'guë'ë yë'ë. Bëani ba'iguë, ja'nrebi pico re'otobi gaje raiguëna, mëacuabi yë'ëre ëñaja'cua'ë.

⁶⁵ Ja'nca caguëna, pairi ta'yejeiye ëjaguëbi bëinreba bëinguë, baguë cañate zeanni ye'reguë cabi:

—Riusuni gu'aye cabi baguë. Yua baguë gu'a jucha quëacuare se'e cu'ema'ina'a. Baguëbi Riusuni gu'aye caguëna, mëacuabi achahuë.

⁶⁶ Ja'nca sëani, ¿Queaca yo'oja'cua'ne mëacua caye'ne? senni achabi.

Senni achaguëna, bacuabi:

—Baguëni huani senjoñe ba'ija'guë'bi, sehuohuë.

⁶⁷ Sehuoni, yua baguë ñacona canbi gueonni nëcojënna, yequëcuabi baguë ziana go tutuhuë. Yequëcuabi baguëre jëja huaë'ë. Yequëcuabi bacua ëntë abëbi baguëni huaë'ë.

⁶⁸ Ja'nca huaijën, baguëni bëinjën senni achahuë:

—¿Jaroguëbi më'ëni huaquë'ne? ¡Më'ë yua Riusu Raosi'quëreba ba'iye caguë sëani, masini quëajë'ën! cahuë.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹ Yureca Pedrobi huë'e yijare ñu'iguëna, romi zingo yo'o congobi baguëni tëhuoni cago:

—Më'ë'ga Jesús, ba Galilea bainguë, baguë n-
coni baë'ë, cago.

⁷⁰ Cagona, Pedrobi sehuoguë, si'acuabi achajënna, cabi:

—Banhuë. Më'ë caye achama'iguë'ë yë'ë, cabi.

⁷¹ Ja'nca cani, bain caca sa'ro tēca quēñēni gatiḡuēna, yeco romi zingobi baguēte ēñani, baru ba'icuanī coca quēago:

—Ēnquēbi Jesús Nazareno naconi te'e baji'i, quēago.

⁷² Quēagona, Pedro yua Riusu achayete senni achaguē, bacuani cuencue cocare ganreba cabi:

—Banhuē. Ba bainguēte gare ēñama'iguē'ē yē'ē. Baguēte huesēguē'ē yē'ē, cabi.

⁷³ Caguēna, ja'n'rēbi jē'te, baru ba'icubī Pedroni tēhuoni cahuē:

—Aito. Jesusre consi'quē ba'ē mē'ē. Mē'ēbi Galilea bain cayē'ru caguēna, masihuē yēquēna, cahuē.

⁷⁴ Cajēna, baguē yua ai jēja sehuobi:

—Banhuē. Yē'ēbi te'e ruiñe cama'itoca, Riusubi ēñani, yē'ēni huaija'guē. Mēsacuabi ba bainguēte cajēna, baguēte gare huesēguē'ē yē'ē, sehuoguē cabi.

Caguēna, ja'ansirēn curabi yuji'i.

⁷⁵ Ja'nca yu'iguēna, Pedrobi Jesús coca case'ere ro'tajaji'i: “Curabi yuta yu'ima'iguēna, mē'ēbi samute ba'iye yē'ēre huesēye caji'guē'ē mē'ē.” Ja'an coca case'ere ro'tani, ja'n'rēbi sani, si'a recoyo oireba oji'i.

27

Jesús es entregado a Pilato

¹ Ja'n'rēbi ñataguēna, pairi ējacua, judío bain ira ējacua, si'a ēja bainbi ñē'cani, sa'ñeña coca cajēn, Baguēre sani huani senjo güeseñu cajēn,

² baguēte preso zeanni huenni, romano bain ta'yejeiye ējaguē Pilato hue'eguēna sani nēcohuē.

La muerte de Judas

³ Yureca Judas hue'eguë, Jesusre insini senjosi'quëbi Jesús huani senjoja'ñete ëñani, Baguëni ai gu'aye yo'ohuë yë'ë caguë, baguë treinta so'coña plata so'coñare inni, pairi ëjacua, ira ëja bain, bacuana go'yani

⁴ quëabi:

—Ai gu'aye yo'ohuë yë'ë. Gu'aye yo'oma'iguëni ro zean güesehuë yë'ë, quëabi.

Quëaguëna, bacuabi sehuohuë:

—¿Më'ë queaca ro'taguë, ja'an cocare yëquënani quëaguë raquë'ne? Më'ë se'ga masijë'ën, sehuohuë.

⁵ Ja'nca sehuojëna, baguë plata so'coña Riusu huë'e ba'iruna ro senjoni jo'cani saji'i. Sani ja'nrëbi, bisimebi baguë ñaje tēcana gueonni, ja'nsi'quëbi huajë gui'ini reani junji'i.

⁶ Ja'nrëbi, pairi ëja bainbi ba plata curi senjose'ere chiani, sa'ñeña cahuë:

—Yureca, ën curi yua bainguëni huani senjoñe ro'ise'ere sëani, Riusu huë'e gajonguna ayaye porema'iñë cajën,

⁷ guere yo'oye'ne senni achajën, bacuabi sani, sotoroan re'huacua yija, ja'an casi yijare ba curibi cohuë. Yequë yijaña raisi'cuabi junni huesëtoca, ba yijana bacuare tañu cajën, ba yijare cohuë.

⁸ Ja'nca ro'tani cojën, ja'an yija yua zie yija hue'yohuë. Hue'yojëna, yure umuguseña tēca ja'nca hue'ëji.

⁹ Yureca Riusu ira bainguë ba'isi'quë Jeremías hue'eguëbi cocare cani jo'caguëna, bacua yo'ose'e yua ëñe'ru güina'ru baji'i: “Ja'nrëbi ba plata so'coña treinta so'coña Israel bain ro'tani bacua bainguëte ro'iyë, ja'an so'coñabi inni,

¹⁰ soto re'huacua yijare cohuë. Mai Ējaguë Riusu yë'ëni ëñose'e'ru güina'ru cohuë” cani jo'case'e baji'i.

Jesús ante Pilato

¹¹ Yureca Jesusbi romano bain ta'yejeiye ějaguë ba'irute nēcabi. Nēcaguëna, ba ějaguëbi coca senni achabi:

—¿Më'ë yua judío bain quë'rë ta'yejeiye ějaguë'guë? senni achabi.

Senni achaguëna, Jesusbi:

—Ja'nca ba'iguë'ë yë'ë, sehuobi.

¹² Pairi ěja bainca, ira bainca baguë gu'aye yo'ose'ere cajënna, gare sehuoye beoye baji'i Jesús.

¹³ Yureca ja'nca sehuoma'iguëna, Pilatobi baguëni jëja senni achabi:

—Bacuabi më'ëre aireba gu'aye cajënna, ¿më'ë guere yo'oguë achama'iguë'ne? cabi.

¹⁴ Caguëna, Jesús yua gare sehuoye beoye nēcabi. Ja'nca nēcaguëna, Pilatobi gue ro'taye beoye ëñabi.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵ Yua ja'an fiesta umuguseña ba'iguëna, Pilatobi si'a tēcahuëan preso zeansi'quë bain sensi'quë te'eguëte etoguë baji'i.

¹⁶ Yure tēcahuë, ja'an gu'aye yo'osi'quë Barrabás hue'eguë yua preso zeansi'quë baji'i.

¹⁷ Ja'nca ba'iguëna, bain ñë'casi'cua ba'ijënna, Pilatobi bacuani senni achabi:

—¿Jaroguëni tijoni etoye seña'ne mësacua? ¿Barrabasre etoye o Jesús, ba Cristo hue'eguëte etoye seña? senni achabi baguë.

18 Pairi ëjacua yua Jesusre ro bëinjën insijëna, Pilatobi ja'anre masibi. Ja'nca masiguëbi ja'an cocare bainni senni achabi.

19 Yureca baguë jëja ñu'i seihuëte ñu'iguëna, baguë rënjobi baguëna cocare quëago raogo:

—Ba re'o bainguëni gare gu'aye yo'oye beoye ba'ijë'ën. Yure ñami ai gu'a ëo caingo ëñahuë. Baguë ba'iyete ëñani ai yo'ohuë yë'ë, quëago raogo.

20 Ja'nrebi pairi ëjacua, judío bain ira ëjacua, bacuabi bain naconi coca cajën, Barrabasni etoye senjë'ën. Jesusni huani senjoñe senjë'ën, cajën bainni cahuë.

21 Cajëna, Pilatobi se'e bacuani senni achabi:

—Ba samucua preso zeansi'cuare ro'tajë'ën. ¿Jaroguëni tijoni etoye'ne yë'ë? senni achabi.

Senni achaguëna, bacuabi:

—Barrabasni tijoni etojë'ën, cajën sehuohuë.

22 Ja'nca sehuojëna, Pilato yua bacuani senni achabi:

—Ja'nca catoca, ¿ba Jesús, yua Cristo casi'quë, ja'anguëte guere yo'oye'ne yë'ë? senni achabi.

Senni achaguëna, si'a jubëbi:

—¡Crusu sa'cahuëna quenni reojë'ën! sehuohuë.

23 Sehuojëna, Pilatobi se'e senni achabi:

—¿Mësacua queaca ro'tajën, ja'nca caye'ne baguëre? ¿Gue gu'a jucha yo'oguë baquë'ne baguë? senni achabi.

Senni achaguëna, bain jubëbi quë'rë se'e ai güijën sehuohuë:

—¡Baguëte crusu sa'cahuëna quenni reojë'ën! güijën sehuohuë.

24 Ja'nca sehuojëna, Pilatobi se'e sehuoye porema'íne masibi. Guerra huëoye se'ga ba'iguëna,

bacuani se'e sehuoye jo'cani, ja'n'rëbi ocore inni, baguë ëntë sarare zoani tonguë, bainni cabi:

—Mësacuabi ënquë re'o bainguëni huani senjoñe yëtoca, mësacua se'ga yo'ojë'ën. Yë'ëca baguë huani senjoñete sehuoma'inë, cabi.

²⁵ Caguëna, si'a jubë bainbi sehuohuë:

—Baguëni huani senjoñe guansequëna, yëquëna, yëquëna zin hua'na yuta raima'icubi baguëre huani senjoñete Riusuni sehuoja'cua'ë, cajën sehuohuë.

²⁶ Ja'nca sehuojëna, Pilatobi Barrabasni tijoni etoni, ja'n'rëbi Jesusre si'nseni, huani senjoñe guansebi.

²⁷ Guansequëna, Pilato soldado hua'nabi Jesusre Pilato huë'e yijana sani, bacua soldado gajecua, si'a jubëre choë'ë.

²⁸ Chojëna, bacuabi sani, baguë cañate rutani, ja'n'rëbi bajacu can ëja bain canre inni, baguëna sayahuë.

²⁹ Sayani, miu ma ga'huare tëonni, baguë sinjobëna tëohuë. Ëja bain guanse tëcabëre'ga inni, baguë jëja ëntë sarana zean güesehuë. Ja'nca yo'oni, ja'n'rëbi baguëna gugurini, baguëni ai jayajën cahuë:

—¡Carajeiye beoye huajëni ba'ijë'ën, judío bain quë'rë ta'yejeiye ëjaguë! jayajën cahuë.

³⁰ Ja'nca jayani ja'n'rëbi, baguëna go tutuni, ja'n'rëbi baguë jëja tëcabëbi rutani, baguë sinjobëna huaë'ë.

³¹ Ja'n'rëbi, baguëni jayani tëjini, baguë bajacu canre rutani, baguë cañate baguëna sayani ja'n'rëbi, Baguëte crusu sa'cahuëna quenni reoñu cajën sahuë.

Jesús es crucificado

³² Sani, ja'nrëbi Cirene bainguë Simón hue'eguëni tëhuoni rantoni, Jesús crusu sa'cahuëte cuanni tëoni sajë'ën cajën guansehuë.

³³ Guanseni ja'nrëbi, Jesusre sani, Gólgota casiru, sinjo gu'انبë casiru, ja'an cubëna ti'anhüë.

³⁴ Ti'anni, gu'a jo'cha sënje naconi ja'mese'ere inni, Jesusni rurajënna, baguë yua ro ne'neni jo'cabi.

³⁵ Ja'nrëbi, baguëte crusu sa'cahuëna quenni reoni, soldado hua'nabi, Baguë cañate inni baja'cuare masiñu cajën, gata toyasira'carëanre sa'ñeña ña'goni tonni ëñahuë.

³⁶ Ja'nca ëñani, ja'nrëbi bëani, baguë ba'iyete re'oye ëñañu cajën yo'ohüë.

³⁷ Ja'nrëbi, baguë gu'a jucha yo'ose'ere ro'tani, ën cocare toyani, ba crusuna së'ohüë: “Ënquë Jesús hue'eguë yua judío bain quë'rë ta'yejeiye ëjaguë'bi ba'iji” toyani së'ohüë.

³⁸ Yequëcuare'ga bain huani bonse jiancua samu-cuare, ja'ancuare'ga Jesús naconi bacua crusu sa'cahuëanna gueonni retohuë. Yequëre Jesús jëja ca'ncona reohüë. Yequëre Jesús ari ca'ncona reohüë.

³⁹ Ja'nrëbi, bain hua'na ca'ncorë ganijën saicuabi Jesusni bëinsi ziaña ëñajën, baguëni bain ëyëjën

⁴⁰ cahuë:

—Më'ëbi ro ro'tani caguë ba'isi'quë'ë. Riusu uja huë'ere taonni si'ani, ja'nrëbi samute umuguseña mame huë'e yo'oyë yë'ë casi'quë sëani, yurera'rë ja'ansi'quë jëajë'ën. Më'ë yua Riusu Zin ba'itoca, crusu sa'cahuëbi gajejë'ën, bëinjën cahuë.

41 Ja'nca bëinjënna, pairi ëjacua'ga, ira coca ye'yocua, ira ëja bain, bacua naconi Jesusni jayajën, sa'ñeña cahuë:

42 —Yequëcuabi ai yo'ojënna, bacua jëayete ëñoguë baji'i baguë. Ja'nca ëñoguëta'an, ja'ansi'quëbi jëaye poremai'te baguë. Baguë yua Israel bain quë'rë ta'yejeiye ëjaguë banica, yurera'rë baguë crusu sa'cahuëbi tijini gajeja'guë. Tijini gajetoca, baguëni si'a recoyo ro'tayë mai.

43 Baguë yua Riusuni si'a recoyo ro'tayë yë'ë caguëna, Riusubi yurera'rë baguëte tëani conja'guë. Yë'ë yua Riusu Zinreba'ë casi'quë sëani, ja'nca yo'oja'guë Riusu, baguëni ai yëguë ba'itoca, baguëni jayajën, sa'ñeña cahuë.

44 Cajënna, jiancua'ga, baguë naconi retosi'cua, bacua'ga baguëni güina'ru te'e jayajën cahuë.

Muerte de Jesús

45 Ja'nрэbi mëñereba së'iguëna, si'a re'oto beoru na'i si'abi. Samute hora ba'iyе tëca zijei re'oto se'ga baji'i.

46 Ba'iguëna, ja'nрэbi, ënsëguëbi a las tres'ru së'iguëna, Jesusbi si'a jëja coca güini achobi:

—Elí, Elí ¿lama sabactani? güini achobi. Bain cocabi cato, Taita Riusu, Taita Riusu, ¿më'ë queaca ro'taguë, yë'ëre jo'cani senjoguë'ne? güini achobi Jesús.

47 Güini achoguëna, yequëcua baru ba'icubi achan:

—Mai ira bainguë ba'isi'quë Elíasni choi'te baguë, cahuë.

48 Cani, bacua jubë ba'iguëbi besa sani, can së'ohuëre inni, zoa huansoyo na'miñona huenni,

sënje jo'cha re'cona huahuani saënni, Jesushi zu'nzuja'guë caguë, baguë yi'obona nëcoguëna,

⁴⁹ baguë gajecuabi cahuë:

—Yo'oma'ijë'ën. Yequërë Elíasbi rani, baguëte tijoni gachoma'iguë cajën, ëjoni ëñañu, cahuë.

⁵⁰ Cajënna, ja'nrebi Jesús yua se'e ai jëja güini achoni, ja'nrebi junni tonbi.

⁵¹ Junni tonguëna, ja'ansirën Riusu uja huë'e sa'nahuë retosi canbi samu të'ntëña ba'iye ja'anse'e yua jobora ye'reni saji'i. Ëmëje'enbi yijacua tëca ye'reni saji'i. Yija'ga ñu'cueguëna, gatabëanbi joni saji'i.

⁵² Bain tansiruan'ga a'nqueguëna, Riusu bainreba junni tonni tansi'cuani huajë hua'nare etobi Riusu.

⁵³ Etoguëna, Jesús go'ya rairën ti'anguëna, bacuabi bacua tansiruanbi etani, Jerusalén huë'e jobo Riusu cuencuesi jobona sani ba'ijënna, ai jai jubë bainbi ëñahuë.

⁵⁴ Ja'nrebi soldado ëjaguë, baguë naconi ba'ijën Jesusre ëñajën ba'icua, bacuabi yija ñu'cuese'e, yequë yo'oguë ba'ise'ere'ga ëñani, gue ro'taye beoye quëquëni cahuë:

—Aito. Ënquëbi Riusu Zinreba baji'i, cahuë.

⁵⁵ Romi hua'na'ga so'orëbi ëñajën nëcahuë. Jesús naconi Galilea yijabi te'e rajjën, baguëni consi'cua baë'ë.

⁵⁶ Ja'nca ba'icuaire cato, yeco María Magdalena, yeco María, Santiago, José bacua mamá baco'ë. Yeco, Zebedeo mamacua, bacua mamá baco'ë.

Jesús es sepultado

57 Ja'nrëbi, na'i si'aguëna, Arimatea huë'e jobo bainguë José hue'eguë, ai bonse baguë, ja'anguëbi ti'anbi. Baguë'ga Jesús bainguë consi'quë baji'i.

58 Ja'anguëbi yua Pilatona sani, Jesús ga'nihuëte senji'i. Senguëna, Pilatobi baguëna insini saoye guansebi.

59 Guansequëna, Josebi Jesús ga'nihuëte sani, re'o can pojei canbi ga'nebi.

60 Ga'neni ja'nrëbi. José tanja'ru, gata të'ntëbana mame no'asi goje, ja'anruna sani, baguëte uanbi. Ja'nca uanni, jai gatabëbi bonani, ba tansi gojere taunni ta'pini jo'cabi.

61 Ja'nca yo'oguëna, María Magdalena, yeco María naconi baë'ë. Jesús tansiru ca'ncorëte ëñajën ñuë'ë.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

62 Ja'nrëbi yequë umuguse, yo'o yo'oma'i umuguse ja'anrë ba'i umuguse si'aguëna, pairi ëjacuabi, fariseo bain naconi Pilatona sani,

63 si'a jubëbi baguëni quëahuë:

—Ëjaguë, ba Cristo ro coqueguë casi'quëbi yua huajëguë ba'i umuguseña ñaca caguë baji'i: “Samute umuguseña bani, go'ya raija'guë'ë yë'ë” caguëna, baguë case'ere yure ro'tahuë yëquëna.

64 Ja'nca casi'quë ba'iguëna, yure samute umuguseña tëca ba'iguëna, baguë tansirute re'oye ëñajën cuiraye guansejë'ën. Yequerë baguëte conjën ba'isi'cuabi baguë ga'nihuëte jianni satoca, “Go'ya raisi'quë'bi” quëani achoma'iñe. Ja'nca ro coquejën yo'otoca, baguë Cristo ba'iye ro coqueguë case'e'ru quë'rë ai gu'aye coquejën ba'ire'ahuë maire, Pilatoni cahuë.

65 Cajënna, Pilatobi sehuobi:

—Mësacua yua soldado jubëte bacua sëani, ja'ancuare baguëre tansiruna sani nëconi, mësacua porese'e ai re'oye ëñajën cuirajën ba'ijë'ën, sehuoguë cabi.

66 Ja'nca caguëna, bacua yua baguëre tansiruna sani, ba gatabë ta'pisibëte quëonni së'queni jo'cahuë. Jo'cani, soldado hua'na tansiruna jo'cahuë. Ja'nca yo'ojënna, jiancuabi ti'añe poremaë'ë.

28

La resurrección de Jesús

1 Ja'nрэbi, judío bain yo'o yo'oma'i umuguse si'aguëna, semana ja'anрэ ba'i umuguse, domingo umugusebi ñatani, María Magdalenabi, yeco María naconi Jesús tansiruna ëñajën saë'ë.

2 Sani ëñato, yija ai jëja ñu'cuebi. Riusu anje conguëbi guënamë re'otobi gaje meni, ba gatabëte bonani quëñoni, babëre bëani ñuji'i.

3 Anje ga'nihuë ba'iyete cato, mëjo jue'neñe'ru ëñobi. Baguë caña yua ai pojeiyereba ai pojei cañara baji'i.

4 Ja'nca ba'iguëbi gaje raiguëna, soldado hua'na tansirute ëñacuabi ai quëquëreba quëquëjën to'ntojën, ja'nрэbi junni garasi'cua'ru nëcajën ëñohuë.

5 Ja'nрэbi, Riusu anje conguëbi ba romi hua'nani cabi:

—Mësacua huaji yëma'ijë'ën. Mësacua yua Jesús, ba quenni reosi'quë, ja'anguëni cu'ejën raisi'cuare masiyë yë'ë.

6 Ĕnjo'on'ga beoji baguë. Go'ya raji'i. Baguë cani jo'case'e'ru güina'ru ba'iji. Raijë'ën. Baguë uinsirute ëña rani masijë'ën.

7 Yureca besa sani, baguëte concuani quëajajë'ën: Ju'insi'quëbi go'ya raji'i baguë. Go'ya raisi'quëbi yureca Galilea yijana mësacua ru'ru sani, mësacuani ëjoji. Ja'anruna sani, baguëni tëhuoni ëñajë'ën. Ja'anre quëajajë'ën. Yë'ë case'e'ru yo'ojë'ën, cabi.

8 Caguëna, bacuabi ba tansirute jo'cani, besa saë'ë. Huaji yëjën, ja'nrëbi ai bojoyereba bojojën, Jesure concuana quëajaiñu cajën, huë'huëjën saë'ë.

9 Ja'nca saijënna, yureca Jesusbi bacuani tëhuoni saludabi. Saludaguëna, baguë guëõñare gugurini su'ncajën, baguëni ai bojojën baguëni ai yëhuë.

10 Ja'nca yo'ojënna, Jesús yua bacuani yihuoguë cabi:

—Mësacua huaji yëma'ijë'ën. Yë'ë bainrebana sani quëajë'ën: “Galilea, yijana saijë'ën. Sani yë'ëre tëhuoni ëñaja'cua'ë” quëajë'ën, cabi Jesús.

Lo que contaron los soldados

11 Caguëna, romi hua'nabi quëajën saijënna, ba soldado jubë ba'icubabi huë'e jobona sani, pairi ëjacuani ba yo'oguë ba'ise'e si'aye quëahuë.

12 Quëajënna, pairi ëjacuabi si'a ira ëjacua naconi ñë'cani, sa'ñëña coca cani, ja'nrëbi soldado hua'nana ai curire insijën,

13 bacuani yahue yihuojën guansehuë:

—Mësacua yua bainna sani, ñaca quëajë'ën: “Yëquë'nabi cainjënna, baguëre concuabi ñamibi

ti'anni, baguë ga'nihuëte jianni samate” cajën quëajë'ën.

¹⁴ Ja'nca quëajëнна, Pilatobi achatoca, yëquënabi baguëni re'oca coca cajën, baguëni bojo güeseyë. Ja'nrebi mësuacuani bëiñe beoye ba'iji, cahuë.

¹⁵ Ja'nca cajëнна, soldado hua'nabi bacua curire coní, pairi ëja bain guansese'ere'ru coca quëani achohuë. Quëani achojëнна, yure umuguseña tëca judío bainbi ja'an cocare sa'ñeña quëani achojën ba'iyë.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶ Ja'nrebi, Jesusre concua, si'a sara bain te'e bainguë, bacuabi Galilea yijana sani, Jesús quëasi cubëna më'ë.

¹⁷ Mëni, ja'nrebi baguëni ëñani, baguëna gugurini rëanni, baguëni ai yëjën bojohuë. Bacua jubë ba'icua yequëcuaca baguëni si'a recoyo ro'taye huaji yëhuë.

¹⁸ Ja'nca ba'ijëнна, Jesusbi bacuana cueonni quëabi:

—Taita Riusubi cuencueguëna, guënamë re'oto, yija re'oto, si'aye bani, Ta'yejeiyereba Eëjaguë ba'iguëbi si'aye baru ba'icuaní guanseguë ba'iguë'ë yë'ë.

¹⁹ Ja'nca sëani, mësuacua yua si'a jubëan bainna sani, yë'ë bainreba concuare re'huajë'ën. Ja'nca re'huajën, Taita Riusu, baguë Zin, baguë Espíritu, ja'ancua ba'iyete ro'tajën, yë'ë bainrebare oco batizajën ba'ijë'ën.

²⁰ Ja'nca yo'oni, yë'ë yua mësuacuani guanseni jo'case'e'ru si'aye güina'ru ye'yojën ba'ijë'ën, bacua te'e ruiñe yo'ojën ba'ija'yete. Ja'nca ba'ijëнна,

yureca, mësacuare gare jo'caye beoye ba'iguë, ën
yija carajeirën tëca mësacua naconi te'e congüë
ba'iyë yë'ë. Ja'nca raë'ë. Amén.

clix

**Riusu cocabera: mai ëjaguë Jesucristo
ba'iyete toyani jo'case'e'ë
New Testament in Siona (CO:snn:Siona)**

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siona

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Siona [snn], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siona

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,

clx

please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

ce8413d6-ff57-5b18-bda5-72d8f77005b2